

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1946

60 ΔΡΧ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ήθικη ανοικοδόμηση πάνω απ' όλα	<i>Lewis Mumford</i>	1
Γιατί διαβάζουμε Ίστορία;	<i>E. L. Woodward</i>	10
Ή αντιαεροπορική άμυνα της Μ. Βρετανίας	<i>Frederick Pile</i>	15
Ή Λίρα, στεργλίνα	<i>«Times»</i>	21
Ή Βασιλική Γεωγραφική Έταιρεία	<i>G. R. Crone</i>	26
Ή πολιτική των Ήνωμένων Πολιτειών	<i>David Nash</i>	31
Χριστουγεννιάτικο παραμύθι	<i>Charles Dickens</i>	41
Ή αεροπλοΐα στους πόλους	<i>Harold Spencer Jones</i>	57
Ένας μεγάλος Ρώσος	<i>Richard Curle</i>	63
Τό μέτωπο της Βιρμανίας	<i>Frank Owen</i>	68
«Προσχή στο σκύλο	<i>Ronald Dahl</i>	72
Τά ρούχα μας παραδίδουν τά όπλα	<i>Harold Nicolson</i>	81
Ή έπιστήμη των ήλεκτρονίων	<i>E. S. Grew</i>	85
Ή θεραπεία της κατάθλιψης	<i>Edward H. Spire</i>	88
Ύμνος στη Λευτεριά	<i>«London Calling»</i>	92
Τά τελευταία βιβλία στίς προθήκες του Λονδίνου		93

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ Α.Γ.Ι.Σ

ΤΟ ΜΑΓΟ ΣΑΣ ΤΟ ΦΩΣ!...

Ἡ καμπάνα Χριστούγεννα χτυπάει
καὶ μοῦ φτερώνει τὴν ψυχὴ,
κι ἀνοίγεται ἡ καρδιά μου καὶ σκορπάει
θυμίαμα τὴν προσευχή.

Ἀγίες ἀγάπες τρισευλογημένες,
ποὺ τὶς καρδιὲς ὑψώνετε παρθένες
τῶν πρώτων τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν
στοῦ ὄνειρο, τὸ τρανό, τῶν οὐρανῶν.

Ἀγάπες μεγαλόδωρες περίσσια,
κάτου ἀπ' τὴ σκέπη τὴ δική σας ἴσια
ζοῦσαν μικροί, τρανοί, πλούσιοι, φτωχοί,
κ' ἔδενε τοὺς ἀνθρώπους μιὰ ψυχὴ.

Ἀγάπες, ὦ! φανῆτε πάλι ἐμπρὸς μου,
αὐγὲς τῆς πίστεως, χρυσαυγὲς τοῦ κόσμου,
κι ἅς βλέπει μὲ τὸ μάγο σας τὸ φῶς
ὁ ἀνθρωπος τὸν ἀνθρωπο, ἀδερφός.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟΜΟΣ 2

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1946

ΑΡΙΘΜΟΣ Ι

Ἠθικὴ ἀνοικοδόμηση πάνω ἀπ' ὅλα

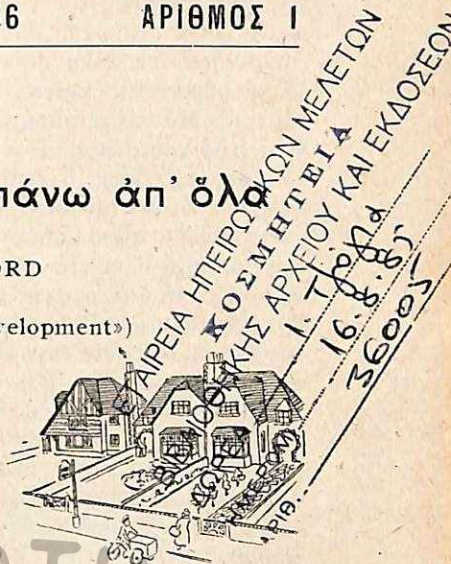
ΤΟΥ LEWIS MUMFORD

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο του «City Development»)

ΑΝΑΜΕΣΑ στὶς προσδοκίες μας ἀπὸ τὰ μεταπολεμικὰ σχέδια, ἐκεῖνο ποὺ ἀξίζει περισσότερο ἀπ' ὅλα νὰ θυμόμαστε δὲν εἶναι μόνο τὸ καθήκον μας νὰ ἀνοικοδομήσουμε τὰ γκρεμισμένα σπήτια καὶ τὶς καταστραμμένες μας πολιτείες. Ἄν μόνο τὸ ὑλικὸ μέρος τῆς κοινωνίας μας εἶχε ἀνάγκη νὰ ἀνοικοδομηθεῖ, τὰ σχέδια ποὺ θὰ κάναμε, μπορούσαν νὰ ἀκολουθήσουνε τοὺς γνωστούς τρόπους. Μὰ τὸ καθήκον μας εἶναι πολὺ πιὸ βαρὺ. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι πόσα οἰκοδομήματα θὰ ξαναγίνουν, μὰ πόσα ἀπὸ τὰ παλὰ θεμέλια μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν, ὥστε νὰ συντελέσουν στὴ δημιουργία νέων προϋποθέσεων γιὰ ἓνα ριζικὰ καινούριο τρόπο ζωῆς.

Ἀπὸ μιὰ ἀποψηὴ ἡ κατεδάφιση ποὺ ἐγίνε στα χρόνια τοῦ πολέμου δὲν εἶναι ὅση χρειαζόταν. Μ' ὅλο ποὺ πολλὰ σπήτια εἶναι ἀκόμα κατοικίσιμα καὶ πολλὰ ἀξίζουν νὰ τὰ σεβαστεῖ κανεὶς, ὅλα μαζί δὲ συμφωνοῦνε πιά μὲ τὶς ἀνάγκες καὶ τὶς δυνατότητες τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Γι' αὐτὸ ἀπὸ δῶ καὶ μπρός, θὰ συνεχίσουμε πιὸ ἐλεύθερα καὶ πιὸ συστηματικὰ αὐτὸ ποὺ ἀρχισαν οἱ βόμβες, ἄλλοτε πετυχαίνοντας τὸ στόχο τους καὶ ἄλλοτε ὄχι, ἂν θέλουμε νὰ ἔχουμε ἀρκετὸ χῶρο κατάλληλο γιὰ νὰ ζήσουμε καὶ ἂν θέλουμε νὰ δημιουργήσουμε τὰ ἀπαραίτητα μέσα γιὰ μιὰ ἀνθρωπινὴ ζωὴ.

Μὲ λίγα λόγια, τώρα βρισκόμαστε στὸ κορύφωμα μιᾶς κρίσης, ποὺ δὲν πρέπει νὰ τὴν περάσουμε γυρίζοντας στὴν παλιὰ μας παράδοση, ὅπως συμβαίνει στὴν κρίση μιᾶς πνευμονίας, ποὺ ἀφοῦ ὑπερνικηθεῖ, μπορεῖ ὁ ἄρρωστος νὰ ξαναβρεῖ τὴν παλιὰ του ὑγεία.

Τὸ γεγονός εἶναι πῶς πρὶν τὸν πόλεμο δὲν εἴμασταν καὶ τόσο γεροὶ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν πλευρά. Ἡ προοδευτικὰ μηχανικὴ ὁργάνωσις τῆς ζωῆς ἔδειχνε τὴν κοινωνία σὰν κάτι ὅλο καὶ πρὸ ἄσκοπο. Καὶ ἐνῶ τὰ μέρη τοῦ βρίσκονταν τὸ καθένα στὴ θέση του, τὸ σύνολο ἔδινε στὸ μέσο ἄνθρωπο τὴν αἴσθησι πῶς πολὺ λίγο ἀνταποκρινόταν σὲ κείνο πού λέμε πλήρωμα ἢ σκοπὸ τῆς ζωῆς μας. Τὸ ὕλικό μέρος τῆς κοινωνίας, εἴταν κάτι ἀνάκατο, ἀνεπαρκές, ἀελλπιστικό. Μὰ τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα εἴταν πῶς βλέπαμε ὅτι στὸ καλύτερό του μέρος εἴταν κάτι ἐντελῶς ἄδειο.

Μερικοί, ὅπως ὁ Albert Schweitzer, διαισθανθήκανε αὐτὸ τὸ γεγονός ὅταν τελειώναμε τὸν περασμένο παγκόσμιον πόλεμο. Μὰ τότε, ἡ λέξη «ἀνοικοδόμησις» πάνω στὰ παλὰ θεμέλια, εἴταν κάτι πού κυριαρχοῦσε στὰ πνεύματα, γιατί φαινόταν ἀκόμα τότε, πῶς ἡ κοινωνία πού εἶχε φτιάξει ἡ Δύσις πρὶν ἀπὸ τὸ 1914, εἶχε μεγάλη ἀντοχή καὶ πῶς ἄξιζε νὰ ζήσει πολὺ ἀκόμα. Σήμερα λέξεις σὰν αὐτὴν προοιωνίζουσι τὴν ἀποτυχία ἂν θελήσουμε νὰ ἀναγνωρίσουμε τὴν ἔκτασι καὶ τὸ βάθος τῆς ἀλλαγῆς πού ἀπλώνεται μπρὸς μας. Γιατὶ εἴταν γεγονός πῶς τὸ δράμα πού βασάνισε τοὺς ἀνθρώπους ἐδῶ καὶ 300—400 χρόνια, ἔχει τώρα πιά φτάσει στὸ τέλος του. Καὶ τὰ σκηνικά καὶ ὅλα τὰ συνακόλουθά του σίγουρα θὰ εἶναι πράγματα ἄχρηστα γιὰ τὴ νέα Ἱστορία, σὰν τὰ διακοσμητικὰ πρόσωπα πού ἀφήνουνε τὴ σκηνὴ μὲ τὴν τελευταία ὑπόκριση τῆς μουσικῆς.

Ὁ ἄνθρωπος τῆς Δύσεως ἔδωσε τὰ πάντα γιὰ νὰ κάνει ἀλήθεια τὸ ὄνειρο τῆς κατάκτησης τῆς μηχανῆς πού τόσον καιρὸ παιδεψε τὴ φαντασία του. Ἔτσι μονάχος του ἔγινε τὸ θῦμα ἐκείνων πού χρησιμοποίησαν αὐτὴ τὴν κατάκτηση γιὰ νὰ δώσουν περιεχόμενο σὲ μιὰ παράλογη καὶ ἄδεια ζωή, ἐκβαρβαρίζοντας τὸν ἄνθρωπο, ἀντὶ νὰ ἐξανθρωπίσουνε καὶ νὰ ὑποτάξουνε τὴ φύση. Ζοῦμε σὲ ἓνα κόσμον παραδομένο στὴ νεκρὴ μηχανή, σὲ στοιχεῖα πού ἀντιμάχονται τὴν κοινωνία, σὲ μιὰ κοινωνία πού ἀντιμάχεται τὴν προσωπικότητα· σ' ἓνα κόσμον πού ἔχει χάσει τὴν αἴσθησι τῆς ὑπέρτατης ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἔκανε ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, τὸν καιρὸ πού μεσουρανοῦσε μὲ τὴ στρατιωτικὴ τῆς δύναμι καὶ τὸν τεχνικὸ τῆς πολιτισμοῦ. Ὅσο ἀκολουθοῦμε τὸ δρόμον τοῦτο, ὅλο καὶ θὰ λιγοστεύει ἡ ἐλπίδα μας· καὶ θὰ χαθοῦμε. Τὰ σημάδια αὐτοῦ τοῦ ξεπεσμοῦ εἶναι πολλὰ. Ἐνα ἀπὸ τὰ πρὶν χαρακτηριστικὰ εἶναι ἡ ἀπροθυμία μας νὰ παίξουμε παιχνίδια ὅπου κατὰ κανόνα ὁ παίχτης βγαίνει χαμένος. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐνδιαφέρονται πραγματικὰ γιὰ ζητήματα πού ἀφοροῦνε τὴ ζωὴ τους, γαντζώνονται ἀπάνω σ' αὐτὰ ἀκόμα καὶ στὶς πρὶν ἀντίξοες περιστάσεις. Πραγματικὰ οἱ δυσκολίες πού τοὺς πιέζουνε δὲν κάνουν ἄλλο παρὰ νὰ ξανάβουν τὸ ἐνδιαφέρον

τους. Ὅταν ὁ Χριστιανισμὸς βρισκόταν στὸ στάδιο τῆς γένεσης ἀκόμα, οἱ διωγμοὶ ἐνώσανε τοὺς πιστοὺς καὶ τελικὰ συντέλεσανε στὴ δημιουργία μιᾶς ἐνωμένης ἐκκλησίας πού ἀσκοῦσε οὐσιαστικὴ ἐξουσία. Ὅταν τὰ συμφέροντα τοῦ καπιταλισμοῦ μεγαλώνανε, οἱ ριψοκίνδυνοι ἐπιχειρηματίες χάσανε πολλὰ ἢ χρεωκοπήσανε πέρα γιὰ πέρα.

Στρωθήκανε ξανὰ στὴ δουλειὰ ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ τίποτα. Ὁ Χριστιανὸς δὲν ἔπαψε νὰ πιστεύει στὴ θρησκεία του ἐπειδὴ αὐτὴ εἴταν μιὰ αἰτία δυστυχίας γι' αὐτόν, ὁ καπιταλιστὴς ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ δὲν ἔπαψε νὰ πιστεύει στὸν καπιταλισμό, ἐπειδὴ μέσα σ' αὐτὸν καταστράφηκε.

Στὸν καιρὸ μας εἶδαμε ἐντελῶς τὸ ἀντίθετο. Οἱ καπιταλιστὲς δέχτηκαν τὸ κλείσιμο τῆς παγκόσμιας ἀγορᾶς, ὅπως οἱ δημοκράτες, χωρὶς καμιά ἀντίδραση, δέχτηκαν τὴν ἀνάπτυξη τῶν ὁλοκληρωτικῶν διοικητικῶν συστημάτων, κι' ἄς εἴταν γι' αὐτοὺς πραγματικὸς καρκίνος. Τὸ γιατί εἶναι ἀπλό. Μιὰ ἀντιδραστικὴ κίνησι θὰ ἀπαιτοῦσε εὐθύνες καὶ θυσίες, καὶ βέβαια πράγματα σὰν αὐτὰ δὲν γίνονται δεχτὰ ἀπ' ὅταν ἡ πίστις πού τὰ δικαιώνει ἔχει πιά ἐξατμιστῇ. Μήπως αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις εἶχε χάσει τὴ σημασία της κι' ἀπὸ τὸ πολὺ πῆς - πῆς; Θὰ προσπαθῶ νὰ ἀπαντήσω σ' αὐτό. Ὡστόσο κάτι πού ἀξίζει νὰ τὸ προσέξουμε, εἶναι πῶς τὸ παλὸν παιχνίδι δὲν τραβάει πιά τοὺς παίχτες.

Γενικά, μπόρεϊ κανένας νὰ πεῖ, πῶς στὴν κρίσι πού περνάει ὁ καιρὸς μας, δὲν ὑπάρχει πραγματικὰ τίποτα πού νὰ ἀξίζει νὰ ἀγωνιστοῦμε γι' αὐτό, ἀκόμα καὶ στὶς πρὶν πολιτισμένες χώρες. Γιατὶ τίποτα δὲν εἶναι τόσο ἀξιόλογο ὥστε νὰ γίνῃ σκοπὸς τῆς ζωῆς μας. Μόνο οἱ χώρες πού ξανάπυσαν στὸ παλὸν δράμα, τὸ δράμα τῆς φυλετικῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς κατάκτησης τοῦ κόσμου, αὐτὲς πῆραν ἐνεργὰ τὴν πρωτοβουλία γιὰ νὰ ἐφαρμόσουνε τίς καταστρεπτικὰς τοὺς προθέσεις κι' αὐτὸ εἶναι κάτι πού ἐμποδίζει κάθε προοδευτικὴ κίνησι.

Τὸν καιρὸ πού ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία κατέρρεε δὲν ὠφελοῦσε νὰ κάνει κανεὶς σχέδια γιὰ νὰ ἐπεκταθοῦνε τὰ ὑδραγωγεῖα ἢ οἱ ταχυδρομικὲς ὑπηρεσίες. Ὅση δημιουργικὴ ἐνέργεια ἀπόβενε, πῆγε στὴν ἐκκλησία ἢ στὰ Μοναστήρια. Ἔτσι, πρέπει νὰ ἐξετάζουμε μὲ πολλὴ προσοχὴ κάθε πρότασι σχετικὴ μὲ τὴ μελλοντικὴ ἀνοικοδόμησι γιὰ νὰ εἴμαστε βέβαιοι πῶς δὲ γίναμε θύματα τοῦ αὐτοματισμοῦ. Καὶ τὸ πρὶν καλοδουλεμένο σκηνικὸ τοῦ παλαιοῦ δράματος, θὰ εἶναι ἓνας σωρὸς ἀχρηστα παλὸξυλα γιὰ τὴ ζωὴ πού σκεφτόμαστε νὰ ζήσουμε τώρα.

Τὸ πρῶτο βῆμα σύμφωνα μὲ τὰ σχέδια τοῦ καιροῦ μας εἶναι νὰ κάνουμε μιὰν ἀναθεώρησι τῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν σκοπῶν τῆς

άνθρωπότητας. "Ό,τι καλό είχε τὸ παρελθόν μας θὰ ἀντέξει σ' αὐτὸ τὸ ξετίναγμα: ὅ,τι εἶταν φτηνό, ἐπιπόλαιο, ἀρρωστημένο ἢ γέννημα ἐνὸς κούφιου ὕλισμου, θὰ χαθεῖ.

* * *

Ἡ παγκόσμια κρίση ποὺ ἀπλώθηκε στὴ ζωὴ μιᾶς ὁλόκληρης γενιᾶς, δείχνει πὼς ἔγινε μιὰ ριζικὴ μεταβολὴ στὰ κοινωνικὰ ζητήματα. Ὁ αἰώνας τῆς «ἀνάλυσης» δίνει τόπο στὸν αἰώνα τῆς «σύνθεσης». Αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ ἔγινε στὰ τυφλά καὶ μὲ χοντρά λάθη, γιατί δὲν προσέξαμε ὅσο ἔπρεπε τὶς ὑπολανθάνουσες αἰτίες τῆς. Καὶ τὰ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ οἱ τάσεις ποὺ εἶχαμε σχηματίζει σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσι τοῦ αἰώνα τῆς ἀνάλυσης, μᾶς ἐμπόδιζαν νὰ ἐρμηνεύσουμε τὰ γεγονότα ποὺ βρίσκονταν ἀνοιχτά μπρὸς στὰ μάτια μας.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς πολύπονους ἀγῶνες καὶ τὰ λάθη τοῦ αἰώνα μας ὀφείλονται στὸ γεγονός πὼς ἐπιμένουμε ἀκόμα νὰ ἐφαρμόζουμε τὴ μέθοδο ποὺ ἐφάρμοζε ὁ αἰώνας τῆς ἀνάλυσης στὰ προβλήματα τῆς κοινωνικῆς ὁργάνωσης, ἐνῶ αὐτὰ πρέπει νὰ λυθοῦνε μὲ τοὺς τρόπους ποὺ ὑπαγορεύει ἡ σύνθεση. Πέφτοντας σ' αὐτὸ τὸ λάθος, οἱ Ἀμερικανοί, τὸν καιρὸ ποὺ κρατοῦσε ἡ μεγάλη κρίση τοῦ 1930, δειρεῦονταν κάποιο καινούριο ἔξυπνο μηχανήμα ἢ κάποιον ἄλλο τρόπο ποὺ θὰ ἀνανέωνε τὴ βιομηχανία καὶ θὰ ἔκανε πιὸ κερδοφόρο τὸ ἐμπόριο. Σήμερα, ἐνῶ μιὰ λογικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ θὰ καλοδεχόταν τὶς τεχνικὲς προόδους, ὅπως τοῦ Radar ἢ τῶν διαφόρων κραμάτων τοῦ μαγνησίου, δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὶς χρησιμοποιήσει σὰ σωτήρια μέσα.

Ἡ ἐποχὴ τῆς ἐξέλιξης τῆς Δύσης, εἶχε τρεῖς διαδοχικὲς φάσεις. Ἑδαφικὴ ἐπέκταση, αὐξησὴ τῶν πληθυσμῶν, ἐξέλιξη τῆς βιομηχανίας. Ἡ διάλυση τῆς Μεσαιωνικῆς ἰδεολογίας στὸ 14ο καὶ 15ο αἰώνα ἐλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ παλὸν δράμα καὶ τὸν ἔβαλε νὰ παραστήσει ἕνα καινούριο. Τὸ μαρουῖτι, ἡ πυξίδα καὶ τὸ τρικάρτο καράβι, κατακτῆσαν καινούριες χώρες ἔξω ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ἐνῶ ὁ ζήλος τῆς νέας ἐμπορικῆς τάξης συστηματοποίησε τὰ μέσα τῆς ἐκμετάλλευσής τους. Ὁ νέος τρόπος δουλειᾶς μὲ τὴ μηχανὴ ἀντικατάστησε τὸν ἄνθρωπο, ποὺ εἶναι ἡ ἐναόρκωση τοῦ λόγου καὶ τῆς τάξης μέσα στὸν κόσμο, μὲ κάτι αὐτόματο. Ἀντὶ νὰ τελειοποιήσουν τὸν ἐργάτη, ζητήσανε νὰ τελειοποιήσουν τὶς μηχανές καὶ τὸν ἔκαναν ἔτσι ὁλοένα καὶ πιὸ αὐτόματο.

Ἐνῶ πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴν περασμένη ζωὴ στέκονταν ἀκόμα, ἡ κυριαρχικὴ νοοτροπία γιὰ τὸ συμφέρον, τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν ἐπιθυμία, μπῆκε στὸ ρεῦμα τῆς μηχανῆς. Καὶ ἐνῶ ὁ Δυτικὸς

ἔφερε μαζί του στὶς καινούριες χώρες τὶς τέχνες του, τὶς ἐπιστῆμες του, ἀκόμα καὶ τὴ θρησκεία του μαζί τὸν πόθο του νὰ κυριαρχήσει πάνω στοὺς ἄλλους, τὰ ὅπλα καὶ ἡ μηχανὴ πολλαπλασιάζανε τὴ δύναμή του.

Στὸν καιρὸ μας, ὅλη τούτη ἡ κίνησι, ἔχει φτάσει στὸ τέλος τῆς ἡ τουλάχιστον τὸ πλησιάζει. Ἄλλοι λαοί, ποὺ ἑκατὸ χρόνια πρὶν βρίσκονταν σὲ πρωτόγονη κατάστασι, γρήγορα γίνανε κύριοι τῶν πνευματικῶν κατακτήσεων τῆς Δύσης καὶ ἀρχίσανε νὰ παράγουν γιὰ δικό τους κέρδος πιά. Καὶ ἀκριβῶς τὴν ὥρα ποὺ ὁ ἄνθρωπος τῆς Δύσης χάνει τὰ μονοπωλιακά του δικαιώματα, ἀρχίζει τὴν αὐτοκριτικὴ καὶ κυριεύεται ἀπὸ ὑποψίες γιὰ τὴ ζωὴ ὅπου μὲ ὅλη του τὴν καρδιά ἔμπασε τὸν ἑαυτό του. Ζητάει ἐιδικὴ ἀμοιβὴ γιὰ νὰ ξαπλώσει περισσότερο τὴ μηχανοποίηση. «Ἄρτον καὶ θεάματα». Χρειάζεται νὰ τὸν δωροδοκήσουν καὶ νὰ τὸν καλοπιάσουν γιὰ νὰ κάνει ἐκεῖνο ποὺ οἱ πατέρες καὶ οἱ παποῦδες του κάνανε μὲ εὐχαρίστησι, μὲ τὴν καρδιά τους, θυσιάζοντας τὸν ἑαυτό τους. «Ἄρτος καὶ θεάματα» ὅμως θὰ πεῖ κατάκτησι, κτηνωδία καὶ φυσικὴ διαφθορά. Αὐτὰ εἶναι συμπτώματα ποὺ μὲ πόνο διαπιστώνουμε ἀκόμα καὶ στὶς χώρες ποὺ φαινομενικὰ γλυτώσανε ἀπὸ τὸ δηλητήριο τοῦ Ναζισμοῦ.

Μιὰ πόλη στὴν περασμένη γενιὰ ξεκινούσε μὲ βάση ὠρισμένες φυσικὲς, τεχνικὲς καὶ οἰκονομικὲς προϋποθέσεις. Ὁ σχεδιαστὴς τῆς μελετοῦσε τὴ θέσι, ἔκανε μιὰ σύνθεσι ὅλων τῶν βιομηχανικῶν ἀναγκῶν, ὑπολόγιζε τὰ μεταφορικὰ μέσα, καὶ ἔκανε μελλοντικὰ σχέδια γιὰ δρόμους καὶ ὑδρευτικὰ ἔργα. Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ νομίσει ἀπὸ τὸν ὄγκο τῶν σχεδίων, εἴτε ἂν αὐτὰ εἶταν θεωρητικὰ εἴτε τῆς πρακτικῆς ὠφελιμότητος, πὼς ἡ πόλη ὑπῆρχε μὲ σκοπὸ νὰ πολλαπλασιάζει τὰ μηχανικὰ μέσα τῆς ζωῆς. Ἀκόμα καὶ σχέδια ποὺ τόνιζαν τὴν ἰδέα τῆς ἐπικοινωνίας ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους αὐτοπεριορίζονταν κατὰ κανόνα σὲ φυσικὰ μέσα, σὲ δρόμους, λεωφόρους, σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, ἀερολιμένες, μαγαζιά, βιομηχανικὲς περιφέρειες.

Στὶς περισσότερες χώρες τὸ σχέδιον μιᾶς πόλης καὶ ἡ οἰκοδόμησι τῶν σπητιῶν τῆς θεωρήθηκαν δυὸ διαφορετικοὶ κλάδοι τῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας. Ὅμως καὶ οἱ δυὸ αὐτὲς δουλειὲς γίνονται μέσα στὰ ἴδια ἰδεολογικὰ πλαίσια. Οἱ πρόοδοι ποὺ γίνανε σ' αὐτὸν τὸν κλάδο, γίνανε μὲ ἕνα μηχανικὸ τρόπο, μὲ σκοπὸ νὰ πειραματιστοῦμε μὲ τὰ ὕλικά καὶ τὶς μεθόδους τῆς οἰκοδομικῆς. Θέλανε δηλ. νὰ βροῦνε πὼς θὰ δώσουν στὰ σπητία πιὸ πολλὰ ἐφόδια ἢ πὼς θὰ ἐλαττώσουν τὸ κόστος τους, ὥστε νὰ γίνονται προσιτὰ καὶ σὲ ἀνθρώπους μὲ μικρὰ εἰσοδήματα.

Τώρα, ὅπως εἶδε κιόλας ὁ αἰώνας μας ἔστω καὶ στὴν ἀρχὴ του, τὸ φαινόμενο τῆς ἐξάρτησις τῶν οἰκονομικῶν ἀπὸ τὴν πολιτικὴ,

μέ το ίδιο τρόπο πρέπει να δει και την εξάρτηση της μηχανής από τον άνθρωπο και των οικονομικών αναγκών από τις κοινωνικές. Η προσοχή που δώσανε οι πολεοδόμοι στο οικονομικό και το τεχνικό μέρος, τους απόκλεισε από τα άλλα στοιχεία της ζωής. Στις μελέτες που θα γίνουνε στο μέλλον, σχετικά με τις ανάγκες μεμωμένων ατόμων ή μεγαλύτερων ομάδων, τὸ οικονομικὸ καὶ τὸ μηχανικὸ στοιχείο, θὰ πρέπει νὰ ἔρχεται σὲ δεύτερη μοῖρα. Ἀλλὰ ζητήματα, ὅπως τὸ ξεχώρισμα τῆς βιομηχανίας ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ ζωὴ ἢ ὁ ἀριθμὸς τῶν σπητιῶν πού χωράει στὸ κάθε στρέμμα, δὲν μποροῦνε νὰ λυθοῦν σωστά, ἂν δὲ δοθεῖ ἀπάντηση σὲ ἄλλα βασικά προβλήματα. Δηλ. τί εἶδους προσωπικότητες ζητᾶμε νὰ φτιάξουμε; Τί εἶδους κοινωνικὴ ζωὴ, ποιὲς ἀνάγκες τῆς ζωῆς μας θὰ μποῦν στὴν πρώτη σειρά; Θὰ βάλουμε τὰ παιδιά μας πάνω ἀπὸ τὴ μηχανὴ ἢ ἀντίθετα; θὰ προτιμήσουμε νὰ ἐφοδιάσουμε τὰ σχολειὰ μας μὲ δασκάλους ἱκανοὺς, ἢ νὰ τὰ γεμίσουμε μὲ πολυέξοδα ἐργαστήρια, γυμναστήρια καὶ πισίνες; Στὸ κάτω-κάτω θέλουμε σχολειὰ ἢ πρασινιστολισμένα πάρκα;

Τὸ χρέος πού μᾶς βάζει ἡ ἐποχὴ μας εἶναι νὰ ἀποκεντρώσουμε τὴ δύναμη πρὸς ὅλες τίς ἐκδηλώσεις καὶ νὰ φτιάξουμε ἰσορροπημένες προσωπικότητες, ἀξίες νὰ χρησιμοποιήσουνε ὅλες τίς ἀπέραντες πηγές τῆς ἐνέργειας πού ἔχουμε στὴ διάθεσή μας, μὲ γνώση καὶ φρόνηση ὥστε νὰ μὴ διαφθαροῦν ἀπ' αὐτὲς. Ἔργο μας εἶναι νὰ διορθώσουμε τὰ λάθη μιᾶς μονόπλευρης εἰδίκευσης πού ἔχει ἀποσυνθέσει τὴν προσωπικότητα, νὰ σταματήσουμε τὸ κυνήγημα τῆς δύναμης καὶ τοῦ ὑλικοῦ πλούτου πού σακάτεψε τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου τῆς Δύσης νὰ δίνει περιεχόμενο στὴ ζωὴ του. Πρέπει νὰ δημιουργήσουμε ἕνα περιβάλλον καὶ τέτοιες καθημερινὲς συνήθειες πού μέσα τους νὰ μπορεῖ νὰ ἀνθίσει ἡ ἑσωτερικὴ ὅσο καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ζωὴ μας. Μέσα σ' αὐτό, ἡ φαντασία δὲ θὰ χορταίνει μόνο ἀπὸ τὸν κινηματογράφο· ἡ ἀνάγκη ν' ἀκούσουμε λίγη μουσικὴ δὲ θὰ κρέμεται ἀπὸ τὸ ράδιο ἢ τὸ γραμμόφωνο. Μέσα σ' αὐτό, ἄντρες καὶ γυναῖκες, θὰ ἔχουνε μιὰν ἀνετη ζωὴ, πού εἶναι προϋπόθεση γιὰ κάθε δημιουργικὴ δουλειά.

Μιὰ ἰσορροπημένη προσωπικότητα, θέλει ἕνα τὸ ίδιο ἰσορροπημένο περιβάλλον γιὰ νὰ ζήσει, γιὰ νὰ πάρει θάρρος, γιὰ νὰ πάρει τὰ διάφορα ἐρεθίσματα καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα πού χρειάζεται ὥστε νὰ ἀναπτυχθεῖ καὶ νὰ κρατῇ τὴν ἰσορροπία της.

Πρέπει νὰ σκεφτοῦμε, ὅτι μόνο σχετικὰ μὲ τὴν ἀνόρθωση τῆς βιομηχανίας μὰ μὲ τὴ βιολογικὴ ἐπιβίωση. Γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουμε τὴν ἐπιβίωση αὐτῇ, πρέπει νὰ διαθέσουμε σκέψη καὶ χρόνο καὶ ἀγάπη γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς οἰκογένειας. Ἡ οἰκογένεια πρέπει νὰ ἔχει τὰ ἐφόδια πού τῆς χρειάζονται, ἀκόμα καὶ ἂν αὐτὸ σημαίνει

ἢ πὼς θὰ ἐλαττωθοῦν τὰ ὠφέλη τῆς χώρας πού ἀναδημιουργεῖ ἢ πὼς θὰ φτάσει σὲ ἕνα τέλειο σοσιαλισμό.

Τὸ «σπῆτι» σήμερα ἔχει τρεῖς βασικὲς ἀποστολές: τὴ φυσιολογικὴ, τὴν κοινωνικὴ καὶ τὴ μορφωτικὴ. Ἀπὸ τὴ φυσιολογικὴ ἀποψη εἶναι ἀφιερωμένο στὴ δημιουργία, στὴν ἀνάπτυξη καὶ στὴν συμπλήρωση τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Μέσα στὸ ίδιο γενικὸ βιολογικὸ πλαίσιο, τὸ σπῆτι εἶναι ὁ πιὸ συνειθισμένος τόπος, ὅπου συναντιῶνται τὰ δυὸ φύλα, γιὰ νὰ συντροφευτοῦνε, νὰ ἀναδημιουργήσουνε, νὰ φτιάξουνε καινούριους ἀνθρώπους. Ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀποψη, τὸ σπῆτι εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μέσα πού φέρουν σὲ ἐπαφὴ τίς διάφορες ἡλικίες. Τὰ ράδιο καὶ τὸ τηλέφωνο ἀκόμα, τὸ κάνουν πιὸ εὐχάριστο. Τὸ καλοστημένο σπητικὸ τοῦ παλαιοῦ καιροῦ εἶναι ἕνας κρῖκος στὴ συνέχιση τῆς οἰκογένειας, γιὰτὶ μέσα σ' αὐτὸ ἀποταμιεύεται κάθε ὑλικὸ ἀγαθό. Ἀπὸ μορφωτικὴ ἀποψη τὸ σπῆτι εἶναι τὸ κυριώτερο μέρος ὅπου τρέφεται πνευματικὰ τὸ παιδί ἰδιαίτερα ὡς τὰ ἔξη του χρόνια. Ἀπὸ οἰκονομικὴ τέλος ἀποψη, εἶναι ὁ τόπος ὅπου δουλεῖς πού τίς θεωροῦμε δευτερεύουσες ὅπως τὸ πλέξιμο, ἄς ποῦμε, ἢ ἡ κηπουρικὴ, μποροῦν νὰ ἐφαρμοστοῦνε τόσο γιὰ ἀτομικὴ εὐχαρίστηση ὅσο καὶ γιὰ μαζικὴ ὠφέλεια. Ἐχοντας ποικίλες ἀποστολές, τὸ σπῆτι, ὅταν λειτουργεῖ κανονικά, συμβάλλει στὴν πνευματικὴ ἰσορροπία καὶ στὴ σταθερότητα τῶν μελῶν του, τόσο σὰν συγκεκριμένο γεγονός ὅσο καὶ σὰν ἰδεολογικὸ σύμβολο.

Σὰν αἰώνας πού ἔχασε αὐτὲς τίς ρίζες τῆς οἰκογένειας, ὁ αἰώνας μας ζητάει νὰ βρεῖ ἕνα ἀντικαταστατικὸ της, μέσα στὰ θεαματικὰ σπορ ἢ στὴν κολλεκτιβιστικὴ μανία. Δημιουργεῖ καὶ προμηθεύεται πολυσύνθετα μηχανικὰ παιχνιδάκια γιὰ νὰ γεμίσει μιὰν ἀνεύθυνη ἄδεια ζωὴ, ὅπου ἡ οἰκογένεια δὲν ἔχει νὰ πεῖ σχεδὸν τίποτα.

Τὸ πρῶτο ἔργο πού ἔχουμε νὰ κάνουμε ἂν θέλουμε νὰ ἀνασυνκροτήσουμε τὴ ζωὴ τῆς πόλης, εἶναι νὰ φτιάξουμε ἕνα περιβάλλον ζωογόνον γιὰ τὴν οἰκογένεια. Κι' ἂν πρόκειται νὰ διαλέξουμε, εἶναι καλύτερο νὰ κρατήσουμε τὰ στοιχεῖα πού θὰ συντελέσουν πραγματικὰ στὴ ζωὴ τῆς οἰκογένειας, συνδυασμένα μὲ πιὸ πρωτόγονα σχετικὰ μέσα, παρὰ νὰ κρατήσουμε καὶ τὴν τελευταία μηχανικὴ τελειοποίηση, τὰ ἠλεκτρικὰ ψυγεῖα, τὰ ζεστά καὶ κρύα νερά, ἂν μᾶς λείπει ἀπὸ τὸ σπῆτι ὁ ἀπαραιτήτος χώρος καὶ ἐκείνη ἡ ἡσυχία τῆς μοναξιάς πού χρειάζεται σὲ μιὰ οἰκογένεια.

Στὴ μεταβατικὴ περίοδο ἀπὸ τὸν πόλεμο πρὸς τὴν εἰρήνη, θὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸ πρόβλημα ὄχι μόνο τοῦ πὼς ἀλλὰ καὶ τοῦ ποῦ θὰ χτίσουμε τὰ σπῆτια μας. Κι' ἐδῶ ὅμως τὸ κριτήριό μας θὰ εἶναι ἀπλό: καλύτερα κτίρια μὲ λιγώτερο συγχρονισμένα μέσα, μὰ χτισμένα πάνω σὲ σωστά σχέδια καὶ στὸν κατάλληλο τόπο, παρὰ ἐντελῶς συγχρονισμένες κατοικίες πού αὐτόματα θὰ συνεχίζουν τὴν

ἄσωτη καὶ ἄγονη ζωὴ τοῦ αἵωνα τῆς ἀνάλυσης. Αὐτὸ γιὰ τὴν Ἀγγλία σημαίνει πὼς στὴν δημιουργικὴ μας προσπάθεια πρέπει νὰ πάρει τὴν πρώτη θέση ἡ κατάστροφη τῶν οἰκοδομικῶν σχεδίων καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τους. Ὡστόσο ὅμως, τὸ χτίσιμο δὲ θὰ ἀρχίσει αὐτόματα στὶς παλιὲς θέσεις γιατί ἐκεῖ χτίζαμε ὅλα μας τὰ χρόνια, οὔτε σ' ἐκεῖνες πού χτυπήθηκαν ἀπὸ τοὺς βομβαρδισμούς· μὰ σ' ἐκεῖνες πού μᾶς δίνουνε τὶς πιὸ πολλές ὑποσχέσεις γιὰ τὸ μέλλον. Δὲν πρέπει νὰ ξεπέσουμε σὲ μιὰ ἐπιπόλαιη ἀνοικοδόμησι, μὰ νὰ ζητήσουμε μιὰ ριζικὴ ἀγανέωση.

Εἶναι παράλογο νὰ ποῦμε πὼς ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο πού πέρασε δὲν μπορούμε νὰ ἔχουμε πιά ἕνα πρότυπο οἰκογενειακῆς ἐγκατάστασης ἐξ αἰτίας τῶν οἰκονομικῶν δυσκολιῶν. Εἶναι ἀνόητο νὰ πιστεύουμε πὼς ἡ μεγάλη ἀξία τῶν οἰκοπέδων μέσα στὶς πόλεις σχετικὰ μὲ παλιότερες ἐποχές, εἶναι ἕνα περισσὸ ἐμπόδιο στὴν οἰκοδόμησιν μικρῶν καὶ βολικῶν σπητιῶν γιὰ ὅχι εὐπορους ἀνθρώπους. Πρέπει νὰ θυσιάσουμε πρῶτα τὴν ἀξία τῶν οἰκοπέδων ἢ τοὺς μηχανικοὺς ἐξωφρενισμοὺς καὶ ὕστερα τὴ δημιουργία ζεστοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος.

Μελετώντας κανεὶς τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας σπητιῶν πὺν νὰ βοηθᾶνε τὴν ἀνάπτυξη τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, πρέπει νὰ συμπεριλάβει στὴ μελέτη του, ὅλους τοὺς κοινωνικοὺς ὁργανισμοὺς καὶ τὶς ὑπηρεσίες πού δίνουνε τὴ δυνατότητα στὸν ἄνθρωπο νὰ κάνει μέσα σὲ εὐρύτερες ομάδες ὅ,τι δὲν μπορεί νὰ κάνει μέσα στὴν οἰκογένεια. Αὐτὲς οἱ ὑπηρεσίες δὲν πρέπει νὰ λογαριαστοῦνε σὰν κάτι δευτερεύον. Στὸν καιρὸ μας ἡ κοινοτικὴ εὐημερία ὁλοένα καὶ παίρνει τὴ θέση τῆς ἀτομικῆς. Ἡ βιβλιοθήκη, ἡ πινακοθήκη, τὸ σχολεῖο, φέρνουνε καὶ στὴ φτωχότερη οἰκογένεια μιὰ ξεκούραση, πού καὶ ὁ πλούσιος ἀκόμα δὲν μπορεί νὰ δώσει στὸν ἑαυτὸ του. Ἄν π.χ. κάθε συνεισφοράς ἔχει μιὰ αἵθουσα παιδικῶν παιχνιδιῶν, μιὰ ομάδα ἀπὸ ξύπνιες μητέρες μπορεί νὰ ὀρίσει βάρδιες γιὰ τὴν ἐπίβλεψη τῆς ψυχαγωγίας τῶν παιδιῶν. Ἄν αὐτὴ ἡ αἵθουσα βρίσκεται σὲ τόση ἀπόσταση, πού νὰ δυσκολεύονται οἱ μητέρες νὰ πηγαίνουν ὡς ἐκεῖ, τότε ἡ ἐπίβλεψη θὰ πρέπει νὰ ἀνατεθεῖ σὲ κάποιον ἐπαγγελματία, γιατί ἄλλοιῶς θὰ παραμεληθεῖ. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ σὲ ἄλλα πεδία.

Γιὰ νὰ ἐλαττώνουμε τὰ ἔξοδα πού ἀπαιτεῖ ἡ συντήρηση τέτοιων κέντρων πρέπει νὰ καταφύγουμε ὅσο περισσότερο γίνεται σὲ ἐθελοντὲς πού θὰ ἐργάζονται στὶς ἐλεύθερες ὥρες τους. Αὐτὸ θὰ εἶναι μιὰ συμμετοχὴ στὶς μαζικὲς εὐθύνες, πού βαθαίνουν τὸν καθένα μας. Ἦν φροντίδα τῶν δημόσιων κήπων καὶ τῶν δεινροστοιχιῶν π.χ. τῶν δρόμων, θὰ εἶναι ἔργο τῶν μαθητῶν.

Ἄν θέλουμε νὰ βγοῦμε ἀπὸ τοῦτο τὸν πόλεμο χωρὶς νὰ ξεπέσουμε στὴν ἡττοπάθεια καὶ στὴν ἀδιαφορία πού ἀκολούθησε τὸν

προηγούμενο, πρέπει νὰ ὀργανώσουμε τὶς ἐθελοντικὲς ὑπηρεσίες τῶν ἰδιωτῶν, κατὰ τὸ σύστημα τῶν δημόσιων ὑπηρεσιῶν. Ἄν θέλουμε νὰ πετύχουμε στὴν προσπάθειά μας γιὰ μιὰν ἀπλοποίηση, οἰκονομία καὶ ἰσορροπία, πρέπει νὰ ἀναθέσουμε στοὺς πολίτες, τὴ δουλειὰ πού κάνανε πρὶν μισθατοὶ ὑπάλληλοι. Ἀλλοιῶς ὅς μὴν ἐπιχειρήσουμε τίποτ' ἀπ' αὐτά. Ὅ,τι ὀνομάζουμε «κρατικοποίηση» εἶναι ἕνα οὐσιαστικὸ μέρος τῆς μετάβασης σὲ μιὰ μεταπολεμικὴ κοινωνία, πού θὰ ἀκολουθήσει τὸν αἶωνα τῆς ἀνάλυσης.

2

ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων φοβοῦνται πολὺ στοὺς τορπιλισμοὺς νὰ μὴν πέσουν σὲ νερὰ γεμάτα κορχαρίες καὶ κάτι ἄλλα ψάρια πού λέγονται Barracuda. Οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες ἀναγνωρίσανε γιὰ δίκαιο αὐτὸ τὸ φόβο τους καὶ βρῆκαν ἕνα καινούριο μέσο προστασίας τῶν ναυαγῶν ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀνθρωποφάγα ψάρια.

Μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἰχθυολόγων, τὸ Γραφεῖο τῶν Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν ἀνακάλυψε πὼς μιὰ μικρὴ δόση χλωρίνης σκοτῶνει τοὺς κορχαρίες καὶ πὼς ἕνας θόρυβος πού προκαλεῖται μέσα στὸ νερὸ μὲ τὸ χτύπημα δυὸ πετρῶν διώχνει τὰ Barracuda. Ἔτσι, θέλετε νὰ τὸ πιστέψτε, θέλετε ὅχι, τὰ σωσίβια τῶν ναυτικῶν θὰ ἐφοδιαστοῦν μὲ ἕνα μικρὸ σάκκο μὲ συμπαγῇ χλωρίνη καὶ ἕνα ζευγάρι ἀπὸ κάτι ἀντικείμενα πού μοιάζουν μὲ καστανιέτες.

NEWSWEEK, DAYTON, OHIO

Γιατί διαβάζουμε 'Ιστορία;

Του E. L. WOODWARD

(Ανατύπωση από το «Listener»)

ΠΡΙΝ ΛΙΓΑ χρόνια έμενα σ' ένα μικρό 'Ιταλικό ξενοδοχείο και έτρωγα στο ίδιο τραπέζι μ' έναν ευχάριστο 'Αμερικανό κληρικό. Ταχυτικά του πρόσφερα ένα ποτήρι κρασί, μα αυτός ποτέ δέ δεχόταν να πιει. Μια μέρα μου είπε: «Μπορώ να σ'αρωτήσω κάτι; Γιατί πίνετε αυτό το κρασί;» Έγώ του απάντησα «Το πίνω γιατί μ' αρέσει». Με κοίταξε με έκπληξη και μου είπε: «Είστε ο πρώτος άνθρωπος που μου δίνει μια τόσο ειλικρινή απάντηση».

Αυτή η παρατήρηση μ' έκανε να σκεφτώ άλλα πράγματα. Αν τύχαινε να με ρωτήσει «γιατί ασχολείστε με την ιστορία;» θα ξαναπαντούσα «γιατί μ' αρέσει». Θα θεωρούσε και τότε επαρκή την απάντησή μου; Για ποιο λόγο, αλήθεια, ή κοινωνία με υποστηρίζει όταν μελετώ ιστορία; Μήπως γιατί υπάρχουν πολλοί άνθρωποι στους οποίους απλώς «αρέσει» και γι' αυτό ακριβώς νομίζουν πως όποιος ασχολείται με την ιστορία είναι άξιος για υποστήριξη; Ή με κοροϊδεύουν και πρέπει να μελετούμε την ιστορία για κανένα βαθύτερο σκοπό που μου διαφεύγει; Άραγε η μελέτη της ιστορίας ωφελεί;

Ξέρω πως μερικοί άνθρωποι θα χαρακτηρίζαν την ιστορία σαν ένα οδηγό για τα σημερινά γεγονότα. Θυμάμαι πως κάποτε εξέταζα στην ιστορία μερικούς φλογερούς και καλά μελετημένους νέους. Ρώτησα τον πρώτο γιατί σπούδαζε ιστορία. «Γιατί», μου απάντησε, «η γνώση του παρελθόντος είναι πράγμα απαραίτητο για την κατανόηση του παρόντος». Την ίδια ερώτηση έκανα και στο δεύτερο και πήρα την ίδια απάντηση. Και ο τρίτος και ο τέταρτος μου είπαν τα ίδια. Όταν μπήκε στην αίθουσα για να εξεταστεί ο πέμπτος, θέλησα ν' αλλάξω την ερώτηση και του είπα:

«Νομίζετε πως η γνώση του παρόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρελθόντος;» Εκείνος τότε μου έριξε μια ματιά σά να ήθελε να μου δώσει να καταλάβω πως είπα κάτι που δεν ήταν σωστό. Ωστόσο πολλοί απ' τους μεγαλύτερους ιστορικούς έχουν δώσει καταφατική απάντηση σ' αυτή μου την ερώτηση. Μάλιστα ο Gibbon έγραψε για τη λιγόχρονη στρατιωτική του υπηρεσία πως «ο λοχαγός των Γρεναδιέρων του Hampshire θα χρησίμευε πολύ στον ιστορικό που θα μελετούσε την ιστορία της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας». Ακόμα ένας διάσημος Γάλλος ιστορικός που

χρημάτισε για λίγα χρόνια πρωθυπουργός της Γαλλίας είπε πως πριν να αποκτήσει κάποια πείρα από το κυβερνητικό έργο δεν είχε καταλάβει το μεγαλείο του Ναπολέοντα.

Υπάρχει λοιπόν λόγος να μελετά κανείς το παρελθόν αν θέλει να κατανοήσει το παρόν; γιατί να μην αφήσει κατά μέρος τις σημειώσεις και τα αρχεία και να μελετήσει τους ανθρώπους και όχι τα βιβλία; Ή αν θέλει να διαβάσει βιβλία πλάι στη φωτιά τη νύχτα, γιατί να μη διαλέξει βιβλία γραμμένα με βαθεία κατανόηση των ανθρώπων, όπως π.χ. τα έργα του Σαίξπηρ; Ποιό ιστορικό βιβλίο μπορεί να πει περισσότερα για τα ανθρώπινα πράγματα ή την ανθρώπινη μοίρα — κι' ακόμα για τον ίδιο σου τον εαυτό — από τα σπαρακτικά λόγια της Κλεοπάτρας όταν άκουσε το θάνατο του Αντώνιου: «Δεν έμεινε πια τίποτα σ' αυτό τον κόσμο κάτω απ' το διαβατικό φεγγάρι», ή απ' τα λόγια που λέει ο Μάκβεθ στο τέλος της περιπέτειας, που τον όδηγησε στο έγκλημα και την καταστροφή:

«Το αύριο, το αύριο, το αύριο.....

Κι' όλες οι μέρες που πέρασαν είτانه για να δεξουν στους τρελλούς το σκονισμένο δρόμο του θανάτου.»

Μπορεί να διαβάσεις εκατό βιβλία για την 'Ιταλική αναγέννηση, και όμως όλα αυτά τα βολικείς συγκεντρωμένα σε δυο γραμμές του Ρωμαίου και της 'Ιουλιέττας:

«Τ' άστρα της νύχτας σβύσανε, και η χαρούμενη μέρα

Μες στις θαμπές βουνοκορφές στέκεται τώρα ανάλαφρη.»

Όλα αυτά είναι αληθινά, υπάρχουν όμως κι' άλλα πράγματα που μ'ας δίνει η ιστορία — ή συγκεντρωμένη έρευνα των διανοουμένων — για να κατανοήσουμε το παρόν. Και αυτά τα ίδια τα έργα του Σαίξπηρ γίνονται πιο αληθινά αν γνωρίζουμε την εποχή που διαδραματίστηκαν. Αν ξέρεις την εποχή, μαθαίνεις ένα σωρό πράγματα σχετικά με τον τρόπο της ζωής των Έγγλέζων του τέλους του 16ου αιώνα: τη διοίκηση της χώρας, τη θέση της 'Αγγλίας στην Ευρώπη, τη σημασία των τελευταίων θρησκευτικών μεταρρυθμίσεων, το έπιδεδο της διανοήσης και την οργάνωση του εμπορίου. Ή προσπάθεια της κατανόησης μιας εποχής απομακρυσμένης από την εποχή μας είναι αυτό καθ' εαυτό ένα είδος απελευθέρωσης του μυαλού, μια επέκταση της πείρας, μια διαφυγή από την τυραννία του άμεσου παρόντος. Αλλά και αν δεν καταλάβουμε όλη την εποχή, ή απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος έχει αξία και μερικές φορές μάλιστα μεγάλη πρακτική αξία.

Ή ιστορία ασχολείται τόσο με το περιβάλλον των ανθρώπων όσο και με τους ανθρώπους σαν άτομα, με τη μελέτη των θεσμών όσο και με τα γεγονότα. Είναι αδύνατο να συλλάβουμε τη σημασία

Μοῦ φαίνεται, νομίζω, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἓνας ἄλλος λόγος πού αἰσθάνομαι τόσο μεγάλη ἐπιθυμία γιὰ νὰ γνωρίσω τὸ παρελθόν. Ἡ προσπάθεια τοῦ ἱστορικοῦ νὰ ἀνακαλύψει τὸ παρελθόν, μοῦ φαίνεται ὅτι ἐξυψώνει τὴν προσωπικότητά του καθὼς προχωρεῖ στὸ ἔργο του· μιὰ προσωπικότητα ὅμως περιορισμένη σὲ τόπο καὶ χῶρο. Λίγα χρόνια πρὶν παρακολουθοῦσα τὴν ἐπιδιόρθωση ἑνὸς κτιρίου τοῦ 15ου αἰώνα καὶ ἀνακάλυψα πὼς σ' ἓνα μέρος τοῦ τοίχου ἡ λάσπη εἶχε ἐνισχυθῇ μὲ ἄχυρα. Τὰ ἄχυρα εἶταν ἀκόμα ἐκεῖ καὶ τὰ κρατοῦσα μέσα στὰ χέρια μου ξερὰ πιά, ἀπὸ τὸ θέρισμα ἑνὸς καλοκαιριοῦ ἐδῶ καὶ 500 χρόνια. Ἐνα θέρισμα πού εἶχε γίνει ἀπὸ ἀνθρώπους πού εἶχαν ἀκούσει μὲ τ' αὐτιά τους τὰ νέα τοῦ Agincourt· αὐτοὶ οἱ θεριστὲς καὶ οἱ χτίστες εἶταν πεθαμένοι πρὶν πολλὰ χρόνια· ὥστόσο μπροστὰ στὰ μάτια μου εἶχα τὸν καρπό, μπροστὰ στὰ μάτια μου εἶχα τὴ δουλειά τους.

Μέσα στὶς γνώσεις μου γιὰ τὸ παρελθόν τῆς Ἀγγλίας αὐτὴ ἡ χοῦφτα τὰ σταχτόμαυρα ἄχυρα, ἔγινε γιὰ μένα ἓνα σύμβολο. Δὲ μπορῶ νὰ ἐκφράσω πὶὸ καθαρὰ τὴ μορφὴ του παρὰ λέγοντας «ἓνα σύμβολο τῆς ἐκμηδένισης τοῦ χρόνου»—ἓνα σύμβολο ἀν θέλετε, πού δειχνεῖ αὐτὴ τὴν αἰώνια μεταβολὴ κι' αὐτὸ τὸ αἰώνιο ταίριασμα πού εἶναι στὴν οὐσία τους τὸ θέμα τῆς ἱστορίας. Ἡ ἱστορία εἶναι γιὰ μένα ἓνα εἶδος ποίησης καὶ διαβάζω ἱστορία ὅπως διαβάζω τὴν ποίηση, γιὰτὶ δὲ μπορῶ νὰ κάνω ἄλλοιῳς.

ΑΝΤΙΖΗΛΟΣ

ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ αὐτὴ τὴ λένε γιὰ τὸν Δανὸ Πρωθυπουργὸ Στάουνιγκ, πού πέθανε. Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ εἶταν διαρκῶς ἀπασχολημένος. Μιὰ μέρα λοιπὸν πῆγε στὴν πόρτα τοῦ Παραδείσου καὶ ζήτησε ὅπ' τὸν Ἅγιο Πέτρο νὰ τοῦ δώσει μιὰ δουλειά.

Ὁ Ἅγιος Πέτρος νεύρισε καὶ πῆγε στὸ Θεό:

—«Εἶναι ἓνας ἄνθρωπος ἔξω, εἶπε, μὲ μακρὰ γένεια καὶ μοῦ φαίνεται πὼς ἔβαλε στὸ μάτι τὴ δουλειά μου».

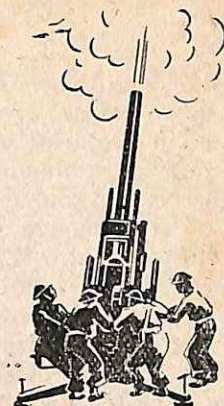
—«Μὴ συγχύζεσαι, ἀπάντησε ὁ Θεός. Σέρω ἓναν ἄλλο κάτω στὴ γῆ μ' ἓνα μικρὸ μουστάκι πού ἔχει βάλει στὸ μάτι τὴ δικιά μου τὴ δουλειά».

«AUFBAU», NEW YORK

Ἡ ἀντιαεροπορικὴ ἄμυνα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας

Τοῦ στρατηγοῦ Sir FREDERICK PILE,
Διοικητῆ τῆς Ἀεράμυνας τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

(Ἀπὸ τὸ «London Calling»)

ΑΝΑΜΕΣΑ· στὶς ἀναμνήσεις μου ἀπὸ τὴν πολεμικὴ ἐποχὴ εἶναι δυὸ πού δίνουν μιὰ χαρακτηριστικὴ εἰκόνα τῆς ἀντιαεροπορικῆς μας ἄμυνας καὶ τῆς κατάστασής της τότε. Θυμάμαι πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴν ἐποχὴ τοῦ Μονάχου, ὅταν τοποθετήθηκαν στὴ γέφυρα τοῦ Ουέστμινστερ δυὸ ἀντιαεροπορικὰ τῶν 3 Ἴντσῶν γιὰ τὴν ἄμυνα τοῦ Κοινεβουλίου.

Πλήθος δημοσιογράφοι ζητοῦσαν πληροφορίες ἀπὸ τοὺς νεοσύλλεκτους στρατιῶτες τοῦ ἡπειρωτικοῦ στρατοῦ. Οἱ ἀστυνομικοὶ κρατοῦσαν τὸν κόσμον σὲ ἀπόσταση γιὰ νὰ μποροῦν οἱ στρατιῶτες νὰ κάνουν ἥσυχια τὴ δουλειά τους καὶ νὰ ἐγκαταστήσουν τὰ κανόνια. Ἀγύμναστοι στρατιῶτες συννομολογοῦσαν ἀκουστικὰ μηχανήματα καὶ ὑψόμετρα, πού ἡ ἀκρίβειά τους εἶταν πολὺ ἀμφίβολη. Φαινόταν καθαρὰ πὼς οἱ ἄνδρες τῆς πυροβολαρχίας δὲν εἶταν ἀρκετὰ ἐκπαιδευμένοι. Γύρισα σ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ Λονδίνου ὅπου εἶχε ἐγκατασταθεῖ ἀεράμυνα ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ μὰ πουθενὰ δὲ βρῆκα μιὰ εἰκόνα πού νὰ χαρακτηρίζει τόσο καλὰ τὴν τραγικὴ ἔλλειψη κάθε προετοιμασίας ὅσο αὐτὴ ἡ παθητικὴ ἄμυνα στὴν καρδιά τῆς Αὐτοκρατορίας μας.

Τὸ δεύτερο περιστατικὸ πού θυμάμαι εἶταν τὴν ἀνοίξη τοῦ 1939, ὅταν ὁ πόλεμος φαινόταν πὼς θὰ ξεσποῦσε ἀπὸ μέρα σὲ μέρα. Οἱ σχέσεις μας μὲ τὴ Γερμανία δὲν εἶταν καθόλου καλές, μὰ ἐπειδὴ εἶχαμε κάνει ἐκείνες τὶς μέρες μιὰ ἐπίδειξη ἀντιαεροπορικοῦ στοὺς συμμάχους μας Γάλλους, τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν νόμισε πὼς δὲν μπορούσε νὰ ἀποκρούσει τὴν παρακλήση τοῦ Γερμανοῦ στρατιωτικοῦ ἀκολουθού νὰ παρακολουθήσει κι ἐκεῖνος μιὰ παρόμοια ἐπίδειξη.

Ὁ καιρὸς εἶταν ὅπως εἶναι πάντα στὶς ἀνατολικὲς ἀκτὲς τῆς Ἀγγλίας. Τὰ σύννεφα εἶταν χαμηλὰ κι ἔτσι δὲν μπορούσε νὰ γίνει λόγος γιὰ βολὴ σὲ μεγάλο ὕψος. Γι' αὐτὸ ἡ ἐπίδειξη περιορίστηκε μόνο στὰ ἐλαφρὰ ἀντιαεροπορικὰ. Εἶχαμε πάρει διαταγὴ νὰ δείξουμε ὅτι καλύτερο εἶχαμε στοὺς ξένους στρατιωτικοὺς ἀκολούθους, ἀλλὰ ἔπρεπε οἱ ξένοι μας νὰ μὴν πλησιάζουν γιὰ νὰ δοῦν

ἀπὸ κοντὰ κανένα ἀντιαεροπορικό ὄπλο πὺν δὲν θὰ εἶταν σὲ κοινὴ χρῆση καὶ στὸ στρατό τους. Τὰ πυρὰ ἐκεῖνη τὴ μέρα εἶταν ἐλεεινά, καὶ ὁ Γερμανὸς στρατιωτικὸς ἀκόλουθος ἀσφαλῶς θὰ φαντάστηκε πὺς προσπαθήσαμε νὰ τοῦ κρύψουμε τὴν ἀληθινὴ μας κατάσταση δείχνοντάς του κάτὶ πολὺ χειρότερο.

Παρατήρησα πὺς ὁ Γερμανὸς στρατιωτικὸς ἀκόλουθος, συνταγματάρχης φὸν Σβέπενμπουργκ, ἔκανε πὺς παρακολουθεῖ μὲ τὰ κυάλια του τὴ βολὴ στὸ στόχο, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα μελετοῦσε προσεκτικὰ τὸ κανόνι τύπου Μποφόρ πὺν ἔριχνε. Ἐπειδὴ τὸ κανόνι αὐτὸ δὲν εἶταν τίποτα μυστικὸ—κατασκευαζόταν στὴ Σουηδία καὶ οἱ Γερμανοὶ εἶχαν ὅλα τὰ σχέδιά του—τὸν πλησίασα καὶ τοῦ εἶπα: «Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιεῖται τὰ κυάλια σας. Θὰ σὰς πᾶν νὰ τὸ μελετήσετε ἀπὸ κοντὰ.» Κατακοκκίνησε, μὲ ἀκολουθήσει καὶ ἔξετασε ὕστερα προσεκτικὰ τὸ κανόνι. Στὸ γυρισμὸ δὲν εἶπε τίποτε παρὰ μόνον: «Ἀσφαλῶς θὰ ἔχετε πολλὰ τέτοια καὶ μεγαλύτερα ἀκόμα.»

Δὲν ἔδωσα ἀπάντηση καὶ ἔτσι συνέχισε, πὺς κατὰ τὴ γνώμη του ἡ βολὴ εἶταν πολὺ καλὴ, μὰ ἀναμφισβήτητα θὰ εἶχαμε εἰδικὰ γυμνασμένους ἄνδρες γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Τοῦ ἀπάντησα πὺς κατὰ τὴ γνώμη μας ἡ βολὴ δὲν εἶταν πετυχημένη καὶ πὺς αὐτοὶ εἶταν οἱ ταχτικοὶ κληρωτοί, καὶ ἔτσι τελείωσε ἡ μέρα μας. Οἱ Γερμανοὶ εἶχαν τὴν πεποίθησι πὺς κάτὶ σημαντικὸ τοὺς κρύβαμε, ἐνῶ ἡμεῖς εἴμαστε λιγὰκι ντροπιασμένοι γιὰ τὰ φτωχικὰ πράγματα πὺν δεῖξαμε.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη γιὰ πεντέμισι χρόνια ἡ πρόδοος στὴν ἀντιαεροπορικὴ μας ἀμυνα εἶταν ἀδιάκοπη. Γι' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν πρόδοο θέλω νὰ σὰς μιλήσω.

Πρῶτα ἤρθαν οἱ μεγάλες ἐπιθέσεις τὴ μέρα, τὴν ἀνοιξὴ καὶ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1940, πὺν κορυφώθηκαν μὲ τὴ μεγάλη Μάχη τῆς Ἀγγλίας. Τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη εἶχαμε οὐσιαστικὰ ἀκόμα τὸ ἴδιο ὕλικὸ πὺν εἶχαμε καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου, μόνον φυσικὰ σὲ μεγαλύτερες ποσότητες. Εἶχαμε γυμναστῇ ὅμως σκληρὰ ἀπὸ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1939, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ μπῆκε σὲ δράση τὸ ἀντιαεροπορικό. Μὲ κάθε καιρικὴ κατάσταση προσπαθοῦσαμε τὸ χειμῶνα τοῦ 1939 καὶ σ' ὅλο τὸ 1940 νὰ ἀναπληρώσουμε τὸ χαμένο καιρὸ, καὶ ἔτσι ὅταν ἐμφανίστηκε ὁ ἐχθρὸς, ἡ βολὴ σὲ στόχους πὺν πετοῦσαν σὲ εὐθεῖα γραμμὴ καὶ μὲ μέσο ὕψος, εἶταν ἀρκετὰ καλὴ. Μὰ ἄρχισε νὰ παρουσιάζεται ἓνα καινούριο πρόβλημα.

Γρήγορα φάνηκε πὺς οἱ Γερμανοὶ εἶχαν σκοπὸ νὰ μεταβάλουν τὸ σύστημα τῶν ἐπιθέσεών τους καὶ νὰ ἔρχονται τὴ νύχτα. Γιὰ μιὰ τέτοια περίπτωσι δὲν εἶχαμε σχεδὸν καθόλου κατάλληλο ὕλικὸ. Τὸ ράνταρ εἶταν στὴ νηπιακὴ του περίοδο καὶ γιὰ τὴν ἀμυνα τοῦ Λονδίνου ἔπρεπε νὰ βασιζοῦμε τὸ πολὺ σὲ δυὸ σειρὲς ἀκουστικῶν μη-

χανημάτων, πὺν εἶταν ὄργανα ἐντελῶς ἀκατάλληλα γιὰ νὰ δίνουν τὰ στοιχεῖα πὺν χρειάζεται ἓνας πυροβολητὴς γιὰ νὰ ἐπιστημάνει τὴ νύχτα ἓνα γρήγορο στόχο. Εἴμασταν ὅμως τυχεροὶ πὺν εἶχαμε συγκεντρώσει μιὰ ὁμάδα ἐπιστημόνων μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν καθηγητὴ Blackett καὶ εἶχαμε ἀκόμη τὴν πρόθυμη συνεργασία τῶν μεγάλων ραδιοτεχνικῶν ἐταιριῶν τῆς χώρας. Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ ἀναφέρω τὸν κ. L. H. Bedford, πὺν ὄχι μόνον ἐκεῖνο τὸ χειμῶνα τοῦ μπλῖτε ἀλλὰ καὶ σ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, πρόσφερε ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες.

Τὸ ράνταρ ὅπως ἐξελίχτηκε τότε μπορούσε νὰ προσδιορίσει τὴ θέσι ἐνὸς ἀεροπλάνου καὶ νὰ δώσει τὴν ἀκριβὴ του ἀπόστασι. Ἐκεῖνο ὅμως πὺν χρειάζομασταν ἡμεῖς εἶταν νὰ μᾶς δίνει τὴ γωνία ὕψους, ὥστε νὰ μπορούμε νὰ ἐπιλύουμε τὸ τρίγωνο πὺν θὰ μᾶς ἔδινε τὴ θέσι καὶ τὴν ταχύτητα τοῦ ἀεροπλάνου. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ μπορούσαμε νὰ ὑπολογίσουμε πὺν ἔπρεπε νὰ ἔκτραγεῖ τὸ βλῆμα μας γιὰ νὰ συναντήσι τὸ ἀεροπλάνο στὴ λεγόμενη «μελλοντικὴ θέσι» του. Μιλήσαμε γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς γωνίας ὕψους στὸν κ. L. H. Bedford, κι' αὐτὸς ὕστερα ἀπὸ λίγη σκέψη ἀπάντησε: «Πιστεύω πὺς θὰ μπορούμε νὰ τὸ λύσουμε, γιὰτὶ ἡ δέσμη τῶν ἀκτίνων πὺν ἐκπέμπεται ἀπὸ τὸ ράνταρ στὸ ἀεροπλάνο, ἀνακλᾶται στὴ γῆ προτοῦ ἀνοιχτεῖ στὸ χῶρο. Ἄν μπορούμε νὰ προσδιορίσουμε τὴ γωνία τῆς, θὰ προσδιορίσουμε καὶ τὴ γωνία ὕψους.»

Οἱ φροντίδες μας ὅμως δὲν εἶταν μόνον αὐτές. Ἡ δέσμη τῶν ἀκτίνων τοῦ ράνταρ εἶναι σὰ μιὰ μπάλλα τοῦ τένις, καὶ ἂν χτυπήσι σὲ ἀνῶμαλο ἔδαφος θὰ ἀνακλαστὲι σὲ ὁποιαδήποτε κατεύθυνση. Μὰ ἐπίσης ἡ δέσμη τῶν ἀκτίνων τοῦ ράνταρ εἰσδύει καὶ λίγο κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ὥστε μπορεῖ καὶ ἐκεῖ νὰ βρεθεῖ κάτὶ πὺν νὰ προκαλέσι μεταβολὴ τῆς γωνίας ὁπότεν τὸ ἀποτέλεσμα πάλι θὰ εἶναι λαθεμένο. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ μᾶς βασάνισε πάρα πολὺ, ὥσπου τελικὰ κάποιος εἶχε μιὰ ξαφνικὴ ἐμπνευσι—πρότεινε νὰ ἀπλώσουμε κάτω ἓνα συρμάτινο πλέγμα γιὰ νὰ ἀνακλᾶται ἐκεῖ ἡ δέσμη τῶν ἀκτίνων τοῦ ράνταρ. Ἡ πρότασι αὐτὴ ἀποδείχτηκε σωστὴ καὶ εἶχε θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία.

Στὸ διάστημα αὐτὸ προσπαθοῦσαμε νὰ χρησιμοποιήσουμε ὅλα μας τὰ διαθέσιμα μέσα, γιὰ νὰ κάνουμε ἀκριβέστερη τὴ σκόπευσή μας καὶ ἀπὸ ὅλη τὴ Διοίκησή μας—ἀπὸ τὸν ἀπλούστερο πυροβολητὴ ὡς τὸν πιὸ διακεκριμένο ἐπιστήμονα—ἔρχονταν νέες ἰδέες. Οἱ περισσότερες ἀπὸ τίς ἰδέες αὐτές ἀπαιτοῦσαν νὰ γίνετα μιὰ ταχύτατη ἐπεξεργασία πολλῶν μαθηματικῶν στοιχείων στίς αἰθουσες ἐπιχειρήσεων κάθε πυροβολαρχίας καὶ νὰ μεταβιβάζονται ἀπὸ κεῖ σὲ κάθε πυροβόλο.

Οἱ αἰθουσες αὐτές ἐπιχειρήσεων εἶταν τὰ νευρικὰ κέντρα τῶν

περιοχών που προστάτευε το αντιαεροπορικό μας πυροβολικό, και από βδομάδα σε βδομάδα αποκτούσαν όλο και περισσότερους νέους τύπους οργάνων και όλο περισσότερο προσωπικό για την επεξεργασία των μαθηματικών δεδομένων. Η εργασία που έκαναν ήταν πολύτιμη, αν και αργότερα εγκαταλείψαμε την αντίληψη πως με τις σημερινές συνθήκες μπορεί μια μεγάλη αντιαεροπορική μάχη να κατευθυνθεί ικανοποιητικά από ένα κεντρικό σημείο. Στα τέλη του πολέμου οι σταθμοί αυτοί ήταν μάλλον κέντρα πληροφοριών, που αδιάκοπα κατατοπίζανε τις πυροβολαρχίες, για την εξέλιξη της μάχης, χωρίς όμως να την κατευθύνουν.

Οι προσπάθειες όλων—όπλιτών και αξιωματικών, στρατιωτικών και πολιτών—στο διάστημα αυτών των μηνών του μπλιτς του 1940-1941 στην Αντιαεροπορική Άμυνα, αποδώσανε λαμπρά αποτελέσματα κι' αυτό φαίνεται από τους αριθμούς. Στους πρώτους έξη μήνες πάνω από 83% των αεροπλάνων που ρίχτηκαν, χτυπήθηκαν από τ' αντιαεροπορικά κανόνια μόνο. Σ' όλο το διάστημα του μπλιτς ως το Μάιο του 1941 οι πυροβολητές μας καταρρίψανε πάνω από το 60% των αεροπλάνων σε νυχτερινές επιδρομές. Στους τελευταίους τρεις μήνες του μπλιτς, τα νυχτερινά καταδιωκτικά είχαν ένα ήράκλειο έργο και αυξήθηκαν σημαντικά, ενώ σύγχρονα χάρη στην επιστημονική εργασία για την εξέλιξη του υλικού μας οι πυροβολητές μας χρειάζονταν τώρα μόνο το ένα πέμπτο των βλημάτων που χρειάζονταν άλλοτε για να καταρρίψουν ένα Γερμανικό αεροπλάνο.

Δεν έχω χώρο να σάς εκθέσω με λεπτομέρειες όλες τις μάχες της Αντιαεροπορικής Άμυνας στον αγώνα ενάντια στη Λουφτβάφφε. Μά θέλω να αναφέρω τουλάχιστον ένα μεγάλο επισημονικό κατόρθωμα. Οι προβολείς, που στην αρχή του πολέμου κατευθύνονταν από τα άκουστικά μηχανήματα, συνδυάστηκαν αργότερα στις μεγάλες νύχτες του χειμώνα του 1940 με μηχανήματα ράνταρ. Από τότε κάθε Γερμανικό αεροπλάνο που πιανόταν στη δέσμη των ακτίνων τους δεν μπορούσε πια να ξεφύγει, όσο κι' αν προσπαθούσε ο πιλότος. Οι προβολείς έμεναν αδιάκοπα στο στόχο που ανακάλυπταν, και έσβυναν μόνον, αν ο έχθρος έφευγε μακριά από την ακτίνα τους ή αν τον έριχνε κανένα νυχτερινό καταδιωκτικό.

Έχουν γραφτεί πολλά για τη μεγάλη μάχη ενάντια στις ιπτάμενες βόμβες, που αποτέλεσε αληθινό θρίαμβο για τα πυροβόλα μας. Συχνά ωστόσο ξεχνάμε, πως στην αρχή της μάχης όλα τα πλεονεκτήματα ήταν—όπως συμβαίνει κατά τη γνώμη μου σε κάθε νέα μορφή επίθεσης—με το μέρος του έχθρου. Η μάχη, που άρχισε μετά την εισβολή στη Γαλλία, τελείωσε τον περασμένο Μάρτη,

και το μήνα αυτό οι πυροβολητές μας στην ανατολική ακτή της Άγγλιας είχαν τέτοια επιτυχία, που ο πληθυσμός του Λονδίνου ούτε καν ήξερε πως ή έχθρική επίθεση με ιπτάμενες βόμβες εξακολουθούσε. Μέσα στο Μάρτη μόνο έντεκα ιπτάμενες βόμβες έφτασαν στο Λονδίνο, αλλά στην ανατολική ακτή οι πυροβολητές μας πολεμώντας νύχτα μέρα καταστρέφαν πολλές φορές έντελώς όλες τις βόμβες αυτές.

Το σοβαρότερο πρόβλημα της ύπηρεσίας μας ήταν να βρούμε άμυντικά μέσα ενάντια στις ρουκέτες V2. Αντιμετωπίζαμε ένα στόχο που έφτανε ταχύτητα 3500 μίλια την ώρα. Έπρεπε να χτυπηθεί και να καταστραφεί στον αέρα και ήταν σχετικά μικρός σε όγκο. Οι περισσότεροι είχαν την αντίληψη πως δεν ήταν δυνατό να χτυπήσουμε ένα τέτοιο στόχο με πυροβόλα. Έμεις είχαμε αντίθετη αντίληψη. Μά σύντομα αντιμετωπίσαμε τεράστιες δυσκολίες.

Η ρουκέτα αυτή πετούσε σε αφάνταστα μεγάλο ύψος και με μεγάλη ταχύτητα. Και το ράνταρ έπρεπε, για να φέρει αποτέλεσμα να την ανακαλύψει και να την επισημάνει σε πολύ μεγάλη απόσταση. Οι επιστήμονες καθώς και οι ειδικοί του Μηχανικού και του Ηλεκτρολογικού κλάδου του Στρατού, έκαναν τις πιο άπιδανες προσπάθειες στο ράνταρ. Μόλις όμως κατορθώσαμε να αντιμετωπίσουμε επί τέλους αυτή τη δυσκολία, παρουσιαζόταν μια άλλη. Κι' έτσι στο διάστημα των πρώτων μηνών έκαινης της χρονιάς ή αίσιοδοξία και ή απελπισία διαδέχονταν ή μια την άλλη με γρήγορο ρυθμό.

Τελικά καταρτίσαμε ένα σχέδιο που υποσχόταν μεγάλη επιτυχία. Δεν μπορώ να δώσω λεπτομέρειες του σχεδίου. Άλλωστε προτού προλάβουμε να το εφαρμόσουμε ο στρατός μας στην Ευρώπη πήρε τις βάσεις, απ' όπου οι Γερμανοί έριχναν τις ρουκέτες κι' έτσι ο κίνδυνος πέρασε οριστικά. Μπορούμε να πούμε πως το ράνταρ μπορεί να επισημάνει το V2, δεν μπορούμε όμως να πούμε πως με τη βοήθεια του ράνταρ ρίξαμε καμιά από τις ρουκέτες αυτές.

Συχνά με ρωτούν, αν καλύτερη ήταν ή Γερμανική ή ή δική μας αεράμυνα. Διαπιστώθηκε πως ή αεράμυνα του Βερολίνου ήταν πολύ καλύτερη από την άμυνα του Λονδίνου. Δεν μπορώ να δώσω αριθμούς για να βεβαιώσω ή να διαψεύσω αυτό το πράγμα. Θα περάσουν αρκετά χρόνια ώσπου να μπορούμε να δώσουμε μια πλήρη ανάλυση των απωλειών των Γερμανικών αεροπλάνων πάνω από το Λονδίνο για να τις συγκρίνουμε με τις δικές μας πάνω από το Βερολίνο. Μά έχουμε μερικά πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία.

Είμαστε πάντα σε θέση να εκσφενδονίζουμε σε κάθε στιγμή μεγαλύτερο βάρος βλημάτων πάνω από το Λονδίνο απ' ό,τι οι Γερ-

μανοί στο Βερολίνο. Όσα και να λέμε για το Γερμανικό πυροβόλο των 88 χιλ., το κοινό πυροβόλο μας των 3,7 ίντσών, που χρησιμοποιήθηκε στην άμυνα του Λονδίνου και άλλων περιοχών μπορεί να ρίξει ένα βλήμα ψηλότερα από κάθε άλλο πυροβόλο. Το βλήμα του φτάνει στα 8 μίλια ύψος. Τα Γερμανικά όργανα για την επίσημανση είναι καλά, αλλά δεν μπορούν να συγκριθούν μ' αυτά που είχαμε μείς στο τέλος του πολέμου. Το δικό μας ράνταρ είναι —όπως παραδέχονται όλοι— καλύτερο από το Γερμανικό.

Δεν μπορώ να σάς δώσω λεπτομέρειες για τις όβριδες μας, μα μπορώ να αποκαλύψω πώς με τα νέα συστήματα ή αποτελεσματικότητα της βολής μας αυξήθηκε κατά 700%. Με τον εξοπλισμό αυτό κατορθώσαμε να ρίχνουμε τα 100% από τις ιπτάμενες βόμβες. Δεν πιστεύω πώς οι Γερμανοί με τα δικά τους μέσα θα μπορούσαν σε τέτοια περίπτωση να ρίχνουν πάνω από 30%. Έχουμε ένα —δυσάρεστο ίσως— παράδειγμα πέντε αεροπλάνων «Στέρλιγκ» που χαρακτηρίστηκαν σαν έχθρικά σε μία επιδρομή στο Λονδίνο και προτού προλάβουν να δώσουν καν το σήμα τους, χτυπήθηκαν από τα αντιαεροπορικά μας. Τέσσερα καταστράφηκαν, αλλά ευτυχώς οι πιλότοι σώθηκαν.

“Αν πιστεύετε ακόμα τη διαβεβαίωσή μου πώς το προσωπικό μας —άνδρες και γυναίκες— είχε τουλάχιστον την ίδια ικανότητα με τους Γερμανούς, τότε θα πιστέψετε γενικά πώς η αντιαεροπορική μας άμυνα ήταν τρεις και τέσσερες φορές ανώτερη από το Γερμανικό «φλάκ». Σ' αυτό τουλάχιστον το πεδίο, έχουμε βεβαιωθεί πώς είμαστε οι πρώτοι σ' όλο τον κόσμο.

26

ΕΝΑΣ μεθυσμένος πλησίασε ένα κύριο που καθόταν μέσα στο μπαρ και του είπε: «Μου θυμίζετε κύριε τη γυναίκα μου. Ή ομοιότητα είναι καταπληκτική. Αν δεν είτανε το μουστάκι θάσασταν ο σωσίας της». «Μα δεν έχω μουστάκι» διαμαρτυρήθηκε ο άλλος. «Τό ξέρω» απάντησε ο μεθυσμένος. «Μα έχει η γυναίκα μου».

LEONARD LYONS «The New York Post»

Η Λίρα στερλίνα

(Ένα άρθρο των TIMES)

ΠΡΙΝ ΤΟ 1914 ο κόσμος είχε αποδεχτεί γενικά τον χρυσό κανόνα για βάση της νομισματικής του οργάνωσης, και στην ουσία ο χρυσός κανόνας ήταν βασισμένος πάνω στη στερλίνα. Η χρηματαγορά του Λονδίνου ήταν ο αναμφισβήτητος ρυθμιστής των διεθνών βραχυπρόθεσμων πιστώσεων καθώς και των μακροπρόθεσμων επενδύσεων, γιατί το Λονδίνο κανονικά είχε τρεχούμενες βραχυπρόθεσμες πιστώσεις περίπου £ 300.000.000 — £ 400.000.000. που μπορούσαν σε κάθε στιγμή να ρευστοποιηθούν. Το Λονδίνο έδινε ακόμα κάπου £ 200.000.000 το χρόνο σε μακροπρόθεσμα δάνεια ανάλογα με τις διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου.

Η επαναφορά του χρυσού κανόνα ύστερα από τον παγκόσμιο πόλεμο του 1914 - 18, βρήκε μια κατάσταση ριζικά διαφορετική. Το Βρεταννικό Ισοζύγιο πληρωμών ήταν ακόμα ενεργητικό, αλλά η θέση του Λονδίνου στις βραχυπρόθεσμες πιστώσεις είχε αλλάξει ριζικά. Τα διαθέσιμα ποσά δεν ήταν πια αποκλειστικά Βρεταννικά. Το ποσοστό των ξένων χρημάτων μεγάλωνε αδιάκοπα, και το ότι είχαν για κέντρο τους το Λονδίνο οφειλόταν είτε σε γενικά μέτρα νομισματικής πολιτικής ξένων εκδοτικών τραπεζών, είτε στην αίγλη που είχε ακόμα για ξένα ιδιωτικά κεφάλαια η χρηματαγορά του Λονδίνου.

Η βάση της διεθνούς οικονομικής παντοδυναμίας του Λονδίνου ήταν τα μεγάλα ποσά τα διαθέσιμα για βραχυπρόθεσμες πιστώσεις, που μπορούσαν σε κάθε στιγμή να τραβηχτούν για να ενισχύσουν τα αποθέματά μας σε χρυσό. Μα ακριβώς η βάση αυτή είχε τώρα γίνει σημαντικά μικρότερη. Η επιστροφή της Μεγάλης Βρεταννίας στο χρυσό κανόνα, έτεινε να προκαλέσει μια οικονομική ύφεση στο εσωτερικό, ενώ η απασχόληση και το εισόδημα, στον υπόλοιπο κόσμο βρισκόταν σε σχετικά ψηλό επίπεδο με τάση να αυξηθεί ακόμη. Έτσι σημαντικά κεφάλαια άρχισαν να αναζητούν επενδύσεις στο εξωτερικό, σε σημείο που το Ισοζύγιο των πληρωμών μας δεν μπορούσε να αντέξει. Το Λονδίνο αναγκάστηκε να δανείζεται βραχυπρόθεσμα ποσά για να μπορέσει να συνεχίσει την μακροπρόθεσμη δανειακή του πολιτική στη γραμμή που είχε χαράξει πριν το 1914.

Η μεγάλη οικονομική ύφεση, αποκάλυψε πόσο άσταθης ήταν αυτή η κατάσταση. Ήρθε η κατάρρευση στα πιο ευαίσθητα σημεία της πιστωτικής διάρθρωσης, δηλαδή στην Κεντρική Ευρώπη

και στη Νότια Αμερική. Και η χρηματαγορά του Λονδίνου, βρέθηκε επικίνδυνα μπλεγμένη σ' αυτή την κατάρρευση. Οι πιστωτές της Μεγάλης Βρεταννίας έγιναν και κείνοι με τη σειρά τους δύσπιστοι. Η υποτίμηση της λίρας, θεωρήθηκε από τη Βρεταννική κυβέρνηση πως ήταν προτιμότερη από το χρεωστάσιο, και έτσι η στερλίνα αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το χρυσό κανόνα. Σε μικρό διάστημα έχασε το ένα τρίτο της αξίας της σε χρυσό.

Η υποτίμηση της στερλίνας σχετικά με το χρυσό, δημιούργησε μια εξαιρετικά δύσκολη κατάσταση σε πολλές χώρες. Οι αποικίες μας και οι Ινδίες είχαν συνδέσει για πολιτικούς λόγους το νόμισμά τους με τη στερλίνα· ακόμη αρκετά άλλα Βρεταννικά και ξένα κράτη είχαν τόσο στενές οικονομικές και δημοσιονομικές σχέσεις με τη χώρα μας, που τους ήταν αδύνατο σχεδόν να αποσυνδέσουν το νόμισμά τους από τη στερλίνα. Έτσι αναγκάστηκαν να σταθεροποιήσουν το νόμισμά τους με βάση τη στερλίνα (σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα κάτω από την προηγούμενη ισοτιμία). Έτσι τα νομίσματα αυτά μπορούσαν να κυμαίνονται ως προς το χρυσό, ή τα νομίσματα που βασίζονταν στο χρυσό κανόνα. Το Λονδίνο έμεινε μ' αυτό τον τρόπο το κέντρο μιας μεγάλης, πλούσιας και διαφοροποιημένης περιοχής του κόσμου.

Η απόφαση των χωρών της «περιοχής της στερλίνας», όπως ονομάστηκε, να διατηρήσουν το σύνδεσμό τους με τη στερλίνα, είχε μερικά σοβαρά αν και όχι συνειδητά ή προδιαγραφμένα αποτελέσματα. Το Βρεταννικό εμπόριο, η σχέση δηλαδή ανάμεσα στις τιμές των εισαγωγών και τις τιμές των εξαγωγών, δε χειροτέρευσε σημαντικά, γιατί μπορούσαμε να εισάγουμε εμπορεύματα από την περιοχή της στερλίνας όπως και πριν, ενώ τον ίδιο καιρό η γενική οικονομική ύφεση κρατούσε τις τιμές άλλων εισαγωγικών ειδών σχετικά χαμηλές. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και των δυνατοτήτων των επενδύσεων στο εξωτερικό, αύξησε ύστερα από λίγον καιρό την οικονομική δραστηριότητα στη Μεγάλη Βρεταννία. Πραγματικά, ήταν μια περίεργη σύμπτωση ευνοϊκών συνθηκών, που δε θα ξαναπαρουσιαστεί και που έκανε πολλούς να θεωρούν την υποτίμηση του νομίσματος αληθινή πανάκεια.

Στην πραγματικότητα η υποτίμηση, ακόμα και ύστερα από το 1931, είχε μόνο ένα περιορισμένο αποτέλεσμα σχετικά με την ανεργία. Μά η διεθνής θέση της Μεγάλης Βρεταννίας στην αγορά των βραχυπρόθεσμων πιστώσεων καλυτέρευσε. Γρήγορα εξοφλήθηκαν ορισμένες υποχρεώσεις με την επιστροφή ορισμένων μικροπρόθεσμων δανείων στο εξωτερικό—πράγμα που δεν μπορεί να ξαναγίνει ύστερα από το σημερινό πόλεμο. Το τράβηγμα των κεφαλαίων σταμάτησε και η λίρα έπαψε να πέφτει. Ο κίνδυνος τώρα ήταν, πως η

πίεση των κεφαλαίων του εξωτερικού μπορούσε να ύψώσει και πάλι τη λίρα πάνω από το επίπεδο, όπου η Αγγλική βιομηχανία θα μπορούσε να ανταγωνιστεί τις ξένες. Για να το αποφύγουμε και για να συγκεντρώσουμε ξένο συνάλλαγμα και χρυσό, που θα χρησιμοποιε για να αποτραπεί νέα πίεση πάνω στη λίρα, δημιουργήθηκε το Κεφάλαιο Συναλλαγματικού Ισοζυγίου. Η λίρα κρατήθηκε σχετικά σταθερή δέκα ανώμαλα χρόνια. Σ' αυτό το διάστημα διαδοχικά όλα τα νομίσματα, ακόμα και το δολλάριο, εγκαταλείψανε τη χρυσή βάση.

Η περιοχή της στερλίνας αποτελούσε μια ομάδα κρατών ενωμένων χωρίς κανένα γραπτό σύμφωνο, που η ισοτιμία των νομισμάτων τους ήταν σταθερή, χωρίς να είναι όμως πάντα και αμετάβλητη. Το τριμερές νομισματικό σύμφωνο ανάμεσα στη Μεγάλη Βρεταννία, τη Γαλλία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, πρόβλεπε ότι τα κράτη αυτά δε θα άλλαζαν τη συναλλαγματική τους πολιτική χωρίς προηγούμενη συνεννόηση, και αποτελούσε έτσι το επιτελείο της πολιτικής αυτής. Κανένας αυστηρός κανόνας δεν καθόριζε τη διαχείριση της συναλλαγματικής πολιτικής του κάθε κράτους· και δεν έγινε καμιά απόπειρα να σχηματιστεί ένα σταθερό σύστημα νομικών κανόνων που να εφαρμόζονται σ' όλες τις χώρες, μεγάλες ή μικρές, σταθερές ή ασταθείς, προοδευμένες ή οπισθοδρομικές. Ο κίνδυνος των συναγωνιστικών συναλλαγματικών υποτιμήσεων ανάμεσα στα κυριότερα νομίσματα είχε αποτραπεί οριστικά. Κανείς ωστόσο δεν προσπάθησε να μεταχειριστεί την ενότητα της περιοχής της στερλίνας σαν οργανισμό μιας ορισμένης οικονομικής πολιτικής. Η επέκταση της οικονομικής ύφεσης από τις Ηνωμένες Πολιτείες στη Μεγάλη Βρεταννία και την περιοχή της στερλίνας από το 1931 ως το 1937, έδειξε πόσο περιορισμένο ήταν αυτό το σύστημα.

Η γενική αναγνώριση της στερλίνας, είχε ακόμα για βάση της την οικονομική δύναμη της Μεγάλης Βρεταννίας. Η ονομαστική αξία των Βρεταννικών μακροπρόθεσμων επενδύσεων, υπολογιζόταν σε £ 3.700.000.000 και τα επίσημα και ανεπίσημα αποθέματα σε χρυσό και ξένο συνάλλαγμα έφταναν τουλάχιστον τα £ 800.000.000 ακόμη. Το διαθέσιμο ρευστό, ήταν αρκετό για να αντιμετωπίσει κάθε κίνηση των βραχυπρόθεσμων πιστώσεων στη χρηματαγορά. Μόνο το Βρεταννικό ισοζύγιο των πληρωμών δεν μπορούσε να κρατηθεί σταθερό. Οι ευνοϊκές αυτές συνθήκες, δεν θα υπάρχουν πιά ύστερα από το σημερινό πόλεμο. Το διαθέσιμο ρευστό στη χώρα μας θα είναι πολύ λιγότερο, ίσως και να μην υπάρχει καν. Ακόμη πολλές από τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις μας έχουν μεταβιβαστεί στο εξωτερικό. Η Μεγάλη Βρεταννία εκτός απ' αυτό θα οφείλει στους προμηθευτές της για πολεμικές προμήθειες κάπου £ 4.000.000.000 (ίσως και

περισσότερα) κυρίως σὲ βραχυπρόθεσμα κρατικά χρέη. Καὶ ἡ πρόβλεψη γιὰ τὸ μεταπολεμικὸ ἰσοζύγιο πληρωμῶν δὲν εἶναι καθόλου εὐνοϊκή.

Στὸ διάστημα ὅμως αὐτό, μεταβλήθηκε ἡ περιοχὴ τῆς στερλίνας τόσο στὴν ἔκταση ὅσο καὶ στὸ περιεχόμενό της. Μερικὲς οὐδέτερες χώρες ἐγκαταλείψανε τὸ σύνδεσμό τους μὲ τὴ στερλίνα, ἀλλὰ οἱ χώρες τῆς Βρεταννικῆς Συμπολιτείας καὶ μερικὲς ἄλλες, συνδέθηκαν ἀκόμα στενότερα ἀναμεταξύ τους. Ἡ οἰκονομικὴ συμφωνία τοῦ 1939 μὲ τὴ Γαλλία πρόβλεπε μιὰ σταθερὴ συναλλαγματικὴ ἰσοτιμία καθὼς καὶ μέτρα γιὰ τὴ χρηματοδότηση τῶν δαπανῶν τῆς μιᾶς χώρας στὸ ἔδαφος τῆς ἄλλης. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 1940 ἡ περιοχὴ τῆς στερλίνας ἀποτελέσσε ἕνα ὅπλο στὴ συνείδητὴ καθοδήγησης τῆς ὁλοκληρωτικῆς πολεμικῆς προσπάθειας τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Μετακινήσεις κεφαλαίων μέσα στὴν περιοχὴ τῆς στερλίνας καὶ ἰδιαίτερα μετακίνηση ἀγαθῶν, δὲν μπορούσαν νὰ γίνουν παρὰ μόνο γιὰ πολεμικοὺς σκοποὺς.

Προτοῦ ἐφαρμοστῇ ὁ νόμος τῆς Ἐκμίσθωσης καὶ Δανεισμοῦ, καὶ ὕστερα τῆς «Ἀμοιβαίας Βοήθειας» (ποὺ πρόβλεπε τὴν ὑπαγωγή τῶν οἰκονομικῶν μας σχέσεων μὲ τὴς Ἑνωμένες Πολιτεῖς στὶς πολεμικὲς ἀνάγκες) ὑπῆρχε ἕνας διαχωρισμὸς ἀνάμεσα σὲ οἰκονομικὲς πράξεις μέσα στὸ πλαίσιο τῆς περιοχῆς τῆς στερλίνας καὶ σὲ οἰκονομικὲς πράξεις ἔξω ἀπ' αὐτό. Μέσα στὴν περιοχὴ τῆς στερλίνας ἡ ἔλλειψη ξένου συναλλάγματος δὲν μπορούσε πιά νὰ παρεμποδίσει καμιά οἰκονομικὴ πράξη, ἀν φυσικὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθεῖ.

Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς αὐτόματης χρηματοδότησης τῶν προμηθειῶν μέσα στὴν περιοχὴ τῆς στερλίνας, ἔδωσε στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ τὴ δυνατότητα νὰ προμηθεύεται διάφορα εἶδη μὲ πίστωση, μὰ τελικὰ συσσωρεύτηκε μεγάλο ποσὸ χρεῶν στὴ χώρα αὐτή. Μὰ ὁ ἴδιος μηχανισμὸς θὰ μπορούσε νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ νὰ γίνουν ἐμπορικὲς ἀνταλλαγὲς ἀνάμεσα στὰ κράτη τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ὅπως χρησιμοποιήθηκε ὡς τώρα γιὰ νὰ παρέχονται πολεμικὰ ἐφόδια στὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ.

Ὑστερὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο, τὸ πρόβλημα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας θὰ εἶναι, ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθήσει μιὰ ἐξωτερικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ, ποὺ θὰ τὴν προστατεύει στὰ ἀδύνατα σημεῖα της, χωρὶς νὰ προσβάλλει καὶ τὰ νόμιμα συμφέροντα καμίας ἄλλης χώρας.

Φαίνεται ἀπίθανο γιὰ τὴν ὥρα πὼς θὰ ἐξασφαλιστεῖ μιὰ ἀποτελεσματικὴ παγκόσμια συμφωνία γιὰ τὴ διατήρηση τῶν ἐθνικῶν εἰσοδημάτων καὶ τὴν ἐξαφάνιση τῆς ἀνεργίας. Καὶ ἀν καταργήσουμε μὲ τὴς σημερινὲς συνθήκες τὴν περιοχὴ τῆς στερλίνας, θὰ εἶναι δύσκολο νὰ διατηρήσουμε τὴν «πλήρη ἀπασχόληση» στὴ Μεγάλῃ Βρε-

ταννία καὶ τὰ ἄλλα κράτη—μέλη τῆς περιοχῆς τῆς στερλίνας, ἀν στὰ κράτη ποὺ δὲν ἀνήκουν στὴν περιοχὴ αὐτὴ παρουσιαστεῖ οἰκονομικὴ ὑφεση. Ἡ Βρεταννία ἢ μιὰ ὁποιαδήποτε ἄλλη χώρα μὲ πλήρη ἀπασχόληση θὰ εἶναι καλὴ ἀγορὰ γιὰ τὴν πώληση τῶν ἀγαθῶν, ἐπειδὴ τὸ ἐθνικὸ εἰσόδημα καὶ ἡ ζήτηση ἀγαθῶν θὰ εἶναι σὲ ψηλὸ ἐπίπεδο. Μὰ δὲν θὰ συμφέρει νὰ ἀγοράζει κανεὶς ἀπὸ τὴς χώρες αὐτές, γιατί ἡ ὑψηλὴ ζήτηση στὸ ἐσωτερικὸ θὰ διατηρεῖ ψηλὰ τὸ ἐπίπεδο τῶν τιμῶν, τὴν ὥρα ποὺ ἡ οἰκονομικὴ ὑφεση σὲ ἄλλες χώρες θὰ κατεβάξει τὴς τιμές.

Μποροῦμε γι' αὐτὸ νὰ συμπεράνουμε πὼς, ἀν οἱ χώρες ποὺ θὰ κατορθώσουν νὰ διατηρήσουν μεγάλη ἀπασχόληση δὲ μπορέσουν νὰ συνεργαστοῦν οἰκονομικὰ μεταξύ τους πάνω σὲ ὁρισμένες συμφωνημένες βάσεις, θὰ ἀναγκαστοῦν εἴτε νὰ ἐλαττώσουν τὴ ζήτησή τους ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ χαμηλώνοντας ἔτσι τὸ ἐθνικὸ τους εἰσόδημα (δηλαδὴ ἀκολουθώντας μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὰ ἄλλα κράτη στὴν οἰκονομικὴ ὑφεση) ἢ νὰ ἀπαγορεύσουν τὴς εἰσαγωγὰς ἀπὸ ὅλες τὴς χώρες γενικὰ (δηλ. ἀποκλείοντας ἔτσι καὶ τὴς χώρες ποὺ θὰ εἶταν πρόθυμες νὰ συνεργαστοῦν μαζί τους στὴν καταπολέμηση τῆς ἀνεργίας).

Ἡ σημερινὴ ὁργάνωση τῆς περιοχῆς τῆς στερλίνας θὰ ἐπιτρέψει μιὰ συχνὴ καὶ κανονικὴ ἐμπορικὴ συναλλαγὴ ἀνάμεσα σὲ χώρες ποὺ ἀκολουθοῦν τὴν ἴδια ἐργατικὴ πολιτικὴ. Ἡ νομισματικὴ ἰσοτιμία ἄλλωστε θὰ διευκολύνει τὴν παραγωγὴ καὶ τὴν ἀνταλλαγὴ ἀγαθῶν, ποὺ ἀλλοιῶς δὲ θὰ μπορούσαν νὰ παραχθοῦν καθόλου, καθὼς καὶ τὴ δυνατότητα γιὰ ἰδιαίτερες διμερεῖς συμφωνίες μὲ τὴ Γαλλία, τὴς Κάτω Χώρες καὶ ἄλλα κράτη τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ποὺ ἀντιμετωπίζουν τὰ ἴδια προβλήματα. Ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ ἔκταση τῆς περιοχῆς αὐτῆς τόσο εὐρύτερες εἶναι οἱ δυνατότητές της.

Δημιουργώντας μιὰ γερὴ βάση γιὰ τὴν ἀμοιβαία κατανόηση καὶ τὴν πρακτικὴ συνεργασία ἀνάμεσα στὴς χώρες ποὺ θέλουν νὰ πάρουν μέρος στὸ πείραμα τῆς σταθεροποίησης τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς καταπολέμησης τῆς ἀνεργίας, ἡ περιοχὴ τῆς στερλίνας μπορεῖ νὰ ἀνοίξει τὸ δρόμο γιὰ μιὰ παγκόσμια οἰκονομικὴ ὁργάνωση ὅλου τοῦ κόσμου. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἰδανικὸ ποὺ πρέπει νὰ ἐπιδιώκουν ὅλα τὰ πολιτισμένα ἔθνη καὶ ὅλοι οἱ ἐμπνευσμένοι πολιτικοὶ ἄντρες.

Ἡ Βασιλικὴ Γεωγραφικὴ Ἑταιρεία

Τοῦ G. R. CRONE

(Ἀπὸ τὸ London Calling)

ΜΕΤΑ τὸ τέλος τῶν Ναπολεοντείων πολέμων οἱ λαοὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀναλάβανε μὲ σθένος νὰ ἐξερευνήσουν τὰ τμήματα τῶν ἡπείρων καὶ τῶν θαλασσῶν πού εἶχαν μείνει ἄγνωστα. Σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ πήρανε μέρος στρατιωτικοί, ναυτικοί, ὑπάλληλοι καὶ ἔμποροι πὺν ζητοῦσαν καινούργιες πηγὲς ἐφοδίων καὶ ἀγορὲς γιὰ τὰ δικά τους προϊόντα. Μ' αὐτούς, ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς συνενώθηκαν στενὰ ἐπιστήμονες καὶ συλλέκτες ποτισμένοι μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐρευνας πὺν χαρακτηρίζε τὸν αἰῶνα.

Στὸ Λονδίνο λοιπὸν γεννήθηκε ἡ ἐπιθυμία νὰ ἰδρυθεῖ ἕνας κοινὸς τόπος συνάντησης γι' αὐτούς, ὅπου θὰ συγκεντρωνόταν κάθε πληροφορία πὺν εἶχε ἀποκτηθῇ σ' αὐτὰ τὰ ταξίδια καὶ θὰ μπορούσαν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ συμβουλευόνται χάρτες καὶ ἐπίσημα γεωγραφικὰ ἔγγραφα. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀνάγκες ἱκανοποιήθηκαν τὸ 1830 μὲ τὴν ἰδρυση τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρείας, ὅπου γίνανε μέλη ἄνθρωποι μὲ ποικίλα ἐνδιαφέροντα.

Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶχαν τὴ συνήθεια ἀπὸ πρὶν, νὰ μαζεύνονται στὸ Raleigh Dining Club, πὺν εἶχε ἰδρυθῇ τὸ 1827. Τὰ ἔχνη τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρείας τὰ βρίσκουμε πολὺ νωρὶς γιὰ τὸν πρῶτο χρόνον τῆς ἰδρυσῆς της συγχωνεύτηκε μὲ τὴν African Association πὺν εἶχε ἰδρυθῇ ἀπὸ τὸν Sir Joseph Banks τὸ 1788. Ἡ ἐταιρεία ἔκανε καλὴ ἀρχὴ γιὰ τὸ πρῶτο χρόνον ἐξασφάλισε 400 μέλη.

Τὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας εἶταν γενικὰ ἡ προαγωγή καὶ ἐπέκταση τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων. Κύριοι σκοποὶ της εἶταν 1) συγκέντρωση καὶ δημοσίευση γεωγραφικῶν πληροφοριῶν, 2) ὁ σχηματισμὸς μιᾶς βιβλιοθήκης καὶ μιᾶς συλλογῆς ἀπὸ χάρτες, 3) συμβουλὲς καὶ ὁδηγίαι γιὰ κείνους πὺν σκόπευαν νὰ ταξιδεύουν στὴν Ἀγγλία καὶ τὸ ἔξωτερικό. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι σκοποὶ ἀπὸ κείνον τὸν καιρὸ, μὲ κάποια βέβαια βελτίωση, καθορίζουνε τὸ ἔργο τῆς ἐταιρείας.

Στὰ πρῶτα 50 χρόνια τῆς ζωῆς της οἱ προσπάθειες τῆς ἐταιρείας κατευθύνθηκαν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στὴν ἐνθάρρυνση τῆς ἐξερεύνησης. Ἐπειδὴ ἴσως εἶχε στενὴ σχέση μὲ τὴν African Association, τὸ κύριο πεδίο τῆς ἐργασίας της εἶταν στὴν Ἀφρικὴ καὶ ἡ πρώτη περίοδος τῆς ἐπιτυχίας της συνέπεσε μὲ τὰ μεγάλα τα-

ξίδια τοῦ David Livingstone πὺν μὲ τὶς ἐξερευνητικὲς ἀποστολὲς του ἡ ἐταιρεία εἶταν στενὰ δεμένη. Ὡστόσο τὸ ἐνδιαφέρον της χωρὶς ἄλλο δὲν περιοριζόταν μόνο σ' αὐτὴ τὴν ἡπείρου καὶ πολλοὶ ἐξερευνητὲς τῆς Ἀσίας, Αὐστραλίας, Νότιας Ἀμερικῆς καὶ τῶν πολικῶν περιοχῶν δέχτηκαν τὴν ἀναγνώριση καὶ τὴν ὑποστήριξη τῆς Ἑταιρείας.

Ὡστόσο ἂν σ' αὐτὴ τὴν περίοδο δὲ γίνονταν ταξίδια στὴν Ἀσία, αὐτὸ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὴ δουλειὰ αὐτὴ τὴν εἶχε ἀναλάβει ἡ χαρτογραφικὴ ὑπηρεσία τῶν Ἰνδιῶν. Τὸ ἐνδιαφέρον πὺν εἶχε ἡ ἐταιρεία γιὰ τὴν ἐξερεύνηση τῆς χώρας μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴ χρηματοδότηση τῶν «Pandits» (*) πὺν χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τὴ χαρτογραφικὴ ὑπηρεσία γιὰ τὴν ἐξερεύνηση τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πὺν πῆραν χρήματα εἶταν ὁ Nain Singh, ὁ πρῶτος ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀξιωματούχους πὺν ἐφθασε στὴ Lhasa τὸ 1865· ὁ Kishen Singh, ἴσως ὁ σπουδαιότερος ἀπὸ ὅλους, πὺν ἔκανε διάφορα ταξίδια στὸ Κινέζικο Τουρκεστὰν καὶ στὶς παραμεθόριες περιοχὲς τῆς Κίνας καὶ ὁ Sarat Chandra Das.

Κοντὰ στὸ τέλος τοῦ αἰῶνα, μὲ τὴν ἐπιρροὴ τοῦ τότε προέδρου Sir Clement Markham, τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἑταιρείας στράφηκε ὁλοένα καὶ περισσότερο στὶς ἀνταρκτικὲς περιοχὲς. Μετὰ τὴν τελευταία ἀποστολὴ τοῦ Sir John Franklin καὶ τὶς διάφορες ἄλλες βοηθητικὲς ἀποστολὲς, πὺν αὐτὴ προκάλεσε, ἡ Βρετανικὴ ἐξερεύνηση τοῦ πόλου καθυστέρησε, ἀλλὰ μὲ τὴν καινὴ δύργια ὥθηση, οἱ Βρετάνοι ἐξερευνητὲς παῖξαν σημαντικὸ ρόλο στὴν ἐξερεύνηση τοῦ Νότιου πόλου, πὺν συνεχίζεται καὶ σήμερα ἀκόμα.

Τὸ 1901 μὲ τὴ συνεργασία τοῦ κράτους καὶ τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρείας, ὁργανώθηκε ἡ Βρετανικὴ ἐθνικὴ ἀποστολὴ τοῦ Ν. Πόλου μὲ διοικητὴ τὸ λοχαγὸ R. F. Scott. Τότε ἐπιτεύχθηκαν ἐπιστημονικὲς παρατηρήσεις μὲ μεγάλη σημασία καὶ αὐτὴ ἡ δουλειὰ συνεχίστηκε ἀργότερα στὴ δευτέρη ἀποστολὴ τοῦ Scott, ὅπου πέθαναν αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του στὸ γυρισμὸ τους ἀπὸ τὸ Ν. Πόλο.

Στὴν ἴδια περίοδο σημειώνεται μεγαλύτερη προσπάθεια γιὰ ἐξερευνητικὲς ἀποστολὲς στὴν Ἀσία. Στὴ προσπάθεια αὐτὴ ἐχωρίζουνε δύο ὀνόματα, τοῦ Sir Francis Younghusband καὶ τοῦ Sir Aurel Stein. Ὁ Younghusband πῆρε τὸ χρυσὸ μετάλλιο τῆς Ἑταιρείας γιὰ τὸ σπουδαῖο ταξίδι πὺν ἔκανε τὸ 1899 ἀπὸ τὸ Πεκίνο στὸ Κασμίρ, καὶ συνετέλεσε πολὺ στὴ διοργάνωση τῶν ἐξερευνητικῶν ἀποστολῶν γιὰ τὸ Ἔβερεστ. Πρέπει ν' ἀναφέρουμε ἀκόμη πὺς ἔγινε Πρόεδρος τοῦ Congress of World Faiths.

Πολὺ γνωστὴ καὶ ἀξιόλογη εἶναι ἡ δουλειὰ τοῦ Sir Aurel Stein

(*) Οἱ Pandits εἶταν πρόσωπα πὺν κάτεχαν καλὰ τὴ γλῶσσα, ἐπιστήμη, νόμους καὶ τὴ θρησκεία τῶν Ἰνδιῶν.

για να μᾶς γνωρίσει τὴ γεωγραφία καὶ ἀρχαιολογία τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας καθὼς καὶ τὶς σχέσεις της μὲ τὸν πολιτισμὸ τῶν Ἰνδιῶν. Χαρακτηριστικὸ γι' αὐτὸν εἶταν πὼς ἐπέμενε νὰ ἀναγνωριστοῦν οἱ ὑπηρεσίες τῶν Ἰνδῶν συντρόφων καὶ τῶν Surveyors, καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς πῆραν ἀμοιβὲς ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία.

Στὰ χρόνια ἀνάμεσα στοὺς δύο πολέμους, ἄρχισε ὡς ἓνα σημεῖο νὰ ἀλλάζει ὁ χαρακτῆρας τῶν γεωγραφικῶν ἐξερευνησέων. Μ' ὅλο πὺν ἀπέραντες ἐκτάσεις χρειαζόνταν λεπτομερὴ ἐξέταση, ὥστος ὅσο χάθηκε ἡ διάθεση γιὰ μεγάλα ἐξερευνητικὰ ταξίδια στὸ ἄγνωστο. Τὴ θέση της πῆραν ὁμάδες ἐπιστημόνων πὺν συνεργάζονταν γιὰ νὰ μελετήσουν μὲ λεπτομέρειες ἐκτάσεις πὺν περιορισμένες. Πολλὲς ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀποστολὲς ἐγίναν ἀπὸ νεαροὺς ἐπιστήμονες ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Ὁξφόρδης καὶ τοῦ Καϊμπριτζ. Οἱ ἀποστολὲς στὸ Ἑβερσετ πὺν συγκέντρωναν πιθανώτατα ὅλη τὴν προσοχὴ τοῦ κόσμου, μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι συνδέσανε τοὺς δύο τύπους τῆς ἀποστολῆς. Γιατὶ ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἀγωνίζονταν νὰ φθάσουν στὴν κορυφὴ τοῦ Ἑβερσετ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὰ μέλη τοὺς συγκέντρωναν ἀξιόλογες ἐπιστημονικὲς παρατηρήσεις. Ὅλοι παραδέχονται τὴν βοήθειαν πὺν πρόσφεραν οἱ ἀχθοφόροι τοῦ Nepal πὺν χωρὶς τὴ βοήθειάν τοὺς θὰ πετύχαιναν πολὺ λίγα πράγματα. Ἀλλες ἐξερευνητικὲς ἀποστολὲς ἐργάστηκαν στὴ Γροιλανδία μελετώντας τὴν πιθανότητα τῆς ἰδρύσεως ἑναερίων δρόμων στὶς ἀρκτικές περιοχὲς, τὴ Βρετανικὴ Γουλιάναν, τὴν Κεντρικὴ Ἀφρικὴ κ.ἀ.

Ἔργο τῆς ἑταιρείας σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ εἶταν νὰ παρέχει συμβουλὲς στοὺς ὁργανωτὲς, νὰ ἐξετάζει τὰ σχέδιά τοὺς, καὶ ἂν τὰ ἐπιδοκίμαζε νὰ παρέχει οἰκονομικὴ ἐνίσχυση καὶ νὰ δανείζει ὅργανα. Ἡ ἑταιρεία λοιπὸν δὲν εὐθύνεται ἄμεσα γιὰ τὴν ὁργάνωση ἢ τὴν διεύθυνση αὐτῶν τῶν ἐξερευνητικῶν ἀποστολῶν, ἀλλὰ ἐνεργεῖ μᾶλλον σὰν ἓνα τραπεζικὸ γραφεῖο γιὰ τὶς διάφορες ἐμπνεύσεις καὶ σὰν ἓνα ταμιευτήριον πείρας καὶ πληροφοριῶν. Ὅταν γύριζαν, τοὺς βοηθοῦσε νὰ ἐκδώσουν τὶς παρατηρήσεις καὶ τοὺς χάρτες στὸ Geographical Journal καὶ τιμοῦσε ἐπᾶξια τὴν ἐργασία τοὺς ἀπονέμοντας τὰ Βασιλικά μετάλλια. Αὐτὰ τὰ ἔδινε ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας μὲ σύσταση τοῦ Συμβουλίου. Ἡ Ἑταιρεία εἶχε καὶ διάφορες ἄλλες ἀμοιβὲς στὴ διάθεσὴ της.

Μὲ τὴν πάροδο τοῦ καιροῦ τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς ἑταιρείας δὲν περιορίζονταν μόνο στὴν ἀπλὴ ἐνθάρρυνση τῆς ἐξερεύνησης. Κοντὰ στὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα, ὅταν τὸ ἐπίπεδο τῆς γεωγραφικῆς μόρφωσης στὴν Ἀγγλία εἶταν πίσω σχετικὰ μὲ τὴν Εὐρώπη, ἡ Ἑταιρεία φρόντισε νὰ δείξει τὴ σπουδαιότητα τῆς γεωγραφίας, καὶ νὰ ἐξυψώσει τοὺς παράγοντες αὐτοῦ τοῦ θέματος στὰ σχολεῖα καὶ τὰ πανεπιστήμια. Ἡ ἰδρύση τῶν γεωγραφικῶν σχολῶν στὴν Ὁξφόρδη

καὶ τὸ Καϊμπριτζ ὀφείλεται κυρίως σὲ πρωτοβουλία τῆς Ἑταιρείας.

Βελτίωσε ἀκόμα τὴν παραγωγή καὶ τὴν ποιότητα τῶν Βρετανικῶν γεωγραφικῶν χαρτῶν, καὶ χρησιμοποίησε καινούργια συστήματα στὴν ἀνατύπωση καὶ ἐκτύπωση, γιὰ τοὺς χάρτες πὺν δημοσιεύτηκαν στὸ περιοδικὸ τῆς Ἑταιρείας. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐπέδρασε πᾶνω στὴν ἐργασία τῶν ἄλλων χαρτογράφων. Πότε-πότε ἡ ἑταιρεία ἐκτύπωνε εἰδικοὺς χάρτες : ὁ πὺν τελευταῖος εἶναι ὁ ἐξαιρετικὸς χάρτης τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς πὺν ἐκδόθη-καν γιὰ τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιο.

Γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἡ Ἑταιρεία συνεργάστηκε στενὰ μὲ τὴν «Ordnance Survey» καὶ σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἀνάλαβε διάφορες ἐργασίες γιὰ τὸ Γεωγραφικὸ Τμῆμα τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου.

Στὰ τελευταῖα χρόνια τὸ σημαντικώτερο γεγονός εἶταν ἡ προσοχὴ πὺν δόθηκε γιὰ τὴ γνωστὴ σήμερα ἀνθρωπογεωγραφία, πὺν εἶταν ὁ καθορισμὸς τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες καὶ στὸ φυσικὸ τοὺς κόσμος : Αὐτὴ ἡ ἀποψη θεωρεῖ τὴν γεωγραφία ὅχι σὰν ἀπλὴ περιγραφή τῶν μακρυνῶν χωρῶν, ἀλλὰ σὰν ἓνα μέσο γιὰ τὸν καλύτερο κανονισμὸ τῶν ὅρων τῆς ζωῆς.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἡ κατανόηση τῆς γεωγραφίας στὴν μεταπολεμικὴ ὁργάνωση εἶναι ἀπαραίτητη καὶ γιὰ νὰ συμβάλλει σ' αὐτὸ ἡ Ἑταιρεία, ἔδωσε διάφορες πληροφορίες στὴ Royal Commission γιὰ τὴν κατανόμην τῶν πληθυσμῶν στὶς βιομηχανικὲς περιοχὲς καὶ ἐξέτασε στὶς συνεδριάσεις της πολλὲς ἀπόψεις σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό.

Οἱ διάφοροι ταξιδιώτες στὴν ἐπιστροφή τοὺς ἀπευθύνονται στὴν Ἑταιρεία καὶ στὶς συνεδριάσεις της ἀνακοινώνουν τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας τοὺς καὶ ὕστερα οἱ σημειώσεις δημοσιεύονται στὸ Geographical Journal, πὺν εἶναι τὸ σπουδαιότερο περιοδικὸ τῆς Ἑταιρείας καὶ ἡ κυριώτερη Βρετανικὴ γεωγραφικὴ ἐπιθεώρηση. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ καταγράφει κάθε πρόοδο στὴν ἐπιστήμην καὶ ἐξετάζει γενικὰ ὅλα τὰ σημαντικὰ ἔργα Βρετανικὰ καὶ ξένα. Τὸ «Hints to Travellers», ἓνα δίτομο ἔργο πὺν ἐκδίδεται γιὰ 11η φορὰ εἶναι ἡ περίληψη ἀπὸ τὶς γνώσεις πὺν ἀποκτήσανε οἱ ἐξερευνητὲς σὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Ἀλλες ἐκδόσεις περιλαμβάνουν μὴ τεχνικὴ σειρά καὶ ἀνατυπώσεις ἀπὸ σπάνια χειρόγραφα καὶ ἀνάγλυφους χάρτες.

Ἡ Ἑταιρεία γιὰ ὅλα αὐτὰ στηρίζεται μόνο στὴ βοήθειαν πὺν παίρνει ἀπ' τοὺς ἑταίρους της. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ὑπάρχουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες μὲ διαφορετικὴ ἐθνικότητα, διαφορετικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ ἀπόψεις. Τὸ πρᾶγμα πὺν τοὺς συνδέει εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς προαγωγῆς καὶ γεωγραφικῶν γνώσεων.

Υπάρχουν ἐκεῖνοι πὺν ἔχουν τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναλάβουν μακρυνὰ ταξίδια καὶ ἄλλοι πὺν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ κάνουν : αὐτοὶ εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ βοηθήσουν τὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας

ἐνθαρρύνοντας τοὺς ἄλλους. Μὲ τὴ βοήθειά τους ἡ Ἑταιρεία ἐνεργεῖ σὰν ὁ ἀναγνωρισμένος ἀντιπρόσωπος ὅλων τῶν Ἀγγλων γεωγράφων, χρησιμεύει σὰν ἓνα ταμιευτήριο γιὰ γεωγραφικὰ γνῶσεις καὶ πληροφορίες καὶ δίνει μιὰ ὠθηση στὴν ἐξύψωση τῶν ὁρῶν τῆς ἐπιστήμης.

Ἡ Ἑταιρεία τὰ πρῶτα χρόνια μεγάλωνε σιγά - σιγά, ὥστόσο σημαντικὴ ὠθηση πῆρε στὴ μεγάλη περίοδο τῶν Ἀφρικανικῶν ἐξερευνησέων, καὶ ἀπὸ τότε ἡ πρόοδός της εἶταν σταθερὴ ἀνακόπηκε μόνο στὸ διάστημα πού μεσολάβησε ἀνάμεσα στοὺς δύο πολέμους. Τὰ 1939 εἶχε περίπου 6.000 ἐταίρους.

Ἡ Ἑταιρεία εἶχε διάφορα οἰκήματα στὸ Λονδίνο. Γιὰ πολλὰ χρόνια τὸ κύριό της οἶκημα εἶταν στὸ Savile Row, ἐπειδὴ ὅμως μεγάλωσε σύντομα καὶ τῆς χρειαζόταν μεγαλύτερο οἶκημα ἀγοράσανε μὲ πρωτοβουλία τοῦ Lord Curson τὸ οἶκημα πού ἔχει καὶ σήμερα στὸ Kensington Gardens. Μὲ τὴ γενναιοδωρία τῶν ἐταίρων ἔγιναν τὸ 1930 μεγάλες προσθήκες πού συμπέσανε μὲ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ της.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ Ἑταιρεία ἀπόκτησε γιὰ πρώτη φορὰ αἰθουσα γιὰ διαλέξεις πού χωροῦσε 900 ἄτομα καὶ κατάλληλα μηχανήματα γιὰ κινηματογραφικὰ προβολές. Ἐπίσης ἀπόκτησε μεγαλύτερα οἰκήματα γιὰ τὴ βιβλιοθήκη καὶ τὴν αἴθουσα τῶν χαρτῶν. Ἡ βιβλιοθήκη ἔχει σχεδὸν 80.000 τόμους, πού περιέχουν σπάνιες διηγήσεις παλαιῶν ταξιδιωτῶν καὶ τὶς ἐπιστημονικὰς πληροφορίες τῶν τελευταίων ἐξερευνητικῶν ἀποστολῶν, συγγράμματα πού ἀναφέρονται γενικὰ στὴ γεωγραφία, τοπογραφία, χαρτογραφία καὶ τὶς σχετικὰς ἐπιστῆμες καὶ τὶς περιοδικὰς δημοσιεύσεις τῶν γεωγραφικῶν ἐταιρειῶν ὅλου τοῦ κόσμου· τὶς δημοσιεύσεις αὐτὰς τὶς λάβαιναν κυρίως γιὰ ἀνταλλαγὴ τοῦ Geographical Journal.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἑταιρείας στὴ διάρκεια τοῦ πολέμου χρησιμοποιήθηκε πολὺ ἀπὸ τὶς Κρατικὰς καὶ συμμαχικὰς ὑπηρεσίες. Ἐπίσης ἡ Ἑταιρεία διατηρεῖ γιὰ χρῆση τῶν σπουδαστῶν ἓνα ἐκτεταμένο κατάλογο γιὰ ὅλες τὶς προσθήκες πού ἔγιναν στὴ βιβλιοθήκη. Ἡ Ἑταιρεία ἀσχολεῖται ἀκόμα μὲ τὶς αἰτήσεις γιὰ πληροφορίες πού κάθουν γενικὰ οἱ ἐταῖροι καὶ τὸ κοινό.

Ἡ συλλογὴ χαρτῶν περιλαμβάνει χάρτες πού ἐκδόθηκαν ἀπὸ ὅλες τὶς χαρτογραφικὰς ὑπηρεσίες τοῦ κόσμου, σχεδὸν 250.000 χάρτες σὲ φύλλα. Ἀκόμα παληοὺς ἀτλαντεῖς καὶ μεγάλη συλλογὴ ἀπὸ φωτογραφίες καὶ πλάκες γιὰ προβολή. Αὐτὰ ὅλα μπορεῖ νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ γιὰ ἐξέταση τὸ κοινό.

Στὸ Μουσεῖο τῆς Ἑταιρείας ὑπάρχει ἐκθεσὴ ἀπὸ πολλὰ προσωπικὰ ἐνθύμια φημισμένων ἐξερευνητῶν καὶ προσωπογραφίες τῶν διαφόρων προσώπων πού πῆραν τὰ χρυσὰ μετάρλια τῆς Ἑταιρείας.

Ἡ πολιτικὴ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν

Τοῦ DAVID NASH

(Ἀπὸ τὸ «La France Libre»)

I

ΔΥΟ ΦΑΝΕΡΟΙ συντελεστὲς καθορίζουν τὴ θέση τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς στὰ μεγάλα παγκόσμια προβλήματα:

1) Ἡ μέριμνα γιὰ τὰ ὑψίστα συμφέροντα τοῦ ἔθνους ὅπως προκύπτουν ἀπὸ τὶς γεωπολιτικὰς, στρατηγικὰς καὶ οἰκονομικὰς συνθήκες τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ

2) Ἡ προσωπικὴ γνώμη πού ἔχει ὁ Ἀμερικανὸς πολίτης γιὰ τὰ διεθνή ζητήματα.

Ὁ πρῶτος ἀπ' αὐτοὺς τοὺς συντελεστὲς δὲν εἶναι προσεχὴς γιὰ τὸν Ἀμερικανὸ τῆς μέσης τάξης· ὁ δεύτερος, ἂν ἐκφράζεται μὲ δύναμη, ἀποφασίζει πραγματικὰ γιὰ τὸν προσανατολισμὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Κράτους. Ἄν ὅμως ἡ κοινὴ γνώμη δὲν πάρει σταθερὴ θέση, δὲν κατορθώνει τίποτα ἄλλο, παρὰ μόνο νὰ ἐπιρρεάσει.

Γιὰτὴ διάθεση τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ, ὅσο καὶ ἂν εἶναι ἀόριστη, ἀσκεῖ πάντα μιὰ ἐπίδραση στὴν ἐξωτερικὴ Ἀμερικανικὴ πολιτικὴ καὶ τὸ κόμμα πού βρίσκεται στὴν ἀρχὴ ἔχει πῶς κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὶς προσεχεῖς ἐκλογὰς ἂν δὲν τὴν ὑπολογίσει.

Ὡστόσο, ἂν ἡ ἀμερικανικὴ κοινὴ γνώμη καὶ τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους μερικὰς φορὰς δὲ συμβαδίζουν, σήμερα ἔχουν κοινὰς ἀντιλήψεις καὶ κοινὰς σκοποὺς. Ὅλοι οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι σύμφωνοι πῶς πρέπει νὰ δώσουν μεγαλύτερη σπουδαιότητα στὴ ζώνη τοῦ Εἰρηνικοῦ παρὰ στὴν Εὐρώπη. Ξέρουν πῶς τὰ συμφέροντά τους στὴ γερασμένη Εὐρωπαϊκὴ ἥπειρο εἶναι παθητικὰ καὶ δὲν μποροῦν νὰ ἐπιτρέψουν παρὰ μέτρα γιὰ αὐτοάμυνα ἢ παγκόσμια ἀσφάλεια.

Πραγματικὰ ὁ πόλεμος στὴν Εὐρώπη ἂν τὸν ἐξετάσῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἶναι ἓνας ἀμυντικὸς πόλεμος. Σκόπευε νὰ καταστρέψῃ τὴν κυριαρχία τοῦ Ἀξονα σὲ τρεῖς ἡπείρους: τὴν Εὐρώπη, Ἀσία καὶ Ἀφρική πού ὁ Mackinder, ὀνόμαζε «Διεθνή νῆσο» καὶ πού ἡ ἐνωσὴ της μὲ τὴ ναζιστικὴ κυριαρχία θὰ ὑποβίβαζε τὴν Ἀμερικὴ στὸ ρόλο τοῦ δορυφόρου. Τώρα πού ἔχει συντριφτῇ ἡ Γερμανία, ὁ λαὸς τῆς Ἀμερικῆς καὶ οἱ

ηγέτες του έχουν ένα κοινό σκοπό, την ειρήνη. Η επιθυμία της ειρήνης είναι τόσο ζωηρή στις Ηνωμένες Πολιτείες που όλο το Έθνος είναι έτοιμο να πάρει τα όπλα στην παραμικρότερη απειλή που θα γίνει ενάντια στην ησυχία του: αυτή είναι μια καινούρια αντίληψη στην Αμερική και μπορεί κανείς να κάνει τη σκέψη πώς δεν θα είναι πάντα έτσι στο μέλλον.

II

Όσοι υπάρχουν χιυπητές διαφορές ανάμεσα στην επίσημη πολιτική που άνησυχεί για τα αμερικανικά συμφέροντα και στα αισθήματα πολλών πολιτών που βρίσκονται πέρα απ' τον Ατλαντικό και ίσως στην πλειοψηφία του έθνους. Στις σημερινές περιστάσεις ο λαός θα επικροτούσε οποιοδήποτε σχέδιο για ειρήνη που θα παρουσίαζαν οι ειδικοί με έγγυημένη αποτελεσματικότητα. Η μάζα του Αμερικανικού λαού, ξαφνιασμένη απ' αυτό το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, όπου διαλυθήκανε όλα της τα ιδανικά, και έχοντας την πεποίθηση πώς ο τόπος μόλις κατόρθωσε να ξεφύγει την καταστροφή, αναθέτει στους πρωτεργάτες της σωτηρίας της, δηλαδή στους ειδικούς και στους τεχνίτες, τη φροντίδα για να ετοιμάσουν το μέλλον.

Δεν ξέρει κανείς μήπως αυτή η έμπιστοσύνη ελαττωθεί όταν επιστρέψουν από τα διάφορα πεδία των μαχών του κόσμου τα 12-15 εκατομμύρια των μαχητών; γιατί για τον Αμερικανικό λαό, η νίκη και τα επακόλουθά της θα γίνουν αντιληπτά μόνο έπειτα από την ειρήνη.

Όστόσο, ακόμα και από σήμερα ο αμερικανικός λαός ταράζεται από διάφορες ακαθόριστες κινήσεις. Οι στρατιώτες όπως και οι πολίτες έχουν απογοητευθεί από τις δυσκολίες που αφήνει πίσω της η νίκη στην Ευρώπη. Γιατί αν η Ευρώπη έδειχνε πώς περίμενε από τις Ηνωμένες Πολιτείες κάτι περισσότερο από τη στρατιωτική επέμβαση, ή Αμερική έλπιζε από τη νίκη της κάτι περισσότερο από τη σημερινή ατμόσφαιρα της σύγχυσης και της άβεβαιότητας. Αυτό έγινε γιατί ο Αμερικανός της μεσαίας τάξης δεν είχε καταλάβει ακριβώς πώς ένας καθαρά στρατιωτικός πόλεμος δεν μπορούσε ν' αποφέρει τους καρπούς ενός πολιτικού αγώνα. Όλα τα έθνη φαίνεται πώς ζητούν αποκλειστικά καθένα για τον έαυτό του τις δάφνες της νίκης. Ο Αμερικανός πιστεύει πώς έκανε μια τέτοια προσπάθεια και έχει συνείδηση μιας τέτοιας επιτυχίας, ώστε νομίζει ότι στην επέμβαση της χώρας του οφείλεται σχεδόν όλη η ύπεροχη των Συμμάχων.

Έχει ακόμα κουρασθεί από τις δυσκολίες που δημιουργούνται στη διανομή της Γερμανικής λείας. Με την απλή του λογική είχε

σχηματίζει την ιδέα πώς η συντριβή της Γερμανικής δύναμης θα κανόνιζε τελειωτικά το Γερμανικό πρόβλημα, όπως και τα προβλήματα της Ευρώπης.

Τα γεγονότα της κεντρικής Ευρώπης είναι πάντα συγκεχυμένα για τον Αμερικανό της μεσαίας τάξης: το πολιτικό ζήτημα, ή θέση του στρατάρχη Τίτο κυρίως στην Τεργέστη, το Συριακό ζήτημα, του φαίνονται γεγονότα μικρότερης σημασίας γιατί τα ξετάζει από απόσταση 8.000 χλμ. Και τα ξετάζει πάντα από μακριά, έστω και αν βρίσκεται σε μια απ' τις Πολιτείες ή στη Βαυαρία.

Παραδέχεται πώς δε κατανοεί τέλεια τα σύνθετα Ευρωπαϊκά προβλήματα ωστόσο ξέρει πώς η απόσταση του επιτρέπει να έχει μια μεγάλη προοπτική για να τα κρίνει αυτή η προοπτική είναι ή αιτία που αντικρύζει μερικά τουλάχιστον από τα δύσκολα Ευρωπαϊκά προβλήματα, σαν πράγματα χωρίς σημασία. Δεν θα μπορούσε να κάνει αλλοιώτικα. Ο Αμερικανός είναι συνειδητός να βλέπει την ίδια πολιτική ιδέα να ξαπλώνεται πάνω σε έκτεταμένα εδάφη. Η ιστορία του είναι ή ιστορία της ενοποίησης μιας ολόκληρης ήπειρου. Η μεγάλη έκταση της Αμερικανικής γης έγινε ένας κανόνας για το Αμερικανικό πνεύμα. Κάτι τέτοιο μαρτυρούσε το δόγμα του Μονρόε που εφαρμόζονταν στο σύνολο μιας γιγάντιας ήπειρου και καθόριζε ακόμα την πρώτη απόπειρα εφαρμοσμένης γεωπολιτικής, την πρώτη εμφάνιση της «Grossraum Politik» στις διεθνείς υποθέσεις. Και σήμερα το ίδιο κάνει ή θεωρία του Walter Lippmann για τη μελλοντική οργάνωση του κόσμου. Άλλωστε οι σύγχρονες αμερικανικές απόψεις συμφωνούν πολύ με τις κατευθύνσεις που εκδηλώνονται σ' όλο τον κόσμο. Για να μπορέσουν να ασκήσουν μια αποτελεσματική ενέργεια, οι 21 πολιτείες της Νότιας Αμερικής πρέπει να ενεργήσουν ομόφωνα, όπως οι 48 Ηνωμένες Πολιτείες και οι 16 Σοβιετικές Δημοκρατίες. Μ' αυτόν τον τρόπο ή Ευρώπη θα διαγραφόταν από την πολιτική ζωή του κόσμου, εκτός αν μπορούσε ν' αναδιοργανωθεί τέλεια, πράγμα που θα γινόταν πολύ καλά τόσο απ' το έσωτερικό της, όσο και από την εξωτερική επίδραση.

Οι πολίτες της Νέας Ήπειρου σήμερα βλέπουν μόνο δύο πολύ μεγάλες δυνάμεις.

Τις Ηνωμένες Πολιτείες, που είναι από φυσική άποψη μεγάλη δύναμη και τη Ρωσία. Σ' αυτή την τελευταία οι Ηνωμένες Πολιτείες αποδίδουν, όχι χωρίς κάποιο δισταγμό, μια μεγάλη ιδεολογική ανωτερότητα: αναγνωρίζουν στη Μεγάλη Βρετανία τον τίτλο μιας μεγάλης δύναμης, για τις ιδιότητες που φανέρωσε μέσα στη σύγκρουση και για την ικανότητα της εξωτερικής πολιτικής της. Η Γαλλία και ή Κίνα βρίσκονται ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις για

διαφορετικούς λόγους: Ἡ Γαλλία ἀπὸ σεβασμὸ γιὰ τὴν πνευματικὴ τῆς δύναμη καὶ τὴ θέση ποὺ κατέχει στὴν παγκόσμια ἱστορία· ἡ Κίνα, ἐπειδὴ χρειάζεται γιὰ τὴν ἰσορροπία τῶν δυνάμεων τῆς Ἀπω-
 Ἀνατολῆς καὶ γιατί παρουσιάζει ἓνα ἀναμφισβήτητο οἰκονομικὸ ἐνδιαφέρον.

Πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε ἀκόμη πὼς τὰ μέσα ποὺ χρησιμο-
 ποιεῖ ἡ Ρωσία γιὰ νὰ ὑπερασπίσει τὰ συμφέροντά της καὶ γιὰ νὰ ἐπιδιώξει τὴν ἀσφάλειά της, βάζουνε σὲ ἀνησυχία τὴν κοινὴ Ἀμε-
 ρικανικὴ γνώμη. Στὴν πραγματικότητα, ἡ ἀληθινὴ ἀφορμὴ γι' αὐτὴ τὴν ἔλλειψη κατανόησης ὀφείλεται στὶς ὑπηρεσίες Προπαγάνδας καὶ Πληροφοριῶν τῶν Σοβιέτ. Καθὼς ὁ Ἀμερικανὸς τῆς μεσαίας τά-
 ξης εἶναι κακὰ πληροφορημένος, φοβάται μιὰ ἀπόπειρα παγκό-
 σμιας μπολσεβικοποίησης. Ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ θὰ νοιώσει πὼς ἡ
 Ρωσία ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ βοήθεια, γιὰ νὰ ἀνοικο-
 δομήσει τὶς δυτικὲς τῆς ἐπαρχίες, θ' ἀναγνωρίσει ἀμέσως πὼς ὁ
 Στάλιν δὲν ἔχει κανένα συμφέρον νὰ στραφεῖ στὸ μέλλον ἐναντίον
 τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Θὰ μπορούσε εὐκόλα
 νὰ πειστεῖ πὼς τὸ ἰδεολογικὸ ὄπλο τῆς Ἀμερικῆς, ἡ δημοκρατία,
 ποὺ εἶναι ἡ ἀφορμὴ τοῦ μεγαλείου της, θὰ μπορούσε νὰ εἶναι τόσο
 ἰσχυρὸ ὥστε νὰ ἀντισταθεῖ σὲ μιὰ Ρωσικὴ ἐπέκταση. Γιὰ τὴν ὥρα,
 ἐπειδὴ σχηματίζει τὴ κρίση τοῦ ἀπὸ ἐξωτερικὰ σημεῖα παρανοεῖ τὶς
 διαθέσεις τῆς Ρωσίας, ὅπως ἡ Ρωσία παρανοεῖ τὶς διαθέσεις τῶν
 Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Οἱ ἄντρες ποὺ διασχίσανε 5.000 χλμ. μέσα σὲ ὠκεανούς γεμά-
 τους ἀπὸ ὑποβρύχια, ποὺ συνετελέσανε τόσο πολὺ στὴν κατάκτηση
 τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἰταλίας, στὴν ἀπελευθέρωση τῆς Β. Ἀφρικῆς,
 τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας, ποὺ εἰσβάλανε στὰ 2/3 τῆς Γερμα-
 νίας πρὶν νὰ συναντηθοῦνε μὲ τὸν Κόκκινον Στρατό, καὶ πέτυχαν
 τέτοιες στρατιωτικὲς νίκες, αὐτοὶ οἱ ἄντρες δὲν μποροῦν νὰ δεχτοῦν
 τὴ διακοίνωση ποὺ κάνανε οἱ Ρῶσοι στὴ Σουηδία, ὅπου ἡ Ρωσία
 δήλωνε πὼς κέρδισε μόνη τὸν πόλεμο ἐναντίον τῆς Γερμανίας.
 Ὁ Ἀμερικανὸς τῆς μεσαίας τάξης βλέπει μέσα στὶς Ρωσικὲς ἐπιτυ-
 χίες τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἡρωϊκῆς ἀμυνας ἐνάντια στὸν εἰσβολέα.
 Ἡ ἀνάμνηση τοῦ γερμανο-σοβιετικοῦ συμφώνου βαραίνει πολὺ
 στὴν κρίση του καὶ σκέπτεται πὼς ἡ Ρωσία, ὅπως ἄλλωστε καὶ οἱ
 Ἑνωμένες Πολιτείες, δὲν πῆρε τὰ ὄπλα γιὰ νὰ νικήσει τὸ φασισμὸ
 ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπερασπίζει τὸν ἑαυτὸ της ἀπὸ μιὰ ἐπίθεση.

Καὶ δὲν εἶναι μόνο αὐτό. Συνειδησιμὸς ὅπως εἶναι μὲ τὶς σω-
 στὲς καὶ γεμάτες εἰλικρίνεια ἐκθέσεις τοῦ Ἀμερικανικοῦ τύπου γιὰ
 τὰ διεθνῆ γεγονότα, ὁ Ἀμερικανὸς παρατηρεῖ μὲ πικρία τὸ πέπλο
 ποὺ ρίχνουν οἱ Ρῶσοι στὶς ἐνέργειές τους στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη.
 Ἡ εὐαισθησία του πειράχτηκε ἀπὸ τὶς μονόπλευρες ἐνέργειες τῶν

Ρῶσων στὴν Πολωνία καὶ τὴ Γερμανία· καὶ εἶναι πολὺ λυπηρὸ ποὺ
 στὸ ἄμεσο μέλλον ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἀμερικῆς θὰ εἶναι ἔργο
 τῶν ἀντρῶν ποὺ τούτῃ τὴ στιγμὴ δείχνουν τὶς πιὸ πολλὲς ἀνησυ-
 χίες: τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν αὐτοῦ τοῦ πολέμου.

Γιὰ τὴν Ἀγγλία τὸ λαϊκὸ αἶσθημα ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια πα-
 ρουσιάζει τὴν ἴδια ἀναλογία. Ὑπῆρχε ἡ ὑπεψία πὼς ἡ Ἀγγλία
 ἀκολουθοῦσε μιὰ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ γεμάτη ἀπὸ κινδύνους καὶ
 προεξοφλοῦσε πὼς «ὁ Ἀμερικανὸς πολίτης θὰ ἔκανε τὸ καθήκον
 τοῦ ἀν γινόταν μιὰ μέρα πόλεμος». Αὐτὴ ἡ γνώμη ἄλλαξε ἀπὸ τὰ
 γεγονότα τῶν πέντε τελευταίων χρόνων καὶ μὲ τὸν καιρὸ ἐξαφα-
 νίζονται καὶ οἱ ἀντιαγγλικὲς κατευθύνσεις. Κατὰ βάθος ὁ Ἀμερι-
 κανικὸς λαὸς δὲν ἔχει καταλάβει ἀκόμα τὰ συγκρουόμενα συμφέ-
 ροντα ποὺ προβάλλουν ἀνάμεσα στὶς δυὸ χῶρες, σχετικὰ μὲ τὰ ζη-
 τήματα τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ὡστόσο διακρί-
 νει κανεὶς ἀσαφεῖς ὑπαινιγμούς στὴ γνώμη ποὺ ὁ Ἀμερικανὸς
 πολίτης ἐκφράζει γιὰ τὴ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ, ποὺ τὴν κριτικάρει
 συχνὰ καὶ γιὰ τὶς Βρεταννικὲς ἀποικίες γιὰ τὶς ὁποῖες δείχνει μιὰ
 ὀλοένα πιὸ μεγάλη συμπάθεια.

Σχετικὰ μὲ τὴν Κίνα, ἡ θέση τῆς Ἀμερικανικῆς μάζας δὲν εἶναι
 ὁμόφωνη. Πρὶν ἀπὸ λίγο ἀκόμα καιρὸ ὁ Τσάγκ-Καί-Τσέκ εἶχε
 μεγάλο γόητρο ποὺ βασιζόταν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στὴν γεμάτη πεῖ-
 σμα Κινέζικη ἀντίσταση καὶ ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος στὴ μεγάλη δημο-
 τικότητα τῆς κυρίας Τσάγκ-Καί-Τσέκ. Ὡστόσο ἡ διαφωνία της
 μὲ τὸν στρατάρχῃ συνέπεσε μὲ τὴν ἀνάκληση τοῦ ἀγαπητοῦ στὶς
 Ἑνωμένες Πολιτείες στρατηγοῦ Stilwell ποὺ ἔγινε ἔπειτα ἀπὸ αἴ-
 τηση τοῦ Τσάγκ-Καί-Τσέκ, ὅπως καὶ μὲ τὴν αἰφνίδια μόδα τῶν
 βιβλίων καὶ ἄρθρων ποὺ ἔδειχναν τὸ Κινέζικο κομμουνιστικὸ
 κόμμα σὰν μιὰ κίνηση δημοκρατικὴ. Τώρα ἀκόμα οἱ Ἑνωμένες
 Πολιτείες δὲν καταλαβαίνουν πὰ τί συμβαίνει στὴν Κίνα καὶ ἡ
 γνώμη τους εἶναι τόσο ἀβέβαιη γιὰ κάθε τι σχετικὸ μ' αὐτήν, ὅσο φά-
 νηκε δισταχτικὴ στὸ Γιουγκοσλαβικὸ ζήτημα, ὅταν οἱ δημοκρατίες
 ἐγκαταλείψανε τὸ Μιχαήλοβιτς γιὰ τὸν Τίτο.*

Ἡ δημοτικότητα τῆς Γαλλίας ποὺ ὡς τώρα εἶταν ἓνας σπου-
 δαῖος συντελεστής στὴν ἀμερικανικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἔπεσε τώρα
 τελευταῖα κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ ἔπεσε καὶ τὸ Τσουγκ-Κίνγκ.
 Ὡστόσο ὁ Τσάγκ-Καί-Τσέκ προσκρούει μόνο στὴν ἀντίδραση τῶν
 φιλελευθέρων καὶ τῶν ἀριστερῶν, ἐνῶ τὸν στρατηγὸ ντὲ Γκὼλ οἱ
 ἀριστεροὶ τὸν θεωροῦν δεξιό, καὶ οἱ δεξιοὶ ἀριστερό. Αὐτὴ ἡ κατά-
 στασις προκύπτει ἀπὸ τὶς φροντίδες τοῦ στρατηγοῦ ποὺ ἀνησυχεῖ

* Αὐτὸ τὸ ἄρθρο γράφτηκε πρὶν ἀπὸ τὸ τελευταῖο σύμφωνο ποὺ ἔγινε
 ἀνάμεσα στὶς δυὸ χῶρες.

και φροντίζει μόνο για τα συμφέροντα της Γαλλίας και δεν λογαριάζει τίποτε άλλο από τη μοίρα του τόπου. Αν οι Γάλλοι πολιτικοί εκτιμούσαν την «καλή θέληση» όπως γίνεται στην Αμερική, η θέση του στρατηγού θα ήταν πολύ πιο ισχυρή.

Οι γεμάτες απελπισία προσπάθειες της Γαλλίας να ξαναπάρει τη θέση της ανάμεσα στον κόσμο παρουσιάζονται συχνά ανώφελα επιδεικτικές. Σ' αυτή την άποψη του Γαλλικού προβλήματος όπως φαίνεται στο εξωτερικό μπαίνει κοντά και η δυσανεμία που δοκιμάζει ο Αμερικανός στρατιώτης στη Γαλλία· γιατί έπειτα από τους πρώτους ενθουσιασμούς της απελευθέρωσης, βρίσκεται αντιμέτωπος με το Γαλλικό λαό που θέλει να ζήσει χωρίς να βλέπει ξένες στολές, κι' ως είναι και συμμαχικές. Ένας ξένος στρατός είναι φορτίο ασήκωτο. Η Γαλλική αντίδραση είναι πραγματικά φυσική, ωστόσο το αίσθημα που δοκιμάζουν οι Αμερικανοί στρατιώτες δεν είναι ευκαταφρόνητο γιατί για μια ακόμα φορά, οι άντρες που γυρίζουν σήμερα από την Ευρώπη είναι εκείνοι που θα κυβερνήσουν αύριο τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος απ' όλες αυτές τις παρεξηγήσεις βρίσκεται στο γεγονός πως υπάρχει φόβος να επιχειρήσουν να ξαναφέρουν την Αμερικανική πολιτική της απομόνωσης.

Όσοσο η φύση μιας νέας αμερικανικής απομονωτικής πολιτικής θα μπορούσε να είναι πολύ διαφορετική από κείνη του 1919. Δε θα είναι στην επιφάνεια παθητική και θα πάρει ένα ιδιαίτερο χαρακτήρα γιατί οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής έχουν συνείδηση της δύναμής τους. Ο Αμερικανικός λαός αντί ν' αποτραβηχτεί από τη διεθνή ζωή μπορεί να πάρει την απόφαση να εφαρμόσει μια πολιτική έντελως προσωπική που θα την υπαγορεύσουν αποκλειστικά τα άτομικά του συμφέροντα. Αν ένας προσανατολισμός της Αμερικανικής πολιτικής προς τον Ίμπεριαλισμό θα ήταν επικίνδυνος και για τις Ηνωμένες Πολιτείες και για την τάξη και την ειρήνη του κόσμου, αυτό δε λιγοστεύει τον κίνδυνο. Καθήκον όλων είναι να βοηθήσουν για να διαλυθούν οι σημερινές παρεξηγήσεις και τα ποράσματα. Την ευθύνη για τις πράξεις καθενός χωριστά την έχουμε όλοι: γι' αυτό θα «είμαστε οι φύλακες των αδερφών μας».

III

Ο δρόμος που ακολουθεί σήμερα ή επίσημη εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών ξεχωρίζει από τις συγκεχυμένες αντιλήψεις που αποτελούν την Αμερικανική κοινή γνώμη. Αυτή η πολιτική βασίζεται πάνω σ' εκείνο που για τη σημερινή κυβέρνηση αποτελεί τα πραγματικά συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών. Το

πρώτο απ' αυτά τα ενδιαφέροντα είναι η διατήρηση της ειρήνης, γιατί ειρήνη σημαίνει ασφάλεια. Καλό είναι να έχετε διαρκώς στο μυαλό σας τη γνώμη πως τα δυο πιο ισχυρά κράτη του κόσμου, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ρωσία, συμφωνούν στην αρχή μιας παγκόσμιας οργάνωσης περισσότερο από λόγους ασφάλειας παρά από ιδεολογία. Αν υπάρχει μια εγγύηση για παγκόσμια ειρήνη, είναι το γεγονός πως οι ισχυροί της γης το βρίσκουν συμφέρον.

Κατά συνέπεια εκείνοι που ζητούν ιδεολογικά κίνητρα στην αμερικανική πολιτική θα απογοητευθούν· αν οι Ηνωμένες Πολιτείες χρησιμοποιούσαν τη δημοκρατία σαν το ιδεολογικό τους όπλο, αυτό θα γινόταν από καθαρά πρακτικούς λόγους. Όσοσο ενώ υπάρχουν έξη σημαντικοί σκοποί στην Αμερικανική πολιτική, ο πρώτος—η ασφάλεια—είναι ο μόνος που είναι αποφασιστικός και επηρεάζει όλους τους άλλους. Η έλλειψη ιδεολογίας θα κινδύνευε ίσως να γίνει μια σοβαρή δυσκολία στην επιδίωξη αυτών των σκοπών, μα ο δυναμισμός που πηγάζει από τα ισχυρά συμφέροντα θα παραμερίσει πρόσκαιρα αυτή τη δυσχέρεια.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες έκαναν τον Ευρωπαϊκό πόλεμο πάνω σ' ένα καθαρά στρατιωτικό σχέδιο, ίσως γιατί δεν πίστευαν τον όρισμό του Clausewitz, που έλεγε πως ο πόλεμος είναι «μια συνέχεια της πολιτικής, με άλλα μέσα». Κι' αυτό το έκαναν ίσως από φόβο για τη λαϊκή αντίδραση για ένα πολιτικό πόλεμο, που σίγουρα θα δημιουργούσε σοβαρά έσωτερικά προβλήματα. Αυτός ο πόλεμος έγινε περισσότερο με άτσάλι και εκρηκτικές ύλες παρά με ιδεολογικά όπλα· αυτό εξηγεί ώρισμα· πολιτικά μέτρα που έκαναν υποπτη στα μάτια των πολλών την ειλικρίνεια των Αμερικανικών προθέσεων. Οι λόγοι της ασφάλειας που στάθηκαν αφορμή για να μπει η Αμερική στον πόλεμο εξακολουθούν να δίνουν στις Ηνωμένες Πολιτείες την κατεύθυνση στο διακανονισμό του ήττημένου εχθρού· ακόμα και ο ίδιος ο Lippmann που συνηγορεί γενικά για μια «Grossraum Politik» συνιστά το διαμελισμό της Γερμανίας.

Η στάση των Ηνωμένων Πολιτειών προς τη Νότια Αμερική εξηγείται τέλεια από το δόγμα του Μονρόε. Δε θα είναι ανεχτή καμιά εξωαμερικανική ανάμιξη στα Νοτιοαμερικανικά ζητήματα. Στην περίπτωση της Αργεντινής λίγο ενδιαφέρει ο σχηματισμός και η σύνθεση των κυβερνήσεων που διαδέχονται ή μια την άλλη. Αρκεί μονάχα να επαγρυπνά κανείς για να μην αλλάξει η οικονομική κυριαρχία της Μεγάλης Βρεταννίας σε μια πολιτική κυριαρχία και να μην εισχωρήσει στον τόπο καμιά ξένη πίεση. Οι τροποποιήσεις που θα έπρεπε ενδεχόμενα να υποστεί το σημερινό πολιτεύμα της Αργεντινής είναι δουλειά μόνο της Βόρειας και Νότιας Αμερικής. Στο μεταξύ οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να υπολογίσουν σε 21 Νοτιοαμερικανικές

ψήφους στη Γενική Συνέλευση των Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Μ' ὅλες τις γεμάτες ἀγανάκτηση διαμαρτυρίες πού ἔγιναν ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς φιλελεύθερους καὶ ἀριστεροὺς γιὰ τὰ μέσα πού χρησιμοποίησε ὁ Στετίνιους γιὰ νὰ πετύχει τὴν εἴσοδο τῆς Ἀργεντινῆς στὸν κόλπο τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἀντὶ τὴν ἐξετάσουμε καλά, μπορεῖ νὰ καθρεφτίζει τὴ λαϊκὴ θέληση. Τὸ δόγμα τοῦ Μονρόε εἶναι ἓνα τμῆμα τοῦ Ἀμερικανικοῦ Πιστεύω, ὅπως καὶ ἡ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἄλλωστε ἡ Ἀμερικανικὴ Πολιτικὴ στὸν Εἰρηνικὸ ἐκφράζει τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ, πού στρέφονται ἔντονα σ' ἐκεῖνη τὴ ζώνη τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἀμερικανικὴ πολιτικὴ στὸν Εἰρηνικὸ ἔχει πολὺ καθορισμένες κατευθύνσεις. Ἀπὸ στρατιωτικὴ ἄποψη οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες ἔχουν μεγάλο συμφέρο γιὰ τὰ νησιά πού βρίσκονται στὴ Νότια θάλασσα· ἡ στρατιωτικὴ τους σημασία ὑπολογίζεται μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντῶν πού θυσιάστηκαν γιὰ τὴν κατάληψή τους. Ἡ μορφὴ πού ἐκδηλώνει αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον ἔχει δευτερεύουσα σημασία. Σχετικὰ μὲ τις Φιλιππίνες ἔχουμε συνδυασμὸ στρατιωτικὸ καὶ οἰκονομικόν. Στὰ νησιά Marshall, τις Καρολίνες, Μαριάννες, Volcan, Palay, Κουρβίλες καὶ τὴν Okinawa, ἡ πολιτικὴ θὰ εἶναι πολιτικὴ ἐγγυήσεων. Ἐπειδὴ οἱ Κουρβίλες ἀποτελοῦν τὸ φράγμα ἀνάμεσα στὴ Ρωσία καὶ τὸν Εἰρηνικόν, ἡ τύχη τους θὰ ἀποφασιστεῖ μὲ μιὰ συμφωνία πού θὰ βάλει τέρμα στὶς πολλαπλὲς ἐπιδράσεις καὶ πού εἶναι ἱκανὴ νὰ μεταβάλλει ἀκόμα καὶ τὸ χάρτη τῆς Ἀσίας.

Ἡ γραμμὴ πού ἔχει χαράξει ἡ Ἀμερικανικὴ πολιτικὴ σ' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν Ἀσιατικὴ Ἠπειρὸ ἔχει ὑπολογιστῇ ἀπὸ τὴν ὑποστήριξη πού παραχώρησε στὴν Κυβέρνηση τοῦ Τσουγκ - Κίγκ ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητὴ ἐξέλιξη τῆς Κίνας σὲ Μεγάλῃ Δύναμη. Οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες δὲν ἔχουν κανένα συμφέρον νὰ βλέπουν νὰ ἐπεκτείνεται πολὺ ἡ Ρωσικὴ ἐπίδραση στὴν Ἄπω - Ἀνατολή.

Ἀπὸ οἰκονομικὴ ἄποψη οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες περιμένουν πὼς ἡ Κίνα θὰ εἶναι γι' αὐτοὺς μιὰ ἐπικερδὴς ἀγορά. Ὡστόσο ἡ Κίνα δὲν θὰ μπορέσει ν' ἀπορροφήσει πραγματικὰ σημαντικὲς ποσότητες τῆς Ἀμερικανικῆς παραγωγῆς. παρὰ μόνο ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Ἡ Ἀμερικανικὴ βιομηχανία λοιπὸν ἀφοῦ ἔφτασε σὲ μιὰ ἀγνωστὴ ἀκόμα στὴν ἰσορροπία δύναμη παραγωγῆς ὀφείλει νὰ ζητήσει κατανάλωτες τῶν ἐμπορευμάτων της σὲ ὅλο τὸν κόσμον καὶ ἡ προσοχὴ της στρέφεται ἰδιαίτερα πρὸς τὴν Νότια Ἀμερικὴ, τὴν Αὐστραλία, τὴν Ἑγγὺς Ἀνατολὴ καὶ τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία, μέρη γιὰ τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρεται ἐπίσης καὶ τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐσωτερικῶν.

Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ σχολιάσουμε τὴ θέση τῆς Νότιας Ἀμερι-

κῆς ὅσο γιὰ τὴν Αὐστραλία, μιὰ στενὴ οἰκονομικὴ συνεργασία μὲ τις Ἠνωμένες Πολιτεῖες θ' αὐξήσει τὴ μαγνητικὴ τους δύναμη πάνω σ' αὐτήν, πρῶτα πού ἄλλωστε θὰ μπορούσε νὰ συντελέσει στὸ ξεκαθάρισμα τῆς πολιτικῆς ἀτμόσφαιρας τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἡ ἀνακάλυψη τῆς Ἑγγὺς Ἀνατολῆς σὰν ἓνα ἐνδεχόμενο πεδίο οἰκονομικῆς ἐπιρροῆς, συμφωνεῖ καὶ μὲ τοὺς στρατιωτικούς ὑπολογισμούς πού φανερώουν πὼς ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἐγκατασταθοῦν οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες στὶς ἐρήμους τῆς Ἀνατολῆς, στὸ πλευρὸ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καὶ τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας. Οἱ στρατιωτικοὶ λόγοι τῆς ἐγκατάστασης στὴν Ἑγγὺς Ἀνατολὴ φανερώουν δῆλως ἄλλο τὴν ἐπιθυμία ἀπόκτησης πετρελαίου καὶ βάσεων. Οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες φαίνεται πὼς ἔχουν ἀποφασίσει νὰ βάλλουν σὲ ἐνέργεια ὅλη τὴν οἰκονομικὴ τους δύναμη, τόσο ἐνάντια στὴν ἰδεολογικὴ δύναμη τῆς Ρωσίας ὅσο καὶ στὴν ἀποικιακὴ πεῖρα τῆς Μεγ. Βρεταννίας, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ πετύχουν παραχωρήσεις γιὰ τὰ πετρέλαια τοῦ Ἰράν καὶ τῆ Σαουδητικῆ Ἀραβίας. Ἐπειδὴ τὸ ζήτημα τοῦ πετρελαίου θίγει τὰ πιὸ διαφορετικὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ συμφέροντα, ἡ Ἀμερικὴ θὰ μπορούσε νὰ ζητήσει νὰ παῖξει ἓνα πιὸ ἐνεργὸ ρόλο στὰ πράγματα τῆς Ἑγγὺς Ἀνατολῆς. Ὡς σημειώσουμε ἀκόμα, πὼς τὸ 1944 τὰ δύο μεγάλα ἀμερικανικὰ κόμματα υἱοθέτησαν τὴν πολιτικὴ ὑποστήριξη τοῦ Συνασπισμοῦ, πού ἀντιπροσωπεύει κάτι περισσότερο ἀπὸ τὰ καθαρὰ ἐβραϊκὰ συμφέροντα, θρησκευτικὰ ἢ φυλετικὰ.

Ἡ πιθανότητα τῆς παραχώρησης δανείων στὴ Ρωσία γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησή της εἶναι πολὺ δηλωτικὴ, γιὰτὶ μᾶς δείχνει τις νέες μεθόδους πού ἔχουν σκοπὸ νὰ χρησιμοποιήσουν οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες σχετικὰ μὲ τις σχέσεις τους πρὸς τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία. Τώρα πού στὴν ψυχὴ τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ ἀρχίζει νὰ φανερώνεται λίγη δυσανεξία σχετικὰ μὲ τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία, τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐσωτερικῶν προσπαθεῖ νὰ κάνει στενότερες τις σχέσεις μαζί της καὶ ὑπάρχει μεγάλη πιθανότητα νὰ πετύχει σ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια. Αὐτὲς οἱ σχέσεις στηρίζονται στὸ Give and Take. Ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνηση, μὲ λίγα λόγια, δὲν συναργάσσεται μὲ τὴν κομμουνιστικὴ Ρωσία, ἀλλὰ μὲ τὴ Ρωσία. Δίκαια κάνει τὴν ὑπόθεση πὼς ἡ Ρωσία ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν εἰρήνη ὅσο κι' αὐτὴ· αὐτὴ ἡ κοινότητα ἀπόψεων πάνω σ' ἓνα κύριο σημεῖο εἶναι ἀρκετὰ ἰσχυρὴ γιὰ νὰ σβύσει προσωρινὰ τις μικροδιαφωνίες καὶ τὰ συμφέροντα καὶ νὰ τοὺς κάνει νὰ δώσουν εἰλικρινεῖς καὶ ἀμοιβαῖες ὑποσχέσεις.

Οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες ἔχουν τὴν ἐξωτερικὴ τους πολιτικὴ. Ἡ ἔλλειψη πείρας πού ἔχουν γιὰ τις διεθνεῖς ὑποθέσεις, ὅπως καὶ ἡ ἔλλειψη ἐξασκημένου προσωπικοῦ, δυσκολεύουν μερικὲς φορὲς τὴν

ἐφαρμογή τους. Ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς θὰ ἀντιληφτεῖ μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ, ποῦ πρέπει νὰ σταματήσουν οἱ τάσεις αὐτῆς τῆς καινούριας ἀπομονωτικῆς πολιτικῆς; Ἡ στάση ποῦ θὰ κρατήσουν οἱ Ἑνωμένους Πολιτεῖες στὸ μέλλον ἐξαρτᾶται καὶ ἀπ' αὐτὲς καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους· ἂν ὁ κόσμος θέλει νὰ μείνουν οἱ Ἑνωμένους Πολιτεῖες στὴν ὁργάνωση τῶν Ἐθνῶν πρέπει νὰ δεῖξει κατανόηση ἀπέναντί τους. Πρέπει ν' ἀντιληφτεῖ ξεκάθαρα πὼς ὁ λαὸς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν θέλει πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴν εἰρήνη. Δὲν γνωρίζει πάντα τὸν τρόπο γιὰ νὰ τὴν ἀποκτήσει καὶ ἡ ἀντίδρασή του μπορεῖ πολλὰ φορὲς νὰ φανεῖ ἀκατονόητη στ' ἄλλα ἔθνη.

Καὶ πάλι οἱ Ἑνωμένους Πολιτεῖες μὲ τὴ σειρά τους πρέπει νὰ μάθουν νὰ καταλαβαίνουν τοὺς συντρόφους τους στὴ διακυβέρνηση τοῦ κόσμου. Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουν τίς ἠθικὲς ὑποχρεώσεις καὶ τίς ἰδεολογικὲς εὐθύνες ποῦ ἔχουν, γιὰ τὴν ἀποτελοῦν τὴν ἰσχυρότερη δημοκρατία τοῦ κόσμου. Ὁ Ἀμερικανικὸς ρεαλισμὸς συντέλεσε σημαντικὰ γιὰ τὴ νίκη στὴν Εὐρώπη καὶ τὴ διατήρηση τῆς ἐνότητας ἀνάμεσα σὲ δυνάμεις ἰδεολογικὰ ἀντίθετες. Δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργήσει τὴ νέα τάξη τοῦ κόσμου γιὰ τὸν κόσμον χρειάζεται μιὰ πίστη καὶ ἡ Ρωσία ἔχει μιὰ πίστη νὰ τοῦ προσφέρει. Οἱ Ἑνωμένους Πολιτεῖες μποροῦν καὶ ὀφείλουν νὰ τοῦ προτείνουν τὴ δική τους: τὴ Δημοκρατία.

76

ΕΝΑΣ ἡθοποιὸς μαζὺ μὲ τὴ γυναῖκα του γύριζαν μὲ τ' αὐτοκίνητο σπίτι τους ἀπὸ ἓνα γεμάτο κέφι γλέντι. Στὸ δρόμο ὁ ἡθοποιὸς ἀρχισε ξαφνικὰ νὰ τὴν βρίζει καὶ μετὰ νὰ τὴν χτυπᾷ καὶ νὰ τὴν τοιμπᾷ. Ἐκεῖνη ἀρχισε νὰ φωνάζει «βοήθεια, βοήθεια». Τότε κείνος ἔσκυψε καὶ τῆς εἶπε: «Μὴ φοβάσαι, ἀγαπητή μου, ἐγὼ εἶμαι μαζὺ σου.»

SYDNEY SKOLSKY
«The New York Post»

Χριστουγεννιάτικο παραμῦθι

ΤΟΥ CHARLES DICKENS

(Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ «A. Christmas Carol»)

Ἀνάμεσα σ' ὅλα τὰ Χριστουγεννιάτικα διηγήματα τῆς Ἀγγλικῆς λογοτεχνίας τὸ «Χριστουγεννιάτικο Παραμῦθι» (Christmas Carol) τοῦ Charles Dickens κρατᾷ ξεχωριστὴ θέση γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀποσπασματικὴν ἀπόψασμα ἀπὸ τὸ πρῶτο καὶ τὸ τελευταῖο μέρος. Καὶ νὰ μὲ λίγα λόγια ἡ ὑπόθεση: Τὴ νύχτα τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων τὸ φάντασμα τοῦ Μάρλεϋ ἐρχεται νὰ ἐπισκεφτεῖ τὸν παλιὸ τοῦ συνεταῖρο Σκρουτζ. Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη αὐτὴ ὁ Σκρουτζ μαθαίνει πόσο κακοπερνοῦν στὸν ἄλλο κόσμο ὅσοι ἐξῆσαν ἐδῶ κάτω ἐγωϊστικά. Στὰ τρία ἐπόμενα κεφάλαια, τρία φαντάσματα, τὸ «Φάντασμα τῶν Χριστουγέννων ποῦ πέρασαν», τὸ «Φάντασμα τῶν Χριστουγέννων ποῦ εἶναι τώρα» καὶ τὸ «Φάντασμα τῶν Χριστουγέννων ποῦ θάρθουν» ἐρχονται στὸν Σκρουτζ καὶ τοῦ δείχνουν ποιά στάθηκε ἡ ζωὴ του στὰ περασμένα χρόνια, ποιά εἶναι τώρα καὶ ποιά θὰ εἶναι στὸ μέλλον ἂν δὲν τὴν ἀλλάξει. Στὸ τελευταῖο κεφάλαιο βλέπουμε πόσο ὁ Σκρουτζ ἔλλαξε καὶ ἔγινε εὐτυχισμένος. Ἐνὰ ἀπλό Χριστουγεννιάτικο Παραμῦθι, ὅμως μ' ἓνα δικό του χαρακτῆρα καὶ βαθειὰ ἀνθρώπινο.

ΑΡΧΙΖΟΥΜΕ τὸ παραμῦθι μας. Ὁ Μάρλεϋ εἶχε πεθάνει πιά· δὲν ὑπάρχει οὔτε ἡ παραμικρότερη ἀμφιβολία γι' αὐτό. Τὴν πράξη τοῦ θανάτου τὴν εἶχε ὑπογράψει ὁ παπᾶς τῆς ἐνορίας, ὁ ληξιαρχος, ὁ ἐργολάβος καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ νεκροταφείου. Τὴν εἶχε ὑπογράψει ὁ Σκρουτζ. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Σκρουτζ, δὲν ἔμπαινε πουνθενά ἂν δὲν εἶταν κάτι ἀπόλυτα βέβαιο. Ὁ γέρο-Μάρλεϋ εἶταν πεθαμένος σὰν τὸ καρφί μιᾶς πόρτας, ποῦ λέγανε οἱ παλαιοί.

Κοίταξε: δὲν θέλω νὰ πῶ πὼς ἔξρω τίποτα ξεχωριστό, γιὰ τὸν καρφί μιᾶς πόρτας εἶναι κάτι ἰδιαίτερα νεκρό. Ὅσο γιὰ μένα, θὰ μπορούσα νὰ θεωρήσω τὸ καρφί τοῦ φέρετρου, σὰν τὸ πιὸ πεθαμένο σιδερικό, ἀπ' ὅσα βρίσκονται στὸ ἐμπόριο. Σ' αὐτὴ τὴν παρομοίωση ὅμως κρύβεται κάποια προγονικὴ σοφία· καὶ τὰ ἀνδρία χέρια μου δὲν θὰ τολμήσουν νὰ τὴν ταραξοῦν. Ἔτσι, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ξαναπῶ καὶ νὰ ἐπιμένω πὼς ὁ Μάρλεϋ εἶταν πεθαμένος σὰν τὸ καρφί μιᾶς πόρτας.

Ὁ Σκρουτζ τὸ ἤξερε πὼς εἶταν πεθαμένος; καὶ βέβαια τὸ ἤξερε. Πὼς μπορούσε νὰ μὴν τὸ ξέρει; Ὁ Σκρουτζ καὶ κείνος εἶταν συνεταῖροι, οὔτε καὶ ἔξρω πόσα χρόνια. Ὁ Σκρουτζ εἶταν ὁ μόνος του ἐκτελεστής, ὁ μόνος του διαχειριστής, ὁ μόνος του βοηθός, ὁ μόνος του γενικὸς κληρονόμος, ὁ μόνος του φίλος, ὁ μόνος του νε-

κροθιάφτης. Βέβαια ὁ Σκρουτζ δὲν εἶταν τόσο τρομερὰ συγκινημένος ἀπὸ τὸ θλιβερὸ γεγονός, ὥστος φάνηκε πὼς εἶταν ἕνας ἐξαιρετικὸς ἐπιχειρηματίας τὴν ἴδια μέρα τῆς κηδείας. Κατάφερε νὰ τῆς δώσει ἕνα ἐπίσημο χαρακτήρα καὶ χωρὶς ἀμφιβολία νὰ βγάλει κά-ποιο κέρδος.

Ἀνάφερα τὴν κηδεῖα τοῦ Μάρλεϋ καὶ θυμήθηκα τὸ σημεῖο ἀπ' ὅπου ξεκίνησα. Λοιπὸν δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ὁ Μάρλεϋ εἶχε πεθάνει. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ χωνέψουμε καλὰ· ἄλλοιως ἢ ἱστορία πού θὰ σᾶς διηγηθῶ δὲ θᾶχει τίποτα τὸ ἐξαιρετικόν. Ἄν δὲν εἴμασταν ἀπόλυτα βέβαιοι πὼς ὁ πατέρας τοῦ Ἄμλετ εἶχε πεθάνει πρὶν ἀρχίσει τὸ ἔργο, ἢ νυχτερινή του ἐμφάνιση πάνω στὶς ἐπάλξεις τοῦ πύργου του δὲν θὰ εἶταν γιὰ μᾶς τίποτα περισσότερο ἀπὸ ἕνα περπάτημα κάθε ἄλλου μεσαιωνικοῦ ἀρχοντα μέσα στὸ σκοτάδι, σ' ἕνα μέρος πού τὸ βρίσκει ἕνα ἐλαφρὸ ἀεράκι, γιὰ νὰ τρομάξει ἴσα ἴσα τὸ ἀδύνατο πνεῦμα τοῦ γιου του.

Ὁ Σκρουτζ, ποτὲ δὲν ἔσβυσε τὸ ὄνομα τοῦ γέρο Μάρλεϋ. Στέκεται ἐκεῖ, χρόνια ὀλόκληρα, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού πέθανε, πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ μαγαζιοῦ: Scrooge & Marley. Ἡ φίρμα εἶταν γνωστὴ ἔτσι. Καμιὰ φορὰ ἄνθρωποι πού πρωτοπαίνανε στὸ γραφεῖο, λέγανε τὸν Σκρουτζ· Σκρουτζ καὶ καμιὰ φορὰ Μάρλεϋ, μὰ ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε καὶ σὰ δυὸ ὀνόματα. Εἶταν ἐντελῶς τὸ ἴδιο γι' αὐτόν. ὦ! μὰ εἶταν ἕνας τρομερὸς σφιχτοχέρης ὁ Σκρουτζ· ἕνας διασβεβλωμένος, ἀρπαγας, ἕνας ἀπληστος γέρω ἀμαρτωλός. Σκληρὸς σὰν τσακμακόπετρα πού οὔτε τὸ αἰσάλι δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὴν κάνει νὰ σπιδίσει. Μυστικὸς καὶ κλεισμένος στὸν ἑαυτό του καὶ μονάχος, σὰν τὸ στρεῖδι. Τὸ κρῦο μέσα του πάγωνε τὰ γέρικα χαρακτηρι-στικά του, ξεπάγιαζε τὴ σουβλερὴ μύτη του, ρυτίδιαζε τὰ μάγουλά του, ἔκανε σκληρὴ τὴν περπατησιά του. Τὰ μάτια του γίνονταν κόκκινα καὶ τὰ χεῖλια του μελανὰ. Καὶ μιλοῦσε στρίγγλικά μὲ τὴν κακὴ φωνή του. Μιὰ παγωμένη ὁμίχλη εἶταν ἀπλωμένη γύρω στὸ κεφάλι του, πάνω στὰ φρύδια του, στὸ φαρδύ του πηγούνι. Παντοῦ ὅπου βρισκόταν ἀπλωνόταν κρυάδα. Τὸ γραφεῖο του πάγωνε στὶς πιδὲς κρύες μέρες καὶ ἡ παγωμένη ἀτμόσφαιρα δὲ μαλάκωνε οὔτε τὰ Χριστούγεννα.

Τὸ κρῦο καὶ ἡ ἔσση ἀπ' ἔξω εἶχαν λίγη ἐπίδραση στὸν Σκρουτζ. Καμιὰ θέρμανση δὲν μπορούσε νὰ τὸν ζεστάνει, κανένας χιονιάς νὰ τὸν παγώσει πιδὲς πολὺ. Ἡ πιδὲς δυνατὴ βροχή, τὸ χιόνι, τὸ χαλάζι, τὸ χιονόνερο, μπορούσαν νὰ περηφανευτοῦν τουλάχιστο πὼς πολλὰς φορὲς εἶταν ὁμορφα καθὼς ἔπεφταν στὴ γῆ. Ὁ Σκρουτζ δὲν εἶχε ποτὲ τίποτα ὁμορφο.

Κανένας ποτὲ δὲν τὸν σταμάτησε στὸ δρόμο γιὰ νὰ τοῦ πεῖ «Ἀγαπητέ μου Σκρουτζ, τί γίνεσαι; πότε θαρθεῖς νὰ με δεῖς;»

Κανένας ζητιάνος δὲν τὸν παρακαλοῦσε γιὰ δυὸ δεκάρες, κανένα παιδάκι δὲν ρωτοῦσε τί ὥρα εἶναι, κανένας ἄνθρωπος δὲν τοῦ εἶπε πού εἶναι ὁ τάδε δρόμος.

Κάποια φορὰ, τὴν πιδὲς καλὴ μέρα ἀπ' ὅλες τῆς χρονιάς, τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καθόταν καὶ δούλευε στὸ λογιστικὸ του γραφεῖο. Ἐξω εἶταν κρῦο τσουχερό, παγωνιά, ὁμίχλη πυκνή. Ἄκουγε τοὺς ἀνθρώπους πού περνοῦσαν βιαστικοί, λαχανιασμένοι, τρίβοντας τὰ χέρια τους, χτυπώντας τὰ πόδια τους στὶς πλάκες τοῦ δρόμου γιὰ νὰ ζεσταθοῦν. Τὰ ρολόγια τῆς πόλης μόλις εἶχαν χτυπήσει τρεῖς τ' ἀπόγεμα· κι' ὅμως εἶταν σχεδὸν σκοτεινὰ. Ὅλη τὴ μέρα δὲν εἶχε φέξει καλὰ καὶ τὰ φῶτα στὰ παράθυρα τῶν γειτονικῶν γραφείων σπιδίζαν σὰν κοκκινωπὲς πινελιὲς πάνω στὸν σταχτὶ ἀέρα. Ἡ καταχνιά τρύπωνε σὲ κάθε χαραμάδα καὶ κάθε κλειδαρό-τρυπα καὶ εἶταν τόσο πυκνὴ πού τὰ ἀντικρυνὰ σπιδία εἶταν σὰν φαντάσματα.

Ἡ πόρτα τοῦ γραφείου τοῦ Σκρουτζ εἶταν ἀνοιχτὴ γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ ρίχνει μιὰ ματιὰ στὸν ὑπάλληλό του πού ἀντέγραφε καὶ τακτοποιοῦσε τὴν ἀλληλογραφία σ' ἕνα μικρὸ σκοτεινὸ καμαράκι κάτω.

— «Καλὰ Χριστούγεννα, θεῖς! Ὁ Θεὸς μαζί σου!» ἀκούστηκε μιὰ εὐθυμὴ φωνή. Εἶταν ὁ ἀνηψιὸς τοῦ Σκρουτζ πού μπῆκε μέσα ξαφνικά.

— «Μπα! εἶπε ὁ Σκρουτζ. Ἀνοησίες!»

Εἶταν τόσο ζεστός ἀπὸ τὸ γρήγορο περπάτημα ἔξω στὴν πα-γωνιά ὁ ἀνηψιὸς τοῦ Σκρουτζ, πού ἔλαμπε ὀλόκληρος. Τὸ πρόσωπό

του εΐτανε κόκκινο και ὁμορφο, τὰ μάτια του σπινθήριζαν καὶ ἡ ἀνάσα του ἄχνιζε.

— «Τὰ Χριστούγεννα ἀνοησίες; θεῖε! Δὲν τὸ πιστεύεις σίγουρα».

— «Ναὶ τὸ πιστεύω, εἶπε ὁ Σκρουτζ. Καλὰ Χριστούγεννα! Τί δικαίωμα ἔχεις νὰ εἶσαι χαρούμενος; Τί λόγο ἔχεις νὰ εἶσαι κεφᾶτος; Εἶσαι ἀρκετὰ φτωχός».

— «Ἐλα, ἔλα, εἶπε ὁ ἀνηψιὸς γελώντας. Τί δικαίωμα ἔχεις νὰ εἶσαι κατσουφιασμένος; Τί λόγο ἔχεις νὰ εἶσαι γκρινιάρης; Εἶσαι ἀρκετὰ πλούσιος».

Ὁ Σκρουτζ μὴ ἔχοντας ἐτοιμὴ ἀπάντηση ἀρκέστηκε νὰ ξαναπεῖ: «Μπᾶ! Ἀνοησίες!»

— «Μὴ θυμώνεις θεῖε!»

— «Τί ἄλλο μπορῶ νὰ κάνω, ὅταν ζῶ σ' ἓνα κόσμο τρελλών; Καλὰ Χριστούγεννα! Τί εἶναι τὰ Χριστούγεννα παρὰ μιὰ ἐποχὴ ὅπου πληρώνεις λογαριασμοὺς χωρὶς νάχεις λεφτά, μιὰ ἐποχὴ ποὺ σὲ βρίσκει ἓνα χρόνο πιδὲ μεγάλο καὶ οὔτε μιὰ πεντάρα πιδὲ πλούσιο; Ἄν μποροῦσα νὰ κάνω ὅτι θέλω τὸν κάθε ἀνόητο ποὺ λέει «Καλὰ Χριστούγεννα», θὰ τὸν ἔβραζα μαζὺ μὲ τὴν πουτίγκα του καὶ θὰ τὸν ἔθαβα μ' ἓνα κλαδί ἀπὸ γκὺ μπηγμένο στὴν καρδιά του. Αὐτὸ θὰ ἔκανα!»

— «Θεῖε!» παρακάλεσε ὁ ἀνηψιός.

— «Ἀνησιέ, ἀπάντησε ὁ θεῖος, γιόρτασε τὰ Χριστούγεννα ὅπως θέλεις ἐσύ καὶ ἀφησέ με νὰ γιορτάσω τὰ δικά μου ὅπως θέλω ἐγώ».

— «Μὰ δὲν γιορτάζεις!»

— «Ἀφησέ με ἡσυχο», εἶπε ὁ Σκρουτζ. «Βλέπεις σοῦ ἔκαναν πολὺ καλὸ ἔσένα τὰ Χριστούγεννα!»

— «Υπάρχουν πολλὰ πράγματα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ μοῦ κάνουν καλὸ μὰ δὲν ἐπωφελήθηκα ἀπ' αὐτά», εἶπε ὁ ἀνηψιός. «Ὡστόσο πάντα συλλογιζόμουν τὰ Χριστούγεννα σὰν μιὰ καλὴ ἐποχὴ. Χώρια ἀπὸ τὴν ἱερὴ τους καταγωγὴ καὶ τὸ ἅγιό τους ὄνομα, εἶναι πάντα μιὰ καλὴ, συμπονετικὴ, χαρούμενη ἐποχὴ, γεμάτη συγγνώμη. Εἶναι ἡ μόνη μέρα ὅλης τῆς χρονιάς, ὅσο ἔρω, ὅπου ἄντρες καὶ γυναῖκες θαρρεῖς ὁμόφωνα ἀνοίγουν ἐλεύθερα τὶς κλειστὲς καρδιές τους καὶ σκέφτονται τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους σὰν συντρόφους τοὺς στὸ ταξίδι τῆς ζωῆς καὶ ὄχι σὰν ξένους, μιᾶς ἄλλης φυλῆς. Γι' αὐτό, θεῖε, ἂν καὶ ποτὲ δὲν μοῦ ἔφεραν οὔτε μιὰ δεκάρα παραπάνω στὴν τσέπη μου, πιστεύω πὼς τὰ Χριστούγεννα μοῦ ἔκαναν καὶ θὰ μοῦ κάνουν πάντα καλὸ. Καὶ γι' αὐτὸ τὰ εὐλογῶ.»

Ὁ ὑπάλληλος ἀπὸ κάτω χωρὶς νὰ θέλει τὸν ἐπιδοκίμασε.

— «Πᾶψε ἐσύ, εἶπε ὁ Σκρουτζ, γιατί θὰ γιορτάσεις τὰ Χριστούγεννα χάνοντας τὴ δουλειά σου. Ὅσο γιὰ σένα, κύριε, εἶπε γυρί-

ζοντας στὸν ἀνηψιό του, σὲ συγχαίρω γιὰ τὴν εὐφράδειά σου. Ἀπορῶ γιατί δὲ γίνεσαι βουλευτής.»

— «Μὴ θυμώνεις θεῖε καὶ ἔλα νὰ φᾶς μαζὺ μας αὔριο.»

Ὁ Σκρουτζ ὁμως ἀρνήθηκε.

— «Μὰ γιατί;» εἶπε ὁ ἀνηψιός.

— «Γιατὶ παντρεύτηκες;»

— «Γιατὶ ἀγάπησα μιὰ κοπέλλα.»

— «Γιατὶ ἀγάπησες!» εἶπε ὁ Σκρουτζ κοροϊδευτικὰ σὰν νὰ ἄκουσε τὸ πιδὲ γελοῖο πρᾶγμα τοῦ κόσμου, ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ τὰ χαρούμενα Χριστούγεννα. «Καληνύχτα!»

— «Μὰ θεῖε γιατί δὲν ἔρχεσαι ποτέ;»

— «Καληνύχτα!»

— «Δὲ σοῦ ζητῶ τίποτα. Γιατὶ νὰ μὴν εἶμαστε φίλοι;»

— «Καληνύχτα!»

— «Λυπᾶμαι ποὺ ἐπιμένεις τόσο. Ἐγὼ ὁμως δὲ θυμῶνω γιατί εἶναι Χριστούγεννα καὶ θὰ κρατήσω τὸ Χριστουγεννιάτικο κέφι μου ὡς τὸ τέλος. Καλὰ Χριστούγεννα λοιπὸν θεῖε!»

— «Καληνύχτα!»

— «Κι' εὐτυχισμένος ὁ καινούργιος χρόνος!»

— «Καληνύχτα!»

Ὁ ἀνηψιὸς ἔφυγε χωρὶς νὰ θυμώσει ἀφοῦ εὐχήθηκε καὶ στὸν ὑπάλληλο «Καλὰ Χριστούγεννα».

— «Νὰ κι' ἓνας ἄλλος» μουρμούρισε ὁ Σκρουτζ «ὁ ὑπάλληλός μου μὲ 15 σελίνια τῇ βδομάδα, γυναῖκα καὶ παιδιὰ, μιλάει γιὰ Καλὰ Χριστούγεννα.»

Πάλι ὁμως ἀνοίξε ἡ πόρτα καὶ ἦρθαν δυὸ ἄνθρωποι, δυὸ καλοντυμένοι κύριοι ἔβγαλαν τὸ καπέλλο τους, μπῆκαν στὸ γραφεῖο τοῦ Σκρουτζ καὶ ὑποκλίθηκαν.

— «Σὲ ποιὸν ἔχω τὴν εὐχαρίστηση νὰ μιλῶ», εἶπε ὁ ἓνας «στὸν κ. Σκρουτζ ἢ στὸν κ. Μάρλεϋ;»

— «Ὁ κ. Μάρλεϋ πέθανε ἔδῳ καὶ ἑπτὰ χρόνια, σὰν ἀπόψε», εἶπε ὁ Σκρουτζ.

— «Δὲν ἀμφιβάλλουμε ὁμως πὼς καὶ ὁ συνεταῖρος του εἶναι τὸ ἴδιο γενναιοδωρὸς», εἶπε ὁ ἄλλος καὶ παίρνοντας μιὰ πέννα ἀνοίξε τὸ μπλόκ του. Ὁ Σκρουτζ ἀκούγοντας τὴ λέξη γενναιοδωρία ζάρωσε τὰ φρύδια του καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του.

— «Σ' αὐτὴ τῇ γιορτερῇ ἐποχῇ τοῦ χρόνου κ. Σκρουτζ, εἶπε ὁ ἓνας, ἡ ἐπιθυμία ὅλων μας εἶναι, ὅπως συνήθως νὰ κάνουμε μερικὲς προμήθειες γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς ἀπόρους ποὺ ὑποφέρουν τόσο σήμερα. Χιλιάδες στεροῦνται τὰ ἀπαραίτητα γιὰ νὰ ζήσουν, χιλιάδες δὲν ἔχουν οὔτε τὴν παραμικρὴ ἄνεση.»

— «Δὲν ὑπάρχουν φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα; ρώτησε ὁ Σκρουτζ.

— «Πολλά», είπε ὁ κύριος.
 — «Καὶ οἱ ἐργατικὲς ἐστίες, δὲν λειτουργοῦν ;»
 — «Μάλιστα».
 — «Οἱ νόμοι ποὺ προστατεύουν τοὺς φτωχοὺς δὲν ἰσχύουν ἀκόμα ;» ρώτησε ὁ Σκρουτζ.
 — «Ὅλα αὐτὰ εἶναι πνιγμένα στὴ δουλειά.»
 — «ὦ! καὶ γὼ φοβήθηκα ἀπ' ὅ,τι λέγατε πρὶν, πὼς κάτι ἔγινε καὶ σταμάτησε τὸ χρήσιμο ἔργο τους. Χαίρουμε ποὺ μαθαίνω τὸ ἀντίθετο.»

— «Ξέρουμε ὅμως πὼς ὅλα αὐτὰ δὲν μποροῦν νὰ χαρίσουν στὸ λαὸ μιὰ Χριστουγεννιάτικη χαρὰ γιὰ τὴ καρδιά καὶ γιὰ τὸ σῶμα»· εἶπε ὁ κύριος. «Γι' αὐτό, μερικοὶ ἀπὸ μᾶς προσπαθοῦμε μὲ τὸν ἔρανό μας νὰ ἀγοράσουμε κρέας, κρασί καὶ ξύλα γιὰ τοὺς φτωχοὺς. Διαλέξαμε τούτη τὴν ἐποχὴ γιὰ τὸν ἔρανό μας γιατί σὲ μιὰ μέρα σὰν καὶ σήμερα, ἡ φτώχεια γίνεται πρὸ αἰσθητῆ καὶ ἡ ἀφθονία πρὸ ἐπιθυμητῆ. Γιὰ τί ποσὸ νὰ σᾶς ἐγγράψω ;»

— «Τίποτα» εἶπε ὁ Σκρουτζ.
 — «Θέλετε νὰ μείνετε ἀνώνυμος ;»
 — «Θέλω νὰ μ' ἀφήσετε ἡσυχο. Δὲ γιορτάζω ἐγὼ Χριστούγεννα καὶ δὲν μπορῶ νὰ κάνω τίποτα γιὰ τοὺς τεμπέληδες. Ὅσοι εἶναι φτωχοὶ ἄ; πᾶνε στὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα.»

— «Πολλοὶ δὲ μποροῦνε νὰ πᾶνε ἐκεῖ πέρα καὶ πολλοὶ εἶναι ἀναγκασμένοι μᾶλλον νὰ πεθάνουν.»

— «Ἄν εἴτανε νὰ πεθάνουνε», εἶπε ὁ Σκρουτζ «αὐτὸ θὰ εἶταν τὸ καλύτερο ποὺ θὰ εἶχαν νὰ κάνουν· ἔτσι θὰ λιγόστευε ὁ πληθυσμός. Ἄλλωστε νὰ μὲ συχωρᾶτε, ἐγὼ δὲν ξέρω τίποτα.»

— Μὰ θ' ἄπρεπε νὰ τὸ ξέρεις» παρατήρησε ὁ ἄνθρωπος.

— «Αὐτὸ δὲν εἶναι δική μου δουλειά,» τοῦ ἀπάντησε ὁ Σκρουτζ. «Ἄρχει γιὰ ἓναν ἄνθρωπο νὰ καταλαβαίνει τὴ δουλειά του καὶ νὰ μὴν ἀνακατώνεται στὴ δουλειά τῶν ἄλλων. Ἡ δική μου δουλειά μὲ ἀπασχολεῖ ἀδιάκοπα. Καλὸ βράδυ, κύριοι.»

Βλέποντας καθαρά πὼς εἶταν ἀνώφελο νὰ ἐξακολουθοῦνε, οἱ ἄνθρωποι φύγανε. Ὁ Σκρουτζ ξανάπιασε τὴ δουλειά του, πρὸ εὐχαριστημένους ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ. Ἐνοιωθε πρὸ κεφᾶτος ἀπὸ ὅτι συνήθιζε.

Ἡ ὁμίχλη καὶ τὸ σκοτάδι ὅλο καὶ ἀπλώνονταν. Ἐξω τὸ κρῦο γινόταν πρὸ τσουχτερό. Στὸ μεγάλο δρόμο στὴ γωνιά τῆς αὐλῆς, μερικοὶ ἐργάτες, διορθώνανε τοὺς σωλῆνες τοῦ γκαζιοῦ· εἶχαν ἀνάψει μιὰ φωτιά σ' ἓνα μαγκάλι καὶ γύρω εἶταν μαζεμένοι καμπόσοι κουρελιασμένοι ἄνθρωποι καὶ μερικά παιδιὰ ζεσταίνανε τὰ χέρια τους καὶ ἀνοιγοκλείνανε ἐνθουσιασμένοι τὰ μάτια τους κοιτάζοντας τίς φλόγες. Ἀκόμα πρὸ πυκνὴ ἡ ὁμίχλη τώρα καὶ τὸ κρῦο πρὸ δυ-

νατό. Ἐφτασε κι' ἡ ὥρα ποὺ ὁ Σκρουτζ ἔπρεπε νὰ κλείσει τὸ γραφεῖο του. Χωρὶς κέφι σηκώθηκε ἀπὸ τὴν καρέκλα του καὶ ἔτσι καὶ ὁ ὑπάλληλος κατάλαβε πὼςμποροῦσε νὰ φύγει. Ἐσβυσε τὸ κερί του καὶ κοινοστάθηκε.

— «Σίγουρα θὰ θέλεις νᾶσαι ἐλεύθερος ὅλη τὴ μέρα αὔριο» εἶπε ὁ Σκρουτζ.

— «Ἄν εἶταν εὐκολο, κύριε!»

— «Ὅχι δὲν εἶναι καθόλου εὐκολο· οὔτε δίκιο εἶναι ἂν εἶταν νὰ σοῦ κρατήσω μισὴ κορώνα, θὰ εἶχες τὴ γνώμη πὼς σὲ κακομεταχειρίστηκα, θὰ μὲ θεωροῦσες τσιγγούνη, ἔ ;»

Ὁ ὑπάλληλος χαμογέλασε βιασμένα.

— «Καὶ τώρα» εἶπε ὁ Σκρουτζ, «δὲν νομίζεις πὼς καὶ γὼ ἀδικοῦμαι ὅταν πληρώνω ἓνα μεροκάματο χωρὶς νὰ δουλέψω ;»

Ὁ ὑπάλληλος εἶπε πὼς αὐτὸ γινόταν μόνο μιὰ φορὰ τὸ χρόνο.

— «Εἶναι πολὺ φτωχὴ συγγνώμη, γιὰ νὰ μαδᾶς τὴν τσέπη ἑνὸς ἀνθρώπου κάθε χρόνο στίς 25 τοῦ Δεκέμβρη!» εἶπε ὁ Σκρουτζ, κουμπώνοντας ὡς τὸ πηγοῦνι, τὸ μακρὺ του παλτό. «Ὡστόσο νομίζω πὼς πρέπει νὰ ἔχεις ἐλεύθερη τὴν ἡμέρα αὔριο. Νᾶσαι ἐδῶ ὅμως μεθαύριο νωρὶς - νωρὶς τὸ πρωί.»

Ὁ ὑπάλληλος ὑποσχέθηκε πὼς θὰ εἶταν, καὶ ὁ Σκρουτζ βγῆκε μουρμουρίζοντας. Ὁ ὑπάλληλος ἔκλεισε τὸ γραφεῖο σὰν ἀστραπή, καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπῆτι του ὅσο γρηγορώτερα μποροῦσε, γιὰ νὰ παίξει τὴν τυφλόμυγα μὲ τὰ παιδιὰ του.

Ὁ Σκρουτζ ἔφαγε στὴ μελαγχολικὴ συνειθισμένη ταβέρνα καὶ ὅταν ἀποδιάβασε ὅλες τίς ἐφημερίδες καὶ ψευτοπέρασσε ὅλο του τὸ βράδυ, πῆγε στὸ σπῆτι του γιὰ ὕπνο. Ζοῦσε στὰ δωμάτια ποὺ κάποτε ἀνήκανε στὸν πεθαμένο του σύντροφο. Εἶταν μιὰ σειρὰ σκοτεινὰ δωμάτια σ' ἓνα χαμηλὸ κτίριο μέσα σὲ αὐλὴ. Εἶταν τόσο ἀταίριαστο αὐτὸ τὸ σπῆτι ἐκεῖ πέρα ποὺ κανεὶς ἀθελᾶ του φανταζόταν πὼς θὰ εἶχε τρυπώσει ἐκεῖ πέρα τὸν καιρὸ ποὺ εἶταν ἀκόμα καινούργιο καὶ ἔπαιζε τὸ κρυφτὸ μὲ τὰ γύρω σπιτία, καὶ πὼς ὕστερα ἔχασε τὸ δρόμο γιὰ νὰ βγεῖ ἔξω. Τώρα εἶταν πολὺ γερασμένοι καὶ σοῦφερνε τρὸμο νὰ τὸ βλέπεις. Γιατὶ κανέναν δὲν ζοῦσε πιά ἐκεῖ παρὰ ὁ Σκρουτζ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα δωμάτια εἶταν νοικιασμένα γιὰ γραφεῖα. Ἡ αὐλὴ εἶταν τόσο σκοτεινὴ, ποὺ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Σκρουτζ, μ' ὅλο ποὺ ἤξερε τὴν κάθε τῆς πέτρα, βολευόταν καλύτερα νὰ προχωρεῖ ψηλαφιστά. Ἡ καταχνιά καὶ ἡ παγωνιά ζώνανε τὴν αὐλόπορτα τοῦ σπιτιοῦ ἔτσι, ποὺ θαρροῦσες πὼς ὁ Χρόνος εἶχε στήσει τὸ μοιρολόι του στὸ κατώφλι.

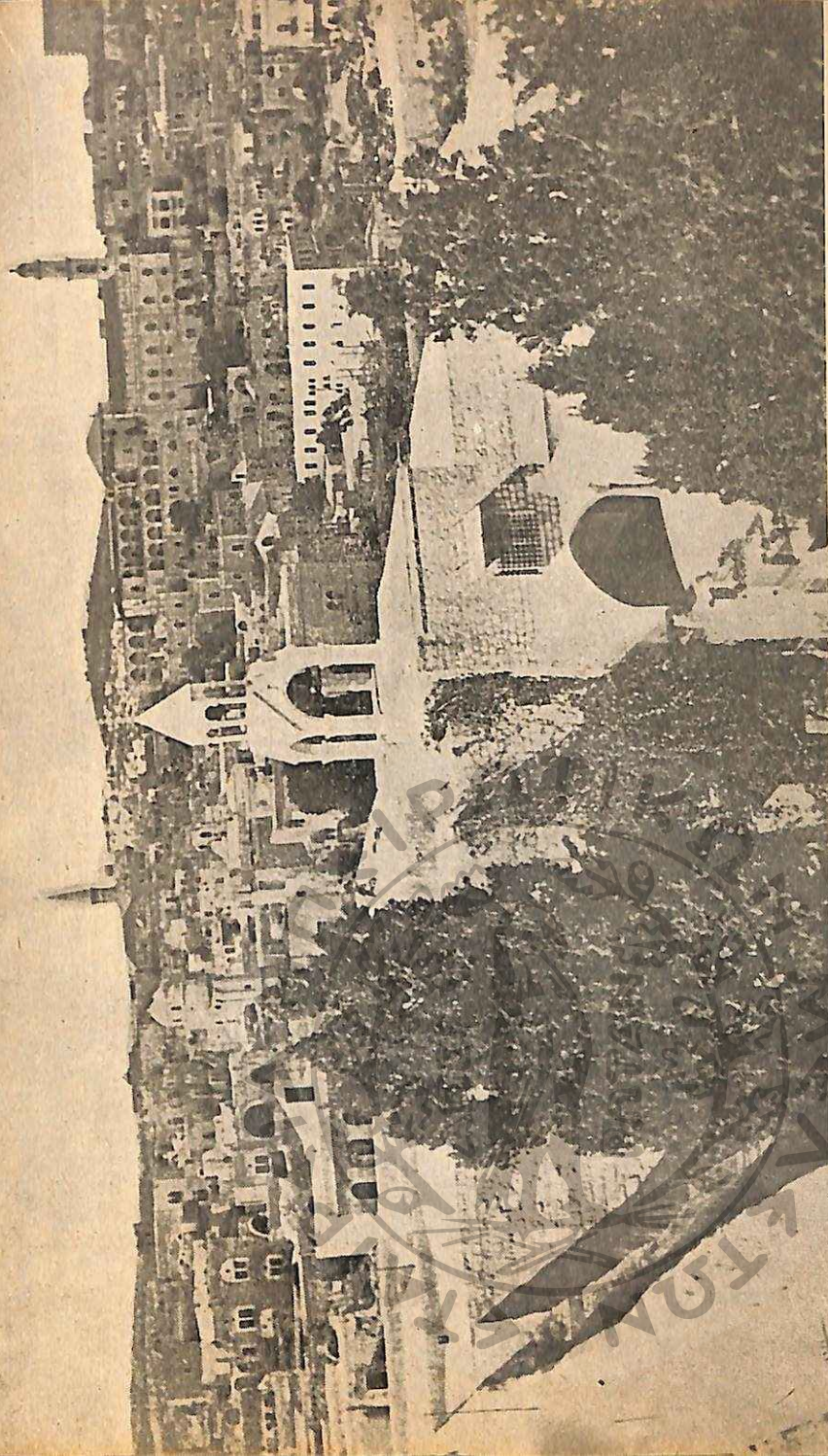
Τώρα, εἶναι ἀλήθεια, πὼς ἐκεῖνος ποὺ χτυποῦσε τὴν πόρτα, δὲν εἶχε νὰ δεῖ τίποτα τὸ ἰδιαίτερο, ἐκτὸς πὼς εἶταν πολὺ μεγάλη.

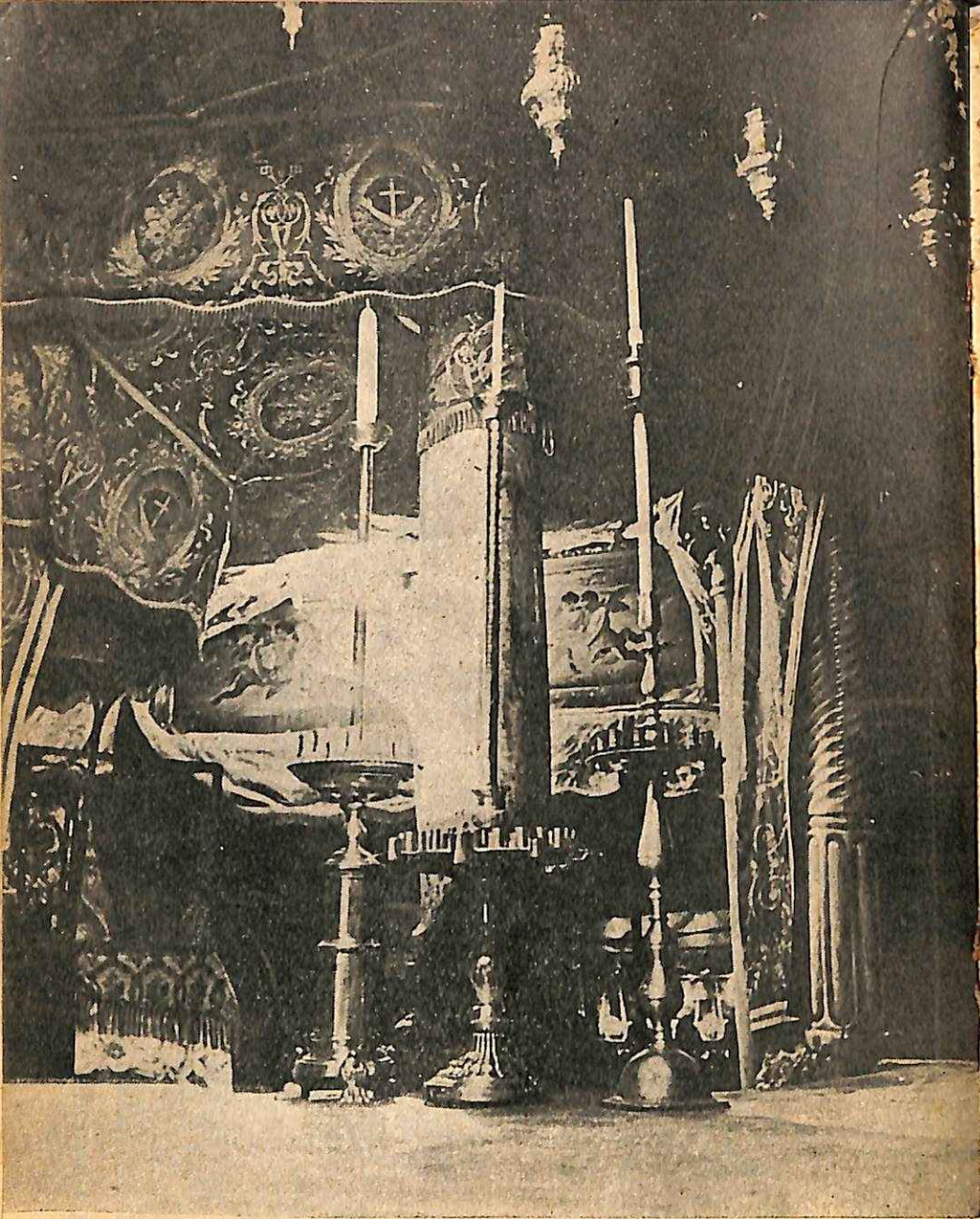
Ἀκόμα εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ Σκρουτζ τὸ εἶχε δεῖ αὐτό· τὸ βλεπε μέρα καὶ νύχτα, ὅσα χρόνια ἔμενε ἐκεῖ. Καὶ ἀκόμα, πὼς ὁ Σκρουτζ εἶχε τόσο λίγο ἀπὸ κεῖνο πὺν λέμε φαντασία μέσα τοῦ ὅσο κανεῖς ἄλλος μέσα στὸ Λονδίνο. Ἄς ξέρουμε καὶ κάτι ἄλλο· πὼς δὲν εἶχε σκεφτῇ ποτέ τοῦ τὸ Μάρλεϋ, τὸν συνεταῖρο τοῦ πὺν εἵτανε πεθαμένος ἐδῶ καὶ ἑπτὰ χρόνια. Καὶ τώρα ἂς βρεθεῖ κάποιος νὰ μοῦ ἐξηγήσει πὼς ἔγινε καὶ ὁ Σκρουτζ, ἐνῶ τὸ κλειδὶ βρισκόταν πάνω στὴν κλειδαριὰ τῆς πόρτας, εἶδε μπροστά τοῦ στὸ χερουῖλι—χωρὶς νὰ μεσολαβήσει κάτι ἄλλο—ὄχι τίποτα ἄλλο, παρὰ τῇ μορφῇ τοῦ Μάρλεϋ.

Ἡ μορφὴ τοῦ Μάρλεϋ. Δὲν τὴν κύκλωνε ἀδιαπέραστο σκοτάδι ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα μὰ εἶχε ἓνα θαμπὸ φῶς γύρω τῆς. Δὲν εἵταν θυμωμένη οὔτε ἄγρια· ὅμως κοίταξε τὸν Σκρουτζ ὅπως συνήθιζε νὰ κοιτάζει ὁ Μάρλεϋ, μὲ κάτι τρομερὰ γυαλιὰ ἀνεβασμένα στὸ μέτωπό τοῦ. Τὰ μαλλιά τοῦ εἵταν περίεργα ἀνακατωμένα σὰν νὰ τᾶχε φυσήξει ζεστός ἀνεμος. Καὶ τὰ μάτια τοῦ, εἵτανε σιτωμένα καὶ ἀκίνητα. Ὅλα αὐτά, καὶ τὸ μαυροκίτρινο χρῶμα τοῦ, τοῦ ἔδιναν μιὰ τρομερὴ ὄψη. Μὰ ἡ φρίκη φαινόταν κάτι πὺν δὲν ἀνῆκε στὴ μορφῇ τοῦ Μάρλεϋ, κάτι πὺν δὲν τὸ ἐξουσίαζε, κάτι περισσότερο.

Καθὼς ὁ Σκρουτζ κοιτοῦσε καλὰ ἡ μορφὴ χάθηκε καὶ ἔγινε ξανά ἓνα χερουῖλι. Ἄν λέγαμε πὼς δὲν ξαφνιασθηκε ἡ πὼς δὲν ἔνοιωθε ἓνα φοιχτὸ αἶσθημα σ' ὅλο τοῦ τὸ εἶναι, δὲ θὰ λέγαμε τὴν ἀλήθεια. Ὡστόσο ἔβαλε τὸ χέρι τοῦ στὸ κλειδί, τὸ γύρισε μὲ δύναμη· ὕστερα μπῆκε μέσα καὶ ἀναψε τὸ κερί τοῦ.

Στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή ἀμήχανος, πρὶν νὰ κλείσει τὴν πόρτα. Ἐρριξε μιὰ ματιὰ πίσω τοῦ στὴν πόρτα μὲ προφύλαξη, σὰν νὰ μισοπερίμενε νὰ τρομάξει βλέποντας τὴν ρεντιγκόντα τοῦ Μάρλεϋ νὰ ξεπροβάλει στὸ χῶλλ. Μὰ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα δὲν εἵτανε τίποτα. Τῆς ἔδωσε μιὰ καὶ ἔκλεισε μὲ δύναμη. Ὁ βρόντος τῆς ἀκούστηκε μέσα στὸ σπίτι σὰν κεραυνός. Ὁ Σκρουτζ προχώρησε στὰ σκοτεινά· δὲν ἔδωσε πεντάρα γιὰ ὅτι εἶχε συμβῇ. Τὸ σκοτάδι ἔρχεται πολὺ φτηνὸ, καὶ αὐτὸ τοῦ ἄρεσε. Μὰ προτοῦ κλείσει τὴ βαρεῖα πόρτα τοῦ, ἔφερε μιὰ βόλτα μέσα στὶς κάμαρες γιὰ νὰ δεῖ ἂν εἵτανε ὅλα ἐν τάξει. Εἵτανε τόσο ζωντανὴ ἡ ἀνάμνηση τῆς μορφῆς, πὺν ἔνοιωθε τὴν ἀνάγκη νὰ τὸ κάνει αὐτό. Πῆγε στὸ δωμάτιο πὺν καθόταν συνήθως, στὴν κρεββατοκάμαρα, στὴν ἀποθήκη. Ὅλα εἵταν στὴ θέση τοῦς· κανεῖς κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι· κανεῖς κάτω ἀπὸ τὸν καναπέ. Στὸ φουρνέλλο ἀπόμεινε λίγη φωτιά. Τὸ κουτάλι καὶ ἡ σουπιέρα ἔτοιμα. Καὶ ἡ κατσαρόλα μὲ τὴ σοῦπα δίπλα στὴ φωτιά. Κανεῖς δὲν εἵταν κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι, οὔτε στὰ νυχτικά τοῦ πὺν κρέμονταν στὸν τοῖχο μὲ ἓνα πολὺ ὑποπτο τρόπο. Ἡ ἀποθήκη ὅπως πάντα· παληὰ

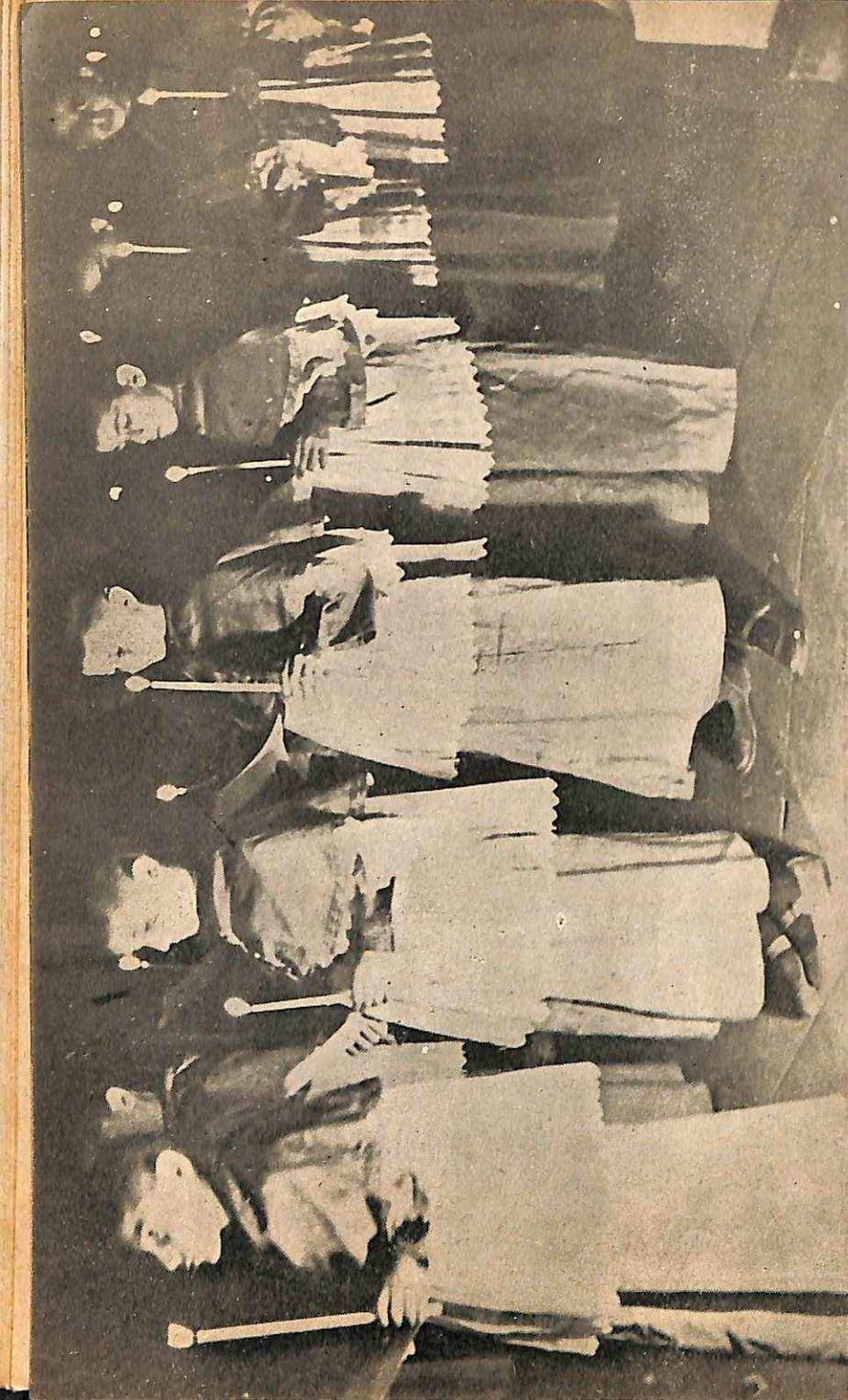

Η ΦΑΤΝΗ ΟΠΟΥ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΠΟΛΥ ΠΛΟΥΣΙΑ ΣΤΟΛΙΣΜΕΝΗ

ΟΙ ΠΕΡΙΦΗΜΕΣ ΚΑΜΠΑΝΕΣ ΤΗΣ ΒΗΘΛΕΕΜ
ΚΑΘΕ ΧΡΟΝΟ ΣΤΕΛΝΟΥΝ ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑ-
ΤΙΚΟ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟ ΤΟΥΣ Σ' ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ
ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΑ ΑΓΟΡΑΚΙΑ ΠΟΥ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΜΕΡΟΣ Σ' ΑΥΤΗΝ

κουτιά, παληά παπούτσια, δυο καλάθια για ψάρεμα, ένα τρίποδο της σκάφης και ένα σκαλιστήρι.

Απόλυτα ικανοποιημένος, έκλεισε την πόρτα του και κλειδώθηκε στην κάμαρα, κάτι που δεν το συνήθιζε. Έτσι ασφαλισμένος από κάθε εκπλήξη άρχισε να βγάζει τη γραβάτα του, γδύθηκε φόρεσε το νυχτικό του, τις παντούφλες του και το νυχτερινό του σκουφο. Ύστερα κάθισε μπρός στη φωτιά και έφαγε τη σούπα του.

Είτανε πραγματικά μια μικρή φωτίτσα, δηλαδή τίποτα σ' εκείνη την παγωμένη νύχτα. Έπρεπε να καθήσει πολύ κοντά για να μπορέσει να νοιώσει κάποια ζεστασιά από τη φουχτίτσα εκείνη τα κάρβουνα. Το τζάκι το είχε φτιαγμένο ένας Όλλανδος πολλά χρόνια πριν, και το είχε σκεπάσει με πλάκες Όλλανδέζικες με παραστάσεις από τη Γραφή. Έκατο είδων μορφές τραβούσαν τη σκέψη του Σκρουτζ. Τότε, ήρθε και η μορφή του Μάρλεϋ, που εδώ και επτά χρόνια ήταν πεθαμένος και σαν το ραβδί του προφήτη τις παραμέρισε όλες. Αν κάθε πλάκα ήταν άσπρη, και είχε τη δύναμη να σχηματίζει στην επιφάνειά της μιαν εικόνα από τις σκόρπιες σκέψεις του, σε όλες θα βρισκόταν η μορφή του Μάρλεϋ.

— «'Ανοησίες» είπε ο Σκρουτζ και άρχισε να πηγαινοέρχεται στο δωμάτιο.

Έκανε μερικές βόλτες: ύστερα κάθισε πάλι. Έγειρε το κεφάλι του στην πλάτη της καρέκλας και το βλέμμα του έπεσε σ' ένα άχρηστεμένο πιά κουδοῦνι που κρεμόταν στο δωμάτιο και επικοινωνούσε — γιατί δεν θυμάται κανείς πιά — με το πάνω πάτωμα του σπιτιού. Τάχασε και ένοιωθε ένα περιεργο ανεξήγητο τρόμο όσο έβλεπε πώς το κουδοῦνι άρχισε να κουνιέται. Κουνιόταν τόσο μαλακά, που μόλις κουδούνιζε: μά γρήγορα χτύπησε δυνατά, και μαζί του άρχισανε να χτυποῦν όλα τα κουδούνια μέσα στο σπίτι.

Αυτό θα κράτησε μισό λεπτό, ίσως και ένα, μα του φαινόταν πώς κράτησε κοντά μια ώρα. Τα κουδούνια σταματήσανε όλα μαζί, όπως είχαν άρχισει. Ύστερα από το κουδούνισμα άκούστηκε κρότος από αλυσίδες, κάτω, βαθειά, θαρροῦσες πώς κάποιος έσερνε μια βαρεία αλυσίδα πάνω από τα βαρέλια που βρίσκονταν στο υπόγειο. Ο Σκρουτζ θυμήθηκε πού είχε άκούσει τόν κόσμο να λέει πώς τα φαντάσματα στα στοιχειωμένα σπίτια έσερναν αλυσίδες.

Η πόρτα του υπόγειου άνοιξε μ' ένα τρομαχτικό θόρυβο και τότε οι κρότοι άκούγονταν πιο δυνατά. Στην άρχή τους άκουγε κάτω ύστερα του φάνηκε πώς ανέβαιναν τη σκάλα: ύστερα πώς έρχονταν κατ' εὐθείαν στην πόρτα του.

— «'Ακόμα κρατάει η άπάτη» είπε ο Σκρουτζ — «δὲ θέλω να πιστέψω τίποτα».

Ξαφνικά άλλαξε χρώμα. Ο θόρυβος χωρίς να σταματήσει, πέ-

ρασε την πόρτα του και μπήκε μέσα στο δωμάτιο, μπρός στα μάτια του. Και με το έμπα του, ή φλόγα που άργόσβυνε στο τζάκι, αναπήδησε σαν να φώναζε: «Τόν ξέρω αυτόν! Είναι το φάντασμα του Μάρλεϊ», και ύστερα ξανάπεσε.

Είτανε ή ίδια μορφή· ολόγυδια όπως πριν. Ο Μάρλεϊ με την συνειδημένη ρεντιγκότα του, τὰ στενά του πανταλόνια, τὰ μποτίνια του. Τὰ κορδόνια τῶν παπουτσιῶν του, οἱ ἄκρες τῶν ρούχων του, τὰ μαλλιά του, ὅλα εἶταν σαν κοκκαλωμένα. Γύρω στη μέση του εἶταν δεμένη μιὰ ἀλυσίδα καμωμένη — ὅπως παρατήρησε ὁ Σκρουτζ — ἀπὸ μικρὰ χρηματοκιβώτια, κλειδιά, λουκέτα, κατὰστιχα, ἔγγραφα, πορτοφόλια, ὅλα μετάλλια. Τὸ σῶμα του εἶταν διαφανές τόσο, πὺν ὁ Σκρουτζ μπορούσε κοιτάζοντας τὸ σακάκι τοῦ Μάρλεϊ νὰ βλέπει τὸ δικό του πὺν εἶταν κρεμασμένο ἀπὸ πίσω.

Ὡστόσο ἂν καὶ ἔβλεπε τὸ φάντασμα μπροστά του, ἂν καὶ ἔνοιωθε τὴν παγερὴ ἐπίδραση τῶν νεκρῶν ματιῶν του, ἂν καὶ διακρίνε τὴν ἴδια τὴν πλατεῖα νεκρικὴ ταινία γύρω στὸ κεφάλι καὶ τὸ πηγούνι του, ἔμενε γεμάτος δυσπιστία καὶ καταπολεμοῦσε τὶς αἰσθήσεις του.

— «Ἐλα, ἔλα!» εἶπε ὁ Σκρουτζ εἰρωνικά καὶ κρύα, ὅπως πάντα. «τί θέλεις ἀπὸ μένα;»

— «Πολλά» εἶπε μιὰ φωνή. Ἡ φωνὴ τοῦ Μάρλεϊ χωρὶς καμιά ἀμφιβολία.

— «Ποιὸς εἶσαι; Εἶσαι σὰ μιὰ σκιά».

— «Στὴ ζωὴ εἴμουν ὁ συνεταιῖρος σου ὁ Μάρλεϊ».

— «Δὲν... δὲν μπορείς νὰ κάτσεις; εἶπε ὁ Σκρουτζ κοιτάζοντάς τον μὲ δυσπιστία.

— «Μπορῶ.»

— «Κάτσε λοιπόν.»

Ὁ Σκρουτζ ἔκανε τὴν ἐρώτηση γιατί δὲν ἤξερε ἂν ἓνα τόσο διαφανὲς φάντασμα θὰ μπορούσε νὰ καθήσει σὲ καρέκλα. Κι' ὅμως κάθισε.

— «Δὲν πιστεύεις σὲ μένα,» εἶπε τὸ φάντασμα.

— «Ὅχι» ὁμολόγησε ὁ Σκρουτζ.

— «Γιατί ἀμφισβᾶλλεις γιὰ τὶς αἰσθήσεις σου;»

— «Γιατί πάντα εἶχαν μεγάλη εὐαισθησία. Μιὰ μικρὴ στομαχικὴ διαταραχὴ τὶς κάνει σωστοὺς ἀπατεῶνες. Ἐσὺ μπορεί νὰ εἶσαι κάτι κακοχωνεμένο, ἓνα κοματάκι κρέας, ἓνας βῶλος μουστάρδα, ἓνα ψυχουλάκι τυρὶ ἢ λίγη ἄβραστη πατάτα. Μοῦ φαίνεται πὺς θὰ ὅ,τι καὶ νᾶται ἔχεις πὺς πολλὴ σχέση μὲ καμιά σάλτσα, παρὰ μὲ τὸν τάφο».

Ὁ Σκρουτζ δὲν συνείδησε συχνὰ νὰ λείει ἀστεῖα καὶ οὔτε εἶχε εὐθυμὴ διάθεση ἐκείνη τὴ στιγμὴ. Προσπαθοῦσε ἀπλᾶ νὰ ἀπασχολή-

σει τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ περιορίσει τὸ φόβο του. Γιατί ἡ φωνὴ τοῦ φαντάσματος τὸν γέμιζε φόβο ὁλόκληρο, βαθεῖα ὡς τὸ μεδούλι του. Στὸ τέλος ἔπεσε στὰ γόνατα καὶ σκέπασε μὲ τὰ χέρια του τὸ πρόσωπό του.

— «Ἐλεος» εἶπε. «Τρομερὸ φάντασμα γιατί μὲ ταραξείς;»

— «Ἀνθρώπε δεμένε στὰ ἐγκόσμια!» εἶπε τὸ φάντασμα. «Πιστεύεις σὲ μένα ναι ἢ ὄχι;»

— «Ναι» εἶπε ὁ Σκρουτζ, «πρέπει νὰ σὲ πιστέψω. Γιατί ὅμως τὰ πνεύματα περπατοῦν στὴ γῆ, καὶ γιατί ἔρχονται σὲ μένα;»

— «Τὸ πνεῦμα πὺν εἶναι μέσα σὲ κάθε ἄνθρωπο.» ἀπάντησε τὸ φάντασμα, «πρέπει ὅταν εἶναι στὴ ζωὴ νὰ πηγαίνει κοντὰ στοὺς συνανθρώπους του, νὰ πηγαίνει μακριὰ, ν' ἀπλώνεται παντοῦ. Κι' ἂν αὐτὸ τὸ πνεῦμα δὲν περάσει μιὰ τέτοια ζωὴ τότε εἶναι καταδικασμένο νὰ τρίγυρνᾷ μετὰ τὸ θάνατο. Εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ πλανιέται σ' ὅλο τὸν κόσμον καί, ἀλοίμονο! νὰ βλέπει ὅλα ὅσα δὲν μπορεί πὰ νὰ χαρεῖ, ὅλα ὅσα θὰ μπορούσε νὰ χαρεῖ στὴ γῆ καὶ νὰ γίνε μ' αὐτὰ εὐτυχισμένος».

Ξανὰ τὸ φάντασμα ἔβγαλε μιὰ φωνή, κουνδούνισε τὴν ἀλυσίδα του καὶ κούνησε τὰ ἀέρινα χέρια του.

— «Εἶσαι ἀλυσσοδεμένος» εἶπε τρέμοντας ὁ Σκρουτζ «πὲς μου γιατί;»

— «Φορῶ τὴν ἀλυσίδα πὺν σφυρηλάτισα στὴ ζωὴ μου. Δούλεψα μόνος μου κάθε κρικο τῆς. Τὴν ἔδεσα μὲ τὴ θέλησή μου καὶ τὴ φόρεσα γιατί τὸ ἤθελα. Ἡ ὄψη τῆς σοῦ φαίνεται πολὺ παράξενη;»

Ὁ Σκρουτζ ἔτρεμε ὅλο καὶ πὺς πολὺ.

— «Μήπως δὲν ξέρεις;» ἐξακολούθησε τὸ φάντασμα, «πόσο βαρεῖα καὶ μακριὰ καὶ δυνατὴ εἶναι ἡ δικιά σου; Ἐδῶ καὶ ἑπτὰ χρόνια, τὰ Χριστούγεννα εἶταν ἴδια μὲ τὴ δικιά μου. Τὴ δούλεψες ὅμως κι' ἄλλο ἀπὸ τότε. Εἶναι μιὰ πολὺ βαρεῖα ἀλυσίδα».

Ὁ Σκρουτζ κοίταξε γύρω του στὸ πάτωμα νομίζοντας πὺς θὰ δεῖ τουλάχιστο 50—60 ὀργυιὲς σιδερικὰ νὰ τὸν ἔχουν κυκλώσει. Μὰ δὲν εἶδε τίποτα.

— «Μάρλεϊ!» παρακάλεσε. «Παλὴ μου φίλε, πὲς μου, παρηγόρησέ με.»

— «Δὲν ἔχω τίποτα νὰ σοῦ δώσω», εἶπε τὸ φάντασμα. Ἡ παρηγοριά ἔρχεται ἀπὸ ἄλλου, Σκρουτζ, τὴ φέρνουν ἄλλοι καὶ τὴ χαρίζουν σ' ἄλλους ἄνθρώπους. Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ πῶ ὅ,τι θὰ ἤθελα. Δὲ μπορῶ νὰ ἡσυχάσω, δὲ μπορῶ νὰ σταθῶ, δὲ μπορῶ νὰ ξεποστᾶσω πουνθενά. Τὸ πνεῦμα μου δὲ βγήκε ποτὲ ἔξω ἀπὸ τὸ λογιστικὸ γραφεῖο μας. Πρόσεξε! Στὴ ζωὴ τὸ πνεῦμα μου δὲν πλανιήθηκε ποτὲ ἔξω ἀπὸ τὰ στενά σύνορα τῆς τοκογλυφικῆς τρύπας μας. Τώρα, κουραστικά ταξίδια μὲ προσμένουν. Ναι, εἴμουν φυλα-

κισμένος, δεμένος με άλυσίδα γύρω μου, χωρίς να ξέρω πώς κάθε Χριστιανικό πνεύμα που δουλεύει καλοπροαίρετα στο δικό του μικρό κύκλο, όποιος κι' αν είναι, βρίσκει τη ζωή του στον κόσμο πολύ σύντομη για όλα τα χρήσιμα πράγματα που θέλει να κάνει. Χωρίς να ξέρω πώς καμιά μετάνοια δεν μπορεί να διορθώσει όλες τις ευκαιρίες της ζωής που τις εκμεταλλεύτηκα άσχημα. Ναι, τέτοιος είμουν».

— «Μα είσουν πάντα καλός στη δουλειά σου», τόλμησε να πει ο Σκρουτζ που άρχισε να σχετίζει όλα αυτά με τον εαυτό του.

«Δουλιές! είπε το φάντασμα. 'Η δουλειά μου έπρεπε να είναι η ανθρωπότητα. Δουλειά μου έπρεπε να είναι το κοινό καλό, η έλεημοσύνη ή συμπόνια, ή συγγνώμη, ή ευεργεσία. 'Η δουλειά του γραφείου μου ήταν μια περιττή σταγόνα νερό μέσα στον ωκεανό της δουλειάς όλου κοῦ κόσμου».

Ο Σκρουτζ όμως δεν μπορούσε πια να τον άκουει. Έτρεμε σύγκορμος.

— «Άκουσέ με, είπε το φάντασμα. 'Η ώρα μου σχεδόν τελείωσε».

— «Σ' άκούω, μ' μην είσαι σκληρός μαζί μου, σ' παρακαλώ Μάρλεϋ. Είσουνά πάντα φίλος μου».

— «Σκρουτζ, θαρρούν να σ' βρουν τρία πνεύματα.»

— «Θά... θά προτιμούσα να μην ξρθουν» ψιθύρισε ο Σκρουτζ.

— «Χωρίς την επίσκεψή τους δεν μπορείς να αποφύγεις τη δικιά μου τύχη. Νά περιμένεις το πρώτο αύριο, όταν το ρολόι χτυπήσει μια μετά τα μεσάνυχτα.»

— «Δεν μπορούν ναρθούν όλα μαζί για να τελειώνω;» ρώτησε ο Σκρουτζ.

— «Νά περιμένεις το δεύτερο την επομένη νύχτα την ίδια ώρα. Το τρίτο την παρακάτω νύχτα μόλις χτυπήσει το ρολόι δώδεκα. Μη γυρεύεις να με ξαναδείς. Και κοίταξε για το καλό σου να θυμάσαι καλά όσα είδες και άκουσες απόψε.»

Μόλις είπε αυτά τα λόγια το φάντασμα πήρε την κάπα του απ' το τραπέζι και τυλίχτηκε μ' αυτήν. Ο Σκρουτζ τόλμησε να σηκώσει το βλέμμα του και είδε τον υπερφυσικό του επισκέπτη όρθιο αντίκρου του με την άλυσίδα δεμένη γύρω του.

Η όπτασία άρχισε να φεύγει και σ' κάθε βήμα της, το παράθυρο άνοιγε λίγο-λίγο. Όταν έφτασε κοντά του ήταν δλάνοιχτο. Ο Σκρουτζ σηκώθηκε και πήγε κει κοντά. Μα όταν ήταν ακόμα δυο βήματα μακριά ο Μάρλεϋ σήκωσε το χέρι του και τον σταμάτησε.

Κι' ο Σκρουτζ στάθηκε όχι από ευπείθεια μ' από έκπληξη και φόβο. Γιατί καθώς το φάντασμα σήκωσε το χέρι του άκουστηκαν ανακατωμένοι ήχοι στον αέρα. Άσυνάρτητοι ήχοι από κλάματα.

Θρήνοι γεμάτοι λύπη και παράπονο. Το φάντασμα στάθηκε λίγο ν' άκούσει και ύστερα ένωσε και το δικό του θρήνο μ' αυτά. Έπειτα πέταξε έξω στην παγωμένη, όλοσκότεινη νύχτα.

* * *

— «Θά ζήσω το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον» έλεγε ο Σκρουτζ καθώς το πρωί σηκωνόταν από το κρεβάτι του. «Και τα τρία πνεύματα θά άγωνίζονται μέσα μου. Μάρλεϋ, Μάρλεϋ! Άς είναι εύλογημένα τα Χριστούγεννα. Γονατιστός το λέω.»

Είτανε τόσο γεμάτος παλμό και συγκίνηση μέσα στην καλή του διάθεση που η φωνή του μόλις άκουγόταν. Το πρόσωπό του ήταν γεμάτο δάκρυα γιατί στην πάλη του με το φάντασμα είχε κλάψει πολύ. Ντύθηκε βιαστικά και χοροπηδώντας μπήκε στην τραπεζαρία. Από τη βιασύνη του είχε λαχανιάσει.

— «Νά η πόρτα απ' όπου μπήκε το Φάντασμα του Μάρλεϋ. Νά η γωνιά όπου κάθισε το Φάντασμα των σημερινών Χριστούγέννων. Νά το παράθυρο όπου είδα τα πνεύματα. Όλα είναι αλήθεια, όλα έγιναν. Χά! χά! χά!»

Αυτό το γέλοιο για έναν άνθρωπο ξεσνείδιστο να γελάει τόσα χρόνια τώρα, ήταν ένα θαυμάσιο λαμπερό γέλοιο που θά το άκολουθούσαν πολλά άλλα.

Ο Σκρουτζ έτρεξε στο παράθυρο και το άνοιξε. Ούτε όμίχλη ούτε σύννεφα. Ένα κρύο καθαρό, φωτεινό, εϋχάριστο, κρύο που σου έδινε όρεξη να χορεύεις. Όλόχρυση λιακάδα, γελαστός ουρανός, φρέσκος αέρας, χαρούμενες καμπάνες.

— «Τί είναι σήμερα;» φώναξε ο Σκρουτζ σ' ένα άγοράκι που περνούσε ντυμένο στα Κυριακάτικα του και τον κοιτούσε παραξευμένο.

— «Σήμερα; είπε το παιδί... Μά... είναι Χριστούγεννα!»

— «Χριστούγεννα!» είπε μόνος του ο Σκρουτζ. «Δεν τα έχασα. Τα φαντάσματα ήρθαν όλα την ίδια νύχτα. Τί καλά... Γεια σου φιλαράκο μου! Πρέπει να στείλω μια γαλοπούλα στο Μπόμπ το σπιτί. Και δ' θά ξέρει ποιος την έστειλε. Που να φανταστεί τον προϊστάμενό του!»

Όταν π'ό ύστερα πήρε να γράψει τη διεύθυνση, το χέρι του έτρεμε. Όσotόσο την έγραψε και κατέβηκε στην πόρτα. Περιμένοντας να του στείλουν τη γαλοπούλα το μάτι του έπεσε στο χερουλί της πόρτας.

— «Θά τ' αγαπώ σ' όλη μου τη ζωή. Ός τώρα δεν το είχα κοιτάξει ποτέ. Πόσο καλή και τίμια είναι η έκφρασή του! Ένα θαυμάσιο χερουλί. Νά η γαλοπούλα! Γεια σου καλόπαιδο! Καλά Χριστούγεννα!»

Ὁ Σκρουτζ ἀνέβηκε πάλι ἀπάνω γιὰ νὰ ντυθεῖ. Μὰ τὸ ξύρισμα τοῦ στάθηκε δύσκολο γιατί τὸ χέρι του πάντα ἔτρεμε. Καὶ τὸ ξύρισμα θέλει προσοχή. Εἶχε κέφια ὅμως, κι' ἂν ἔκοβε λίγο τὴ μύτη του θὰ κολλοῦσε λίγο τσιρότο καὶ θὰ γελοῦσε μὲ τὴ ἀδεξιότητά του. Ἐπιτέλους ντύθηκε σὰ καλὰ του καὶ βγῆκε ἔξω. Κεῖνη τὴν ὥρα ὅλος ὁ κόσμος εἶταν στοὺς δρόμους ὅπως τὸ εἶχε δεῖ τὴ νύχτα μὲ τὸ φάντασμα τῶν σημερινῶν Χριστουγέννων. Περιπατώντας μὲ τὰ χέρια πίσω, ὁ Σκρουτζ τοὺς ἔβλεπε ὅλους μὲ ἓνα χαμόγελο γεμάτο εὐχαρίστηση. Φαινόταν τόσο χαρούμενος πὺν δυο-τρεῖς καλοδιάθετοι γείτονες τοῦ εἶπαν: «Καλημέρα! Καλὰ Χριστούγεννα!» Γιὰ πολὺ καιρὸ ὕστερα ὁ Σκρουτζ ἔλεγε πὺς τοῦτος ὁ, χαιρετισμὸς εἶταν ὁ πιὸ καλὸς ἀπὸ ὅσους εἶχε ἀκούσει στὴ ζωὴ του.

Δὲν εἶχε προχωρήσει πολὺ ὅταν εἶδε τοὺς δυὸ κυρίους πὺν εἶχαν ἔρθει χθὲς στὸ γραφεῖο του. Στενοχωρέθηκε μὲ τὴ σκέψη τῆς συνάντησής τους, μὰ ἤξερε ποῖος δρόμος εἶταν μπροστὰ του καὶ τὸν ἀκολούθησε.

— «Ἀγαπητοί μου κύριοι», εἶπε ὁ Σκρουτζ καὶ πλησιάζοντας τοὺς ἔπιασε καὶ τὰ δυὸ χέρια. «Πὺς εἶστε; Ἐλπίζω νὰ πετύχατε χτές. Πὺς εἶστε; Εἶνε μεγάλη σας καλὴσὺνη αὐτό. Καλὰ Χριστούγεννα!»

— «Ὁ κ. Σκρουτζ;»

— «Ναί. Αὐτὸ εἶναι τ' ὄνομά μου καὶ φοβᾶμαι πὺς δὲν θὰ σᾶς εἶναι συμπαθητικό. Ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς ζητήσω συγγνώμη. Καὶ ἂν ἔχετε τὴν καλὴσὺνη...» Κι' ὁ Σκρουτζ τοῦ ψιθύρισε κατὶ στ' αὐτί.

— «Θεὲ καὶ Κύριε!» φώναξε ὁ ἄλλος σὰν νὰ τοῦ κόπηκε ἡ ἀνάσα. «Ἀγαπητέ μου κ. Σκρουτζ, μιλάτε σοβαρά;»

— «Σᾶς παρακαλῶ, οὔτε δεκάρα λιγώτερο. Εἶναι καὶ γιὰ πολλὰς καθυστέρημένες εἰσφορές. Θὰ μοῦ κάνετε αὐτὴ τὴ χάρη;»

— «Ἀγαπητέ μου», ἀπάντησε ὁ ἄλλος σφίγγοντας τὸ χέρι τοῦ Σκρουτζ. «Δὲν ξέρω τί νὰ πῶ γιὰ μιὰ τέτοια γενναιοδ...»

— «Μὴ λένε τίποτα», εἶπε ὁ Σκρουτζ. «Ἐλάτε νὰ μὲ δῆτε θαρ-θῆτε;»

— «Θάρῶ», εἶπε ὁ κύριος. Κι' ὅπως φαινόταν, εἶχε σκοπὸ νὰ τὸ κάνει.

Ὁ Σκρουτζ πῆγε στὴν ἐκκλησία καὶ περιπάτησε στοὺς δρόμους κοιτάζοντας τοὺς ἀνθρώπους πὺν περνοῦσαν βιαστικά. Χάιδεψε τὰ κεφαλάκια δυὸ παιδιῶν, καλημέρισε τοὺς ζητιάνους, κοίταξε τὰ παρὰθυρα τῶν σπιτιῶν. Καὶ βρῆκε πὺς ὅλα τοῦ χάριζαν μιὰν ἀπόλαυση. Ποτὲ δὲ εἶχε ὄνειρευτὴ πὺς ἓνας περίπατος, ἓνα τίποτα, μπορούσε νὰ τοῦ δώσει τόση εὐτυχία. Τ' ἀπὸγεμα τράβηξε κατὰ τὸ σπῆτι τοῦ ἀνηψιοῦ του.

Καμιά δεκαριά φορὲς πῆγε καὶ ἦρθε μπροστὰ στὴν πόρτα χωρὶς

νὰ ἔχει τὸ θάρρος ν' ἀνέβει νὰ χτυπήσει. Κάποτε τ' ἀποφάσισε. — «Εἶναι μέσα ὁ κύριός σου, κόρη μου;» ρώτησε. Καλὸ κορίτσι ἀλήθεια!»

— «Μάλιστα κύριε»

— «Ποῦ βρίσκεται, ἀγαπητὴ μου;»

— «Στὴν τραπεζαρία, κύριε, εἶναι μαζὺ μὲ τὴν κυρία. Θὰ σᾶς ὁδηγήσω, παρακαλῶ.»

— «Εὐχαριστῶ δὲν θέλω. Μὲ ξέρει» εἶπε ὁ Σκρουτζ μὲ τὸ χέρι στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας. «Θὰ μῶ μέσα.»

Ἄνοιξε σιγὰ τὴν πόρτα καὶ ἔσκυψε μέσα. Τὸ ζευγάρι ἔσιαξε τὸ τραπέζι πὺν εἶταν ἀπλωμένο, ἔτοιμο. Τὰ νεαρὰ ἀντρώγυνα, βλέπετε, εἶναι πάντα ἀνήσυχτα γιὰ τέτοια ζητήματα καὶ θέλουν νὰ βλέπουν ἂν εἶναι ὅλα ἐν τάξει.

— «Φρέντ! εἶπε ὁ Σκρουτζ.

Ἦ ψυχούλα, πὺς τρόμαξε ἡ ἀνηψιά του! Ὁ Σκρουτζ εἶχε ξεχάσει πὺς τὴν εἶχε δεῖ στὸν ὕπνο του τόσο χαριτωμένη. Ἀλλοιῶς δὲ θὰ τὴν τρόμαξε ποτὲ.

— «Μὴ χειρότερα! φώναξε ὁ Φρέντ. Ποιὸς εἶναι;»

— «Ἐγώ, ὁ θεῖος σου Σκρουτζ. Ἦρθα γιὰ τὸ δείπνο. Μὲ δέχεται Φρέντ;»

Νὰ τὸν δεχτεῖ; Ἐπρεπε νὰ εἶναι εὐχαριστημένος, πὺν δὲν τοῦβγαλε τὸ χέρι καθὼς τὸ ἔσφιγγε. Μέσα σὲ πέντε λεπτά ὁ θεῖος αἰσθανόταν σὰ στὸ σπῆτι του. Τίποτα δὲν μπορούσε νὰ εἶναι πιὸ ἐγκάρδιο ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ἀνηψιάς του καὶ ὅλων τῶν φίλων τους πὺν ἦρθαν. Θαυμάσια συντροφιά, θαυμάσια παιχνίδια, θαυμάσια διασκέδαση.

Ὡστόσο τὸ πρῶτὸ πῆγε στὸ γραφεῖο νωρίς. Ὡ ἦθελε τόσο, ἂν μπορούσε, νὰ τσακώσει τὸν Μπόμπ ἀργοπορημένο! Τὸ ἦθελε μ' ὅλη του τὴν καρδιά.

Καὶ τὸ ἔκανε. Τὸ ρολοῖ χτύπησε ἑννέα. Πουθενὰ ὁ Μπόμπ. Ἐννέα καὶ τέταρτο. Πουθενὰ ὁ Μπόμπ. Ἦρθε ἀκριβῶς δεκαοχτώμισιν λεπτά ἀργότερα ἀπὸ τὴν ὥρα του. Ὁ Σκρουτζ καθόταν μὲ ὀλάνοιχτη τὴν πόρτα γιὰ νὰ τὸν δεῖ σὰ θὰ γλυστροῦσε πίσω ἀπὸ τὸ γραφεῖο του.

Σὰν ἦρθε, ἔβγαλε βιαστικά τὸ καπέλλο του πρὶν μπεῖ ἀκόμα μέσα. Βρέθηκε στὴ θέση του λαχανιασμένος καὶ ἀρπᾶξε γρήγορα τὴν πέννα του σὰν νᾶθελε νὰ κερδίσει τὴ χαμένη ὥρα.

— «Καλημέρα!...» μουρμούρισε ὁ Σκρουτζ μὲ τὴ συνειδησμένη του φωνή, ὅσο μπορούσε βέβαια νὰ τὴν μιμηθεῖ τώρα. Τί σημαίνει νὰ ἔρχεσαι τέτοια ὥρα;»

— «Λυπᾶμαι πολὺ, κύριε» εἶπε ὁ Μπόμπ. «Ἀργησα σήμερα»

— «Καὶ βέβαια! Γιὰ ἔλα ἀπ' ἐδῶ κύριε σὲ παρακαλῶ.»

—«Είναι η πρώτη φορά, κύριε» παρακαλεί ο Μπόμπ πλησιάζοντας «Δε θά ζαναγίνει. Είναι γιατί διασκεδάσαμε λίγο χτές».

—«Να σου πω φίλε μου. Δεν μπορώ πια να υποφέρω αυτή την κατάσταση. Και γι' αυτό», εξακολούθησε πηδώντας απ' το κάθισμά του και πιάνοντας το Μπόμπ από το σακάκι, «γι' αυτό θά σου αυξήσω το μισθό!»

Ο Μπόμπ άρχισε να τρέμει και άπλωσε το χέρι του να πιάσει το χάρκα. Για μιὰ στιγμή σκέφθηκε να τόν χτυπήσει, να τόν κρατήσει και να φωνάξει για βοήθεια και για κανένα ζουρλομανδύα.

—«Καλά Χριστούγεννα Μπόμπ!...» είπε ο Σκρουτζ μ' ένα τέτοιο θερμό ύφος που δεν μπορούσε κανένας να ξεγελαστεί. «Καλύτερα, Χριστούγεννα φίλε μου απ' όσα σου έδωσα τόσα χρόνια τώρα. Τ' απόγεμα θά μιλήσουμε για όλα και για την οικογένειά σου...»

Κι' έγινε καλός. Καλός φίλος, καλός προϊστάμενος, καλός άνθρωπος, σάν όλους τους καλούς που ζούσανε στην καλή παλιά πολιτεία, σ' όλες τις πολιτείες του καλού γέρινου κόσμου. Πολλοί γελοῦσαν όταν τόν έβλεπαν έτσι αλλαγμένο. Μά τους άφηγε να γελοῦν και δέν τους πρόσχε. Γιατί είταν αρκετά γνωστικός πια για να ξέρει πώς τίποτα καλό δέν έγινε ποτέ στον κόσμο, χωρίς να το κοροϊδέψουν μερικοί. Η δικιά του καρδιά γελοῦσε και αυτό του είταν αρκετό.

Ποτέ πια δέν είχε σχέσεις με φαντάσματα. Όλοι όμως έλεγαν από τότε πώς ήξερε να γιορτάσει καλά τὰ Χριστούγεννα, αν βέβαια κανένας άνθρωπος στον κόσμο τούτο ξέρει να τὰ γιορτάσει όπως πρέπει. Μακάρι ένας τέτοιος λόγος να λεγόταν για όλους εμάς που διαβάσαμε τούτη την ιστορία.

ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ.

ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ της Διοίκησης Έναερίων Συγκοινωνιών της Αμερικής μεταφέρουν με τὰ αεροπλάνα τους κάθε είδους πράγματα: μικρά αεροπλάνα, πελώρια τετρακινητήρια βομβαρδιστικά, τροφίμα, πρόσφυγες, στρατηγούς που χρειάζεται να συσχεφτούν γρήγορα με άλλους στρατηγούς, όπλα, γιατρικά, μηχανήματα και ρούχα. Συνήθως πετάνε πολύ ψηλά. «Όλοι, εκτός από ένα πιλότο που πετούσα μαζί του» είπε ένας λοχίας. «Αυτός πάντα κατέβαινε πολύ χαμηλά πάνω από τὰ νεκροταφεία που περνούσαμε και φώναζε μ' όλη του τη δύναμη: «Σηκωθείτε και πολεμείστε για την Αμερική.» Δεν του ξεφύγε ποτέ κανένα νεκροταφείο».

THE BUFFALO EVENING NEWS MAGAZINE

Η Άεροπλοΐα στους πόλους

Του Sir HAROLD SPENCER JONES,
Βρεταννού Βασιλικού Άστρονόμου

(Από το Leader Magazine)

ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟ αεροπλάνο Arics τύπου Λάνκαστερ με πλήρωμα από την Αυτοκρατορική Άεροπολική Σχολή ολοκλήρωσε τελευταία μιὰ σειρά από δοκιμαστικές πτήσεις πάνω από τις άρκτικές περιοχές, ιδιαίτερα στο γεωγραφικό όσο και στο μαγνητικό βόρειο πόλο. Η πτήση στις πολικές περιοχές θά παίρνει, όπως φαίνεται, στο μέλλον όλο και μεγαλύτερη σπουδαιότητα. Παρουσιάζει ένα σωρό ειδικά προβλήματα και οι πτήσεις του Arics έγιναν ακριβώς για να ερευνηθούν μερικά τουλάχιστον απ' αυτά.

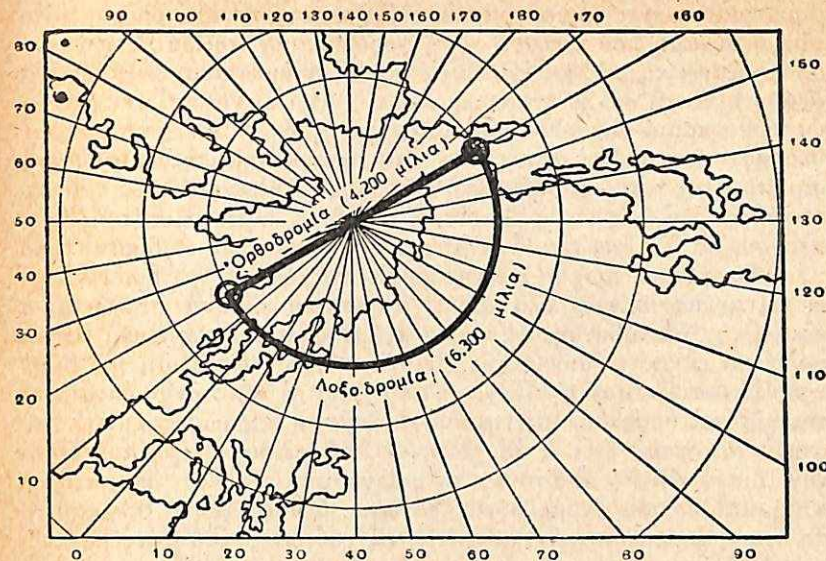
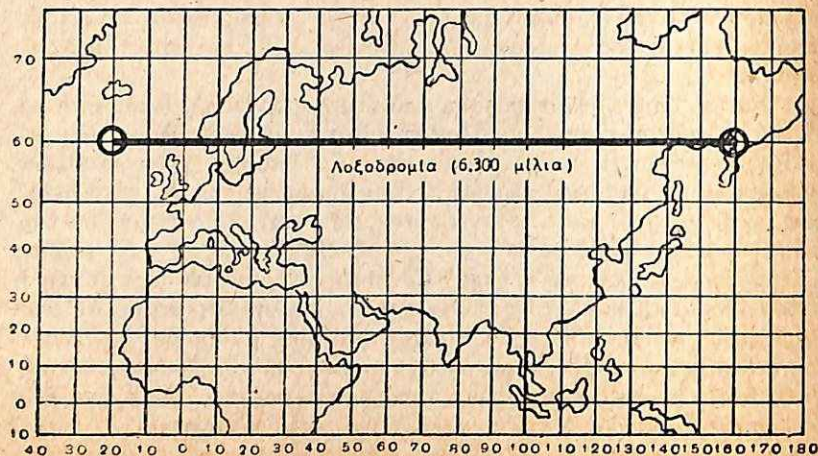
Γιατί είναι ανάγκη να πετάμε πάνω από το βόρειο πόλο; Ο λόγος είναι πώς θά έχουμε απ' αυτό κάποια οικονομία τόσο στην απόσταση όσο και στη διάρκεια των πτήσεων. Οι χάρτες μας συνήθως βασίζονται πάνω στη λεγόμενη Μεροκατορική προβολή, και γι' αυτό το λόγο έχουμε μιὰ πολύ λαθεμένη έντύπωση για τις πολικές περιοχές. Έπειδή η επιφάνεια της γής είναι καμπύλη, δέν μπορούμε, να απεικονίσουμε μιὰ μεγάλη περιοχή στο χάρτη χωρίς να αλλοιώσουμε κάποιο δεδομένο. Στη Μεροκατορική προβολή οι μεσημβρινοί, που στην πραγματικότητα συγκλίνουν προς το βόρειο και το νότιο γεωγραφικό πόλο, παριστάνονται με παράλληλες γραμμές που συναντώνται στο άπειρο. Οι παράλληλοι κύκλοι πλάτους παριστάνονται σάν παράλληλες ευθείες κάθετες στους μεσημβρινούς.

Έκείνο που ζητάμε βέβαια από ένα χάρτη είναι, εκτός από τὰ άλλα, να μās δίνει και μιὰ αληθινή εικόνα για το μέγεθος των μικρών περιοχών. Γι' αυτό απαιτείται να υπάρχει ένας σταθερός λόγος των αποστάσεων γύρω από ένα δεδομένο σημείο. Στο Μεροκατορικό χάρτη μιὰ μοίρα πλάτους έχει την ίδια τιμή σε όλα τὰ πλάτη, ενώ αντίθετα στην επιφάνεια της γής το τόξο της μοίρας ελαττώνεται προς τους πόλους. Γι' αυτό αναγκαστικά στο χάρτη η απόσταση ανάμεσα στους παράλληλους κύκλους πλάτους αυξάνει προς τους πόλους. Έτσι ενώ μικρές περιοχές μπορούν να αναπαρασταθούν πιστά (ιδιαίτερα αν είναι κοντά στον Ισημερινό) το μέγεθος των περιοχών μεγαλώνει προς τους πόλους. Από την 30ή μοίρα πλάτους και πάνω, η παραμόρφωση αυτή αρχίζει να γίνεται σοβαρή. Οι πόλοι δέν μπορούν να απεικονιστούν στο Μεροκατορικό

χάρτη και για την αεροπλοΐα στους πόλους πρέπει να χρησιμοποιήσουμε άλλου είδους χάρτες.

Ο Μερκατορικός χάρτης έχει ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα, πού σ' αυτό στηρίζεται ή χρησιμοποίησή του κυρίως στη ναυσιπλοΐα. Όταν ένα πλοίο ή ένα αεροπλάνο ακολουθεί σταθερή πορεία, αυτή απεικονίζεται στο χάρτη με μια ευθεία. Η ευθεία αυτή λέγεται «λοξοδρομία». Μά γενικά αυτή ή ευθεία δεν αποτελεί τη συντομότερη απόσταση ανάμεσα σε δυο σημεία στην επιφάνεια της γης. Άς παρατηρήσουμε ένα Μερκατορικό χάρτη του κόσμου. Υποθέστε πώς ένα αεροπλάνο ξεκινάει από τη βορειοδυτική άκρη του Καναδά, κοντά στην Άλσκα, για να φτάσει στα Βρετανικά νησιά. Μια ευθεία γραμμή στο χάρτη—ή λοξοδρομία—πού συνδέει τα δυο σημεία έχει κατεύθυνση ύπονοτιοανατολικά (ΑΝΑ). Άλλά ένα αεροπλάνο πού ξεκινάει για μια τέτοια πτήση, για πιό γρήγορα θά ακολουθήσει στην αρχή βορειοανατολική πορεία και συνεχίζοντας την πτήση του να περάσει πάνω από τις πολικές περιοχές και μάλιστα λίγες εκατοντάδες μίλια μακριά από το βόρειο πόλο. Η πορεία αυτή ονομάζεται «ορθοδρομία». Αυτό μπορούμε εύκολα να το διαπιστώσουμε πάνω σε μια γεωγραφική σφαίρα τεντώνοντας μια κλωστή από το ένα σημείο ως το άλλο και διαπιστώνοντας έτσι, ποιά από όλες τις πορείες είναι ή συντομότερη.

Μπορούμε να δούμε πόσο μπορεί να μάς παρασύρει σε λαθεμένη έντύπωση ο Μερκατορικός χάρτης, αν κάνουμε την ακόλουθη δοκιμή: Παίρνουμε δυο σημεία σε 60° βόρειο πλάτος, πού να απέχουν έναμεταξύ τους 180°. Στο Μερκατορικό χάρτη φαίνεται

πώς ή συντομότερη πορεία ανάμεσα στα δυο σημεία είναι να ακολουθήσουμε τον 60° παράλληλο πλάτους (λοξοδρομία). Μά στην πραγματικότητα ο συντομότερος δρόμος (ή ορθοδρομία) οδηγεί άκριβώς πάνω από το βόρειο πόλο. Η διαφορά στην απόσταση είναι πολύ μεγάλη. Η απόσταση από το βόρειο πόλο είναι περίπου 4200 μίλια, ενώ στον παράλληλο κύκλο πλάτους, είναι 6300 μίλια. Η συντομότερη απόσταση ανάμεσα σε δυο σημεία στο Μερκατορικό χάρτη (αν τα σημεία αυτά δε βρίσκονται στον ίδιο μεσημβρινό ή στον ίσημερινό) είναι μια καμπύλη πού το κυριό της μέρος είναι στο βόρειο ήμισφαίριο πρὸς το βόρειο πόλο και στο νότιο ήμισφαίριο πρὸς το νότιο πόλο.

Η ορθοδρομία από το Βόρειο Καναδά στα Βρετανικά νησιά περνάει κοντά από το βόρειο μαγνητικό πόλο, πράγμα πού προκαλεί μια άλλη περιπλοκή. Στο μαγνητικό πόλο ή βελόνα της πυξίδας δεν δείχνει καμιά όρισμένη κατεύθυνση και είναι γι' αυτό άχρηστη. Αν ή βελόνα είναι κρεμασμένη ελεύθερα, ώστε να μπορεί να στρέφεται σε όλους τους άξονες, θά πάρει κατακόρυφη θέση. Σε μια περιοχή αρκετές εκατοντάδες μίλια, ή μαγνητική βελόνα δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί καθόλου. Ίσως σκεφτεί κανείς πώς ή γυροσκοπική πυξίδα θά μπορούσε να αντικαταστήσει τη μαγνητική. Η γυροσκοπική πυξίδα χρησιμοποιεί ένα στρόμβο (σβούρα) πού αυτόματα προσανατολίζει τον άξονά του παράλληλα πρὸς το μεσημ-

βρινό και δείχνει τὸ γεωγραφικὸ—ὄχι τὸ μαγνητικὸ—βόρειο πόλο. Μὰ ἡ δύναμη ποὺ κατευθύνει τὴ γυροσκοπικὴ πυξίδα ἐλαττώνεται ὅσο αὐξάνει τὸ πλάτος· γι' αὐτὸ καὶ ἡ γυροσκοπικὴ πυξίδα εἶναι ἄχρηστη κοντὰ στὸ γεωγραφικὸ πόλο. Ἀλλωστε γιὰ πολλοὺς λόγους ὡς τώρα καμιὰ γυροσκοπικὴ πυξίδα δὲν μπόρεσε νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἱκανοποιητικὰ σὲ ἀεροπλάνο. Μιὰ γυροσκοπικὴ πυξίδα ποὺ χρησιμοποιεῖται τώρα βοηθάει στὴ διατήρηση τῆς εὐστάθειας τοῦ ἀεροπλάνου καὶ δείχνει μὲ ἐξαιρετικὴ ἀκρίβεια κάθε κλίση τοῦ ἀεροπλάνου, μὰ δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ στρέφεται πρὸς τὸ βόρειο πόλο.

Λένε γενικά, πὼς ἡ μαγνητικὴ βελόνα δείχνει τὸ βοριά. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστὸ, παρ' ὅλο ποὺ ἡ μαγνητικὴ βελόνα στρέφεται σ' ἐκείνη τὴν κατεύθυνση. Ἡ γωνία ἀνάμεσα στὸ γεωγραφικὸ βόρειο πόλο καὶ τὴν κατεύθυνση τῆς βελόνας λέγεται ἀπόκλιση τῆς βελόνας. Ἡ ἀπόκλιση αὐτὴ διαφέρει ἀπὸ τόπο σὲ τόπο στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς καὶ ὑπάρχουν μαγνητικοὶ χάρτες ποὺ παρουσιάζουν τὶς διαφορὰς τιμὲς ποὺ ἔχει ἡ ἀπόκλιση σὲ κάθε μέρος. Μέρη ποὺ ἔχουν τὴν ἴδια ἀπόκλιση ἐνώνονται μὲ μιὰ γραμμὴ καὶ ἔτσι σχηματίζονται καμπύλες ποὺ ὀνομάζονται ἰσόγωνες. Μποροῦμε νὰ βροῦμε τὴν ἀπόκλιση ἐνὸς τόπου συγκρίνοντας τὶς ἰσόγωνες καμπύλες ποὺ τὸν περιβάλλουν.

Οἱ ἰσόγωνες καμπύλες ἢ καμπύλες ἴσων ἀποκλίσεων εἶναι ἰδιαίτερα περίπλοκες πάνω ἀπὸ τὶς πολιτικὲς περιοχές. Εὐκόλα μποροῦμε νὰ καταλάβουμε γιὰ ποιὸ λόγο γίνεται αὐτό. Ὑποθέστε πὼς κάνουμε μιὰ κυκλικὴ πορεία γύρω ἀπὸ τὸ μαγνητικὸ πόλο σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπ' αὐτόν, καὶ πὼς ἔχουμε μιὰ πολὺ εὐαίσθητη πυξίδα. Ἡ βελόνα θὰ δείχνει πάντα πρὸς τὸ μαγνητικὸ πόλο καὶ στὸ διάστημα τῆς περιφορᾶς μας γύρω ἀπὸ τὸν πόλο θὰ πάρει διαδοχικὰ κάθε δυνατὴ θέση πρὸς τὸ μεσημβρινὸ ἢ πρὸς τὸ γεωγραφικὸ πόλο. Ἔτσι βλέπουμε πὼς ὅλες οἱ ἰσόγωνες καμπύλες περνοῦν ἀπὸ τὸ μαγνητικὸ πόλο. Εἶναι ὅμως ἐπίσης φανερὸ πὼς κάθε ἰσόγωνη καμπύλη πρέπει νὰ περνάει καὶ ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸ πόλο. Γι' αὐτὸ ὑπάρχουν μεγάλες δυσκολίες στὴν κατάρτιση μαγνητικῶν χαρτῶν γιὰ τὶς πολιτικὲς περιοχές, καὶ τὶς δυσκολίες αὐτὲς ἐπιτείνει τὸ γεγονός πὼς δὲν ἔχουμε παρὰ ἐλάχιστες παρατηρήσεις γιὰ τὰ μαγνητικὰ στοιχεῖα στὶς περιοχὲς αὐτές.

Εὐτυχῶς εἶναι δυνατό νὰ ἀποφύγουμε μὲ διάφορους ἄλλους τρόπους τὶς δυσκολίες αὐτές. Ἐνα ἁπλὸ παράδειγμα θὰ μᾶς δείξει ἴσως, πὼς μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτό: Ἀς ὑποθέσουμε ὅτι παίρνουμε τὴν ἀκολουθία τῶν ἀριθμῶν 3, 15, 35, 63, 99, ... καὶ θέλουμε νὰ τὴ συνεχίσουμε. Αὐτὸ θὰ τὸ κατορθώσουμε, ὅταν βροῦμε τὸ νόμο ποὺ ἀκολουθοῦν. Παρατηροῦμε ὅτι τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς μποροῦμε νὰ τοὺς γράψουμε μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: 1×3 , 3×5 , 5×7 , 7×9 ,

9×11 ... καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο μποροῦμε νὰ συνεχίσουμε εὐκόλα. Ἔτσι μποροῦμε νὰ χρησιμοποιήσουμε τὶς παρατηρήσεις τῶν μαγνητικῶν δεδομένων σὲ μέσα πλάτη, π.χ. 60° βόρειο πλάτος καὶ 50° νότιο πλάτος ὅπου μποροῦμε νὰ κάνουμε πολλές παρατηρήσεις καί, μὲ μιὰ λίγο περίπλοκη μαθηματικὴ ἀνάλυση, νὰ βροῦμε τὸ νόμο ποὺ ἀκολουθοῦν. Ὁ νόμος αὐτὸς μᾶς χρησιμεύει ὕστερα γιὰ νὰ ὑπολογίσουμε τὴν ἀπόκλιση στὶς πολιτικὲς περιοχὲς καὶ νὰ καταστρώσουμε χάρτες γιὰ τὴν ναυσιπλοΐα στὶς περιοχὲς ἐκεῖνες.

Μὲ τέτοια μέσα εἶχα ὑπολογίσει τὴ θέση τοῦ βόρειου μαγνητικοῦ πόλου σὲ $102^\circ \Delta$, 76°B στὸ νησι Μπάτχερστ. Ἡ θέση ποὺ εἶχε προσδιορίσει ὁ Ἀμοῦντσεν τὸ 1905 στὸ διάστημα τῆς ἐξερευνητικῆς του ἀποστολῆς εἶταν $96^\circ \Delta$, 71°B στὴ χερσόνησο Μπούθια. Ἡ διαφορὰ τῶν τριακοσίων μιλίων, ἀνάμεσα στὶς δυὸ αὐτὲς θέσεις, εἶταν σημαντικὴ. Πιθανὸ νὰ ὀφείλεται σὲ τοπικοὺς παράγοντες στὴ χερσόνησο Μπούθια. Τέτοιοι παράγοντες εἶναι π.χ. μαγνητικὰ κοιτάσματα κοντὰ στὴν ἐπιφάνεια. Στὴν Ἰσλανδία π.χ. ὑπάρχουν πολλές σημαντικὲς ἀνωμαλίες στὴν ἀπόκλιση. Χρειάζεται μιὰ γενικὴ καὶ ὀλοκληρωμένη ἐρευνα τῆς περιοχῆς γιὰ νὰ διαπιστωθοῦν μὲ ἀκρίβεια οἱ ἀνωμαλίες αὐτές.

Μὰ ἡ ὑπαρξὴ τέτοιων κοιτασμάτων εὐτυχῶς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπηρεάσει τὶς παρατηρήσεις ἀεροπλάνων σὲ μεγάλο ὕψος. Ἄν τὸ ἀεροπλάνο πετάει σὲ ὕψος 7000 μέτρα ἢ ἀνωμαλία ποὺ προξενεῖται ἀπὸ τὰ μαγνητικὰ κοιτάσματα σὲ βάθος 1800 μέτρων φτάνει μόνο τὸ $\frac{1}{100}$ τῆς τιμῆς ποὺ ἔχει στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Σύμφωνα μὲ τὶς πρῶτες ἐκθέσεις ποὺ ἔχουμε γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Arles, ἡ θέση τοῦ βόρειου μαγνητικοῦ πόλου, ὅπως διαπιστώθηκε ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις τοῦ ἀεροπλάνου, εἶναι πολὺ κοντὰ στὴ θέση ποὺ εἶχα προσδιορίσει μὲ ὑπολογισμούς. Ἔτσι οἱ μαγνητικοὶ χάρτες ποὺ καταστρώθηκαν μὲ τέτοιους ὑπολογισμοὺς μποροῦν χωρὶς διαταγμὸ νὰ χρησιμοποιοῦνται στὴ ναυσιπλοΐα τῶν πολιτικῶν περιοχῶν.

Ὅταν εἴμαστε κοντὰ στὸ μαγνητικὸ πόλο, ὅπου ἡ πυξίδα μᾶς εἶναι ἄχρηστη, μποροῦμε νὰ βροῦμε τὴν κατεύθυνση μὲ παρατηρήσεις τοῦ ἡλίου ἢ τῶν ἀπλανῶν. Στὰ πλάτη αὐτὰ ὁ ἥλιος μένει ὅλους τοὺς καλοκαιρινούς μῆνες σχεδὸν διαρκῶς πάνω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα, ὥστε μπορεῖ νὰ μᾶς χρησιμεύει γιὰ νὰ βροῦμε τὴν πορεία μας.

Μιὰ ἄλλη δυσκολία στὴν πτήση πάνω ἀπὸ τὶς πολιτικὲς περιοχὲς εἶναι πὼς κοντὰ στὸ γεωγραφικὸ πόλο, τὸ γεωγραφικὸ μῆκος παύει νὰ ἔχει ὁποιαδήποτε σημασία. Κοντὰ στὸν πόλο τὸ γεωγραφικὸ μῆκος μπορεῖ μέσα σὲ λίγα μίλια νὰ μεταβληθεῖ κατὰ 180 μοῖρες. Γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε νὰ καθορίζουμε τὸ στίγμα μὲ πλάτος καὶ

μήκος, αλλά θα πρέπει μάλλον να χρησιμοποιούμε άλλες συντεταγμένες.

Για τους λόγους αυτούς είναι φανερό πώς οι πτήσεις πάνω από το βόρειο πόλο απαιτούν ειδικά συστήματα και ειδικούς χάρτες. Και πρέπει ασφαλώς η Αυτοκρατορική 'Αεροπολική Σχολή, που στο διάστημα του πολέμου έκανε τόσο καλή εργασία εκπαιδεύοντας τους πιλότους των αεροπλάνων και ιδιαίτερα τους άνηκευτες για τη Διοίκηση Βομβαρδιστικών, να αναλάβει την πρωτοβουλία για τις τολμηρές αυτές πτήσεις πάνω από τη «στέγη του κόσμου».

NA

ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΑΙ η ναυτία. Στο μέλλον θα κατασκευαστούν πλοία με πτερύγια που θα εξουδετερώνουν τον κλυδωνισμό και στις πιο μεγάλες φουρτούνες. Τα πειράματα που έγιναν στον ποταμό Clyde της Σκωτίας αποδείξανε πως αυτή η ιδέα είναι πολύ πρακτική: αυτό το μέσο ισορροπίας δοκιμάστηκε με επιτυχία σε αντίτορπιλικά και σε καΐκια: αποτελείται από δυο μεταλλικά πτερύγια που είναι προσαρμοσμένα στη μέση της κάθε μιάς πλευράς του πλοίου. Αυτά τα πτερύγια δουλεύουν με μία υδραυλική συσκευή που έλέγχεται από τη γέφυρα. Είναι έτσι φτιαγμένα ώστε να μπορούν να κινούνται πάνω κάτω μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα για να εξουδετερώνουν κάθε κύμα που έρχεται. Στα πειράματα που έγιναν παρατηρήθηκε πως μόλις έμπαιναν σε κίνηση τα πτερύγια τα κύματα ή λιγόστευαν πολύ ή εξουδετερωνόνταν τελείως.

«THE SUNDAY DISPATCH»

Ένας μεγάλος Ρώσος

Του RICHARD CURLE

(Από το John O'London)

Έχουν περάσει πάνω από 30 χρόνια απ' όταν πρωτοφάνηκαν οι μεταφράσεις του Ντοστογιέφσκη από τα Constance Garnett. Η έκδοση αυτή έχει από πολύ καιρό εξαντληθεί. Η επανέκδοσή της σήμερα, που οι εκδότες αντιμετωπίζουν τόσες δυσκολίες, δείχνει πόσο μεγάλο ενδιαφέρον συγκεντρώνει ακόμη το έργο του. Βέβαια, σήμερα, κάθε τι που σχετίζεται με τη Ρωσία έχει μεγάλη δημοτικότητα: ωστόσο οι ιδέες του Ντοστογιέφσκη, σχετικά με τη ζωή και την κοινωνία, είναι βασικά αντίθετες με τις Σοβιετικές θεωρίες. Σίγουρα θα είχε πια ξεχαστεί αν δεν ήταν ένας σπουδαίος δημιουργός που η έσωτερική του δύναμη χαρίζει στο έργο του τέτοια πνοή, ώστε να κρατιέται πάντα πάνω από τα διάφορα πραγματικά συστήματα και το άστατο γούστο του κοινού. Όπως πραγματικά του αξίζει, έχει αναγνωριστή σαν ένας από τους πιο μεγάλους μυθιστοριογράφους — πολλοί μάλιστα λένε ο μεγαλύτερος — και ίσως ο πιο βαθύς ψυχολόγος που έδωσε το μυθιστόρημα.

Οι εκδότες σωστά άρχισαν την έκδοσή τους με το «Έγκλημα και Τιμωρία» και τους «Άδελφους Καραμαζώφ», γιατί αυτά τα δύο μυθιστορήματα είναι πιο γνωστά στην Αγγλία απ' όλα τα έργα του Ντοστογιέφσκη. Όσο για μένα, πιστεύω πως ούτε το ένα ούτε το άλλο φτάνει τον «Ηλίθιο» ή τους «Δαιμονισμένους», όπου το δημιουργικό του πνεύμα, δλότελα ώριμασμένο, φωτίζει το πιο σκοτεινό βάθος του ανθρώπινου έγώ και με ένα συμβολικό ρεαλισμό ξεπερνάει θάλαγα την πραγματικότητα. Ωστόσο με το «Έγκλημα και Τιμωρία» μάς έδωσε το πιο συγκλονιστικό και το πιο άπλογραμμένο απ' όλα του τα έργα, ενώ στους «Άδελφους Καραμαζώφ» μάς προξενεί βαθειά εντύπωση με το δυνατό και περίτεχνο ξετύλιγμα της φιλοσοφικής του σκέψης.

Διαβάζοντας κανείς σά μιαν άλλη ιστορία το «Έγκλημα και Τιμωρία» το βρίσκει πιο συνταρακτικό από κάθε άλλο. Η δολοφονία της γενης τοκογλύφου και της αδελφής της και όλα εκείνα τα γεγονότα που οδηγούν το δολοφόνο να δημολογήσει το έγκλημά του, μάς συνεπαίρνουν σαν επιφάνεια. Υπάρχουν στιγμές με τόση ένταση και τρέμο, που δεν ξεπεράστηκαν ποτέ, σε καμιά λογοτεχνία. Το αδιέξοδο που ζώνει τον Ρασκολνίκωφ, ο τρόπος που σιγά-σιγά οι

φίλοι του αρχίζουν να νοιώθουν πώς κάτι κακό έχει γίνει, αφήνουν μιαν άσβυστη ανάμνηση.

Ο Ρασκολνίκωφ έκαμε ό,τι έκαμε γιατί πίστευε σέ κάτι: ήθελε νά αποδείξει πώς μπροστά σέ μιάν αλύγιστη θέληση τó καλό και τó κακό παύουν νά υπάρχουν. Έτσι βασανίζεται περισσότερο από την απογοήτευση, παρά από τις τύψεις και τó ξαναγέννημά του είναι άργό, γεμάτο αγωνία και πόνο. Και όπως γίνεται συχνά στον Ντοστογιέφσκη, υπάρχει και δώ, πίσω από την κύρια υπόθεση μιá άλλη ιστορία που ξεπηδάει από τó σκοτάδι και μπλέκεται έτσι μαζί της, όπου δέ μπορείς πιά νά την ξεδιακρίνεις. Τέτοια είναι εδώ ή ιστορία του Ζβιντριγκαϊλώφ και της Ντούνια, αδελφής του Ρασκολνίκωφ. Είναι κι αυτή μιá περίεργη ιστορία, μόνο που ó Ζβιντριγκαϊλώφ είναι ένα πρόσωπο άπαίσιó, όχι δειλό. Και εκεί που ó Ρασκολνίκωφ μάς κινάει κάποιó οίκτο, αυτός μάς προξενεί φρίκη. Ο Joseph Conrad που ó Ντοστογιέφσκη δέν του άρεσε, έτυχε νά μου πει πολλές φορές, πώς ó Ζβιντριγκαϊλώφ και ó ανακριτής είταν οι μόνοι πραγματικά ενδιαφέροντες τύποι μέσα στο έργο. Δέν έχω αντίρρηση πώς αξίζουν όμως τó βιβλίό είναι μεγάλο, πολλά πρόσωπα ανακατεύονται και ή γενική έντύπωση κερδίζεται με την αντίθεση των διαφόρων τύπων.

Οί «Άδελφοί Καραμαζώφ» μ' όλο που είναι τó μεγαλύτερο έργο του Ντοστογιέφσκη, είναι ένα κομμάτι από την τεράστια «Ζωή ενός άμαρτωλού» που δέν έζησε για νά την απογράψει. Θά μπορούσαμε νά πούμε πώς κι' εδώ μάς μιλάει για μιá δολοφονία μά ασχολείται τόσο πολύ με την αντίθεση των διαφόρων τύπων μέσα σέ μιá οικογένεια, ώστε τó κύριο θέμα, μ' όλο που κυριαρχεί στην υπόθεση μάς ενδιαφέρει ελάχιστα ή τουλάχιστο μ' ένα τρόπο διαφορετικό. Ο Μίτυα έχει καταδικαστή άδικα για τó φόνó του πατέρα του. Όσόσο εκείνο που πραγματικά μάς συγκινεί, δέν είναι αυτή ή τρομερή δικαστική πλάνη, μά ή γενική έντύπωση. Τί άλλο εκτός από την καταστροφή μπορούσε νά παραμονεύει ένα τέτοιο σπιτικό που κλείνει τόσο διαφορετικούς ανθρώπους; Τó δόλιο και γελοίο Fyodor Pavlovitch, τόν ανοιχτόκαρδο και τολμηρό Mytia, τó μυστικοπαθή κι' όνειροπόλο, Ivan, τόν άγνό Alyocha, τó σερμμένο Smecdyakov. Όπως έχω πει και πιο πάνω, μέσα στους «Άδελφους Καραμαζώφ» φαίνονται οι ιδέες του Ντοστογιέφσκη πιο καλά παρά σέ κάθε άλλο βιβλίό και διατυπώνονται από τους ήρωες με ένα τόσο έκφραστικό τρόπο και τόση λεπτομέρεια, που ή υπόθεση καταντάει στο τέλος κάτι βοηθητικό. Σ' αυτό τó έργο μάς φέρνει τόν έξοχο και τρομαχτικό μύθο του «Μεγάλου Έροξεταστή», τόν παραξενο διάλογο του Mitya με τó Διάβολό, τις αναμνήσεις του πάτερ Ζωσιμά. Μ' όλο που, κατά τη γνώμη μου, ó δημιουργός Ντοστογιέφσκη

είταν πιά κουρασμένος όταν τόγραφε, πρέπει νά δεχτούμε πώς είναι ένα θαυμάσιο βιβλίό. Δέν αποκλείεται ή γνώμη αυτή νά είναι και άδικη. Γιατί οι «Άδελφοί Καραμαζώφ» είναι βέβαια ένα βιβλίό με αὐτοτέλεια, όσόσο όμως είναι ένα απόσπασμα μόνο από όλο τó έργο και δέν ξέρουμε τί εξέλιξη θάπαιρνε πιο πέρα. Άλλά, για νά φέρουμε ένα παράδειγμα, αν παραβάει κανείς τόν Alyosha με τόν πρίγκηπα Myskin του «Ηλίθιου»—και αυτή ή σύγκριση είναι κάτι που μάς έρχεται έντελώς φυσικά στο νού—θά δει άμέσως πόσο πιο ψηλά βρίσκεται ή φαντασία του συγγραφέα, όταν συλλαμβάνει τόν τύπο του Myskin. Ο Arnold Bennett και ó καθηγητής Albert Einstein, μαζί με άλλους ειδικούς κριτικούς, υποστηρίζουν πώς οι «Άδελφοί Καραμαζώφ», είναι τó κορύφωμα του έργου του Ντοστογιέφσκη. Άς μη ξεχνούμε ακόμα, πώς ή αισθητική κριτική είναι και ζήτημα προσωπικού γούστου.

Καταπιάστηκα ειδικά, αν και κάπως σύντομα, με τó «Έγκλημα και Τιμωρία» και τους «Άδελφους Καραμαζώφ» γιατί αυτά τά δυό βρίσκονται μπροστά μου. Τώρα θά ήθελα νά πω λίγα λόγια για τó έργο του Ντοστογιέφσκη γενικά. Ο Ντοστογιέφσκη είναι περισσότερο «Ρώσος» απ' όλους τους Ρώσους· καταπιάνεται πάντα με τραγικά συναισθήματα και με όλα τά ιδιαίτερα προβλήματα της Σλαβικής ψυχής, σχετικά με ή θρησκεία και τόν τρόπο της σκέψης. Όσόσο αυτό είναι κάτι που δέν πρέπει νά επηρεάσει την κρίση μας, γιατί ή αξία του Ντοστογιέφσκη βρίσκεται άλλοι. Είναι νά τόν θαυμάζεις όταν δημιουργεί καταστάσεις ή χαρακτηρες τόσο ανθρώπινα τραγικούς, ή όταν με ή βαθειά ψυχολογική του δύναμη, τρυπώνει σά φίδι μέσα στο ύποπνο είδητο. Έτσι πρέπει νά τόν δει κανείς τόν Ντοστογιέφσκη.

Οί κριτικοί τόν κατηγορήσαν πολλές φορές, πώς του λείπει τó ύφος· ó ίδιος παραδέχτηκε ότι ποτέ του δέν είχε άρκετό καιρό για νά περιποιηθεί τó γραψιμό του, όπως ó Τουρκένιεφ. Όσόσο τó ύφος του ακολουθεί πάντα τó θέμα του και σέ κανένα άλλο συγγραφέα δέ μπορούμε νά βρούμε πιο λεπτόλογες και δυνατές σελίδες. Άκόμα, δίνει τόση ζωή στα πρόσωπά του με τó διάλογο, που θαρρείς πώς τ' άκους νά μιλάνε.

Συχνά δέν έχει ή γαλήνη ούτε ή μεγαλοπρέπεια του Τολστόϊ και μ' όλο που σέ πολλά πρόσωπα, ακόμη και σέ βιβλία του δόκλιηρα, βλέπουμε κάτι τó νοσηρό, στο βάθος έχει πιο γερές άοχες από τόν Τολστόϊ, γιατί ενώ εκείνος αρνιέται ή ζωή, ó Ντοστογιέφσκη την καταφάσκει. Ποιος από τους δυό είναι καλύτερος; Έχουν γραφτή πολλά γι' αυτό. Οί ύποστηρικτές του ενός, χτυπήσανε τους ύποστηρικτές του άλλου. Αυτές όμως οι συζητήσεις έχουν στο βάθος

καὶ προσωπικὰ ἐλατήρια καὶ ὕστερα ἀπὸ ἓνα ὁρισμένο σημεῖο δὲν ἔχουν κανένα σκοπό.

Ὁ Ντοστογιέφσκι εἶταν ἐπιληπτικός. Αὐτὸ εἶταν κάτι πὺν ὅχι μόνο ἐπηρέασε συνειδητὰ μὰ πότισε βαθειὰ τὸ ἔργο του. Τοῦ ἔδωσε ἓνα ἰδιαίτερο χρῶμα πὺν ἡ φαντασία του τὸ δούλεψε καὶ τὸ ἀλλάξε σὲ μιὰ μοναδική, ἀμετρὴ ἀξία. Ἡ αἰσθησὶς του μαντεύει κάτι πὺν βρίσκεται πέρα ἀπὸ τὴν λέξη, κάτι πὺν μπορεῖ νὰ ἀρπάξει κανεὶς σὲ μιὰ στιγμή ἐσωτερικῆς ἀναλαμπῆς. Εἶναι κάτι πὺν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὶς ἱστορίες ἐκεῖνες πὺν ξεθαρρεύουν μέσα ἀπὸ τὴν κύρια ὑπόθεση, μ' αὐτὰς πὺν ἀνάφερα πρὶν. Αὐτὸ τὸ βλέπω σὰν κάτι ἀνάλογο μὲ τὴν πνευματικὴ ἔξαρση πὺν φωτίζει τὴ σκέψη ἐνὸς τέτοιου ἀρρώστου πρὶν ἀπὸ μιὰ κρίση. Γι' αὐτὰς τὶς φωτισμένες στιγμὲς, μιλάει καὶ ξαναμιλάει ὁ Ντοστογιέφσκι.

Εἶταν ἓνας ἄνθρωπος πὺν βασανίζοταν, πὺν ἔνοιωθε πολὺ πικραμένο τὸν ἑαυτὸ του. Ὅλη του τὴ ζωὴ τὴν παιδεψε τὸ πρόβλημα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ βιβλία του, εἶταν ὁπαδὸς τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ πῶ μὲ βεβαιότητα πὺς πίστευε πραγματικά, μ' ὅλο πὺν ὁ κόσμος νομίζει πὺς εἶταν βαθειὰ Χριστιανός. Ἀγωνιζόταν ἴσως νὰ πιστέψει, γιατί ὁ Χριστὸς εἶταν ἓνα ἰδανικὸ γι' αὐτόν. Δὲ θὰ μοῦ φαινόταν περιεργὸ ἂν κάποιοι τὸν ἔλεγε σκεπτικιστὴ.

Τὸ πρόβλημα τοῦ αἰσθησιασμοῦ, σὲ κάθε του ἐκδήλωσιν, εἶταν κάτι πὺν γόητευε τὸν Ντοστογιέφσκι. Πραγματικά, ἡ ἰδέα πὺν κρύβεται στοὺς «Ἀδελφοὺς Καραμαζώφ», εἶναι ἓνας διαστρεβλωμένος αἰσθησιασμός, ἀνάλογος μὲ τὸ χαρακτήρα τοῦ κάθε γιουῦ ἐνὸς ἔκφυλου πατέρα, πὺν δολοφονήθηκε. Ἡ τραγωδία τοῦ Ζβιντριγκαϊλὼφ στὸ «Ἐγκλημα καὶ Τιμωρία» ἔχει τὴν αἰτία τῆς στὸν ἀχαλίνωτο αἰσθησιασμό πὺν τὸν κατέχει, καὶ πὺν τὸν ὁδηγεῖ σὲ ἓνα παθητικὸ καὶ χαμένο ἔρωτα.

Τὸ πρόβλημα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τὸ φῶς πὺν ξεπηδάει μέσα ἀπὸ τὸ σκοτάδι, τὸ σκοτάδι πὺν σκιαίνει τὸ φῶς, δὲν ἄφησαν ποτὲ ἥσυχο τὸν Ντοστογιέφσκι. Ἴσως, ὅταν διηγεῖται τὴν ἱστορία τοῦ πάτερ Ζωσιμᾶ, ἐνὸς ἁγίου ἀνθρώπου πὺν ὥστόσο εἶχε κάποτε ἁμαρτήσῃ κ' αὐτός, νὰ θέλει νὰ φωτίσῃ τὸ δικό του διπλὸ ἐγώ, μιὰ καὶ ἡ διήγησιν αὐτὴ δὲν ἔχει ἄλλο λόγο γιὰ νὰ ὑπάρχει μέσα στὸ βιβλίο του.

Ὁ Ντοστογιέφσκι καταπιάστηκε μὲ σκοτεινὰ θέματα καὶ τρώπωσε ὡς τὰ μύχια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, διατηρώντας πάντα μιὰ εὐχάριστὴ χιουμουριστικὴ διάθεση, ἂν καὶ μὲ κάποια ὑπερβολή. Τοῦτο εἶναι κάτι φυσικὸ γιὰ ἓνα γνήσιο Ρῶσο, ὅπου μέσα του συγκεράζεται ἡ θλίψη τόσο πολὺ ζωντανὰ μὲ τὸ γέλιο. Αὐτὸ τὸ βλέπουμε στὸν Γκόγκολ καὶ στὸν Τσέχωφ, μὰ στὸ Ντοστογιέφσκι ἔχει ἓνα

ἐντελὲς ἀτομικὸ χαρακτήρα. Κανεὶς τοὺς δὲ θὰ μπορούσε νὰ δημιουργήσῃ μορφὲς σὰν τοῦ στρατηγοῦ Ivolgin στὸν «Ἠλίθιο» ἢ τοῦ Stepan Troimovitch στοὺς «Δαιμόνισμένους». Τέτοιοι τύποι, τὸν ἐνθουσίαζαν πραγματικά, καὶ τοὺς ἀφιερώνει μὲ ἀγάπη ἓνα σωρὸ λεπτομέρειες. Ἀντίθετα μὲ ἄλλα πρόσωπα, αὐτοὶ εἶναι φανερὸ πὺς τοῦ εἶναι ἰδιαίτερα συμπαθητικοί.

Καμιὰ φορὰ, μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ κάπως χυδαῖοι, μὰ ταιριάζουν ἀπόλυτα μὲ ὅλο του τὸ ἔργο, γιατί κάθε τύπος, μέσα σ' αὐτό, ζεῖ σὲ ἓνα τέτριο κόσμον ὑπερβολῆς, ὥστε τίποτα δὲ χτυπάει ἀσχημα.

Ὁ Ντοστογιέφσκι πέρασε μιὰν ἀνώμαλη καὶ πονεμένη ζωὴ, ὥσπου βρῆκε τὴ γαλήνη μὲ τὸ δεύτερο γάμο του καὶ ἡρέμησε γράφοντας. Μὰ καὶ τότε, γεμᾶτος ἀπὸ σκέψεις γιὰ τὴν ἁρμονία καὶ τὴν ὁμορφιά, ὅπως εἶταν τὸ φυσικὸ του, δὲν μπόρεσε νὰ προσαρμοστεῖ μὲ τὸ περιβάλλον του. Ὅπως ἔλεγε κ' ὁ ἴδιος εἶταν τύπος ἀπόλυτος. Ἄν αὐτὴ ἡ ιδιότητα τόσο διάχυτὴ μέσα στὸ ἔργο του, μὰς ρίχνει σὲ μιὰ τρομερὴ ἀγωνία, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ δίνει τὴ δύναμιν νὰ καταλαβαίνει ἀπὸ μιὰ κατάσταση πολλὰ περισσότερα πράγματα ἀπ' ὅ,τι εἶναι ἀνθρώπινα δυνατό.

Ἡ ἀξία τῶν βιβλίων του δὲν εἶναι πάντα ἡ ἴδια. Κάποτε ξεπέφτει τόσο πολὺ, πὺν δὲ θὰ τὸ ἀνεχόταν κανένας συγγραφέας μὲ κάποια αὐτοκριτική. Ἄν τὸν ἀντικρύσουμε σὰν ἓνα τραγικὸ ἐρημνυτὴ τῆς ζωῆς, χωρὶς ψευδαισθήσεις, μὰ μὲ μιὰ ἐπιείκεια πὺν νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν κατανόησιν τοῦ ἔργου του, θὰ δοῦμε πὺς λίγοι συγγραφεῖς μποροῦν νὰ σταθοῦν πλάι του.

ΑΝ ΣΚΕΦΘΟΥΜΕ λιγάκι θὰ βροῦμε πὺς οἱ ζωγράφοι μποροῦν νὰ καταταχθοῦν σὲ πέντε κατηγορίες :

Σὲ ζωγράφους πὺν ζωγραφίζουν ὅ,τι βλέπουν.

Σὲ ζωγράφους πὺν ζωγραφίζουν ὅ,τι νομίζουν πὺς βλέπουν.

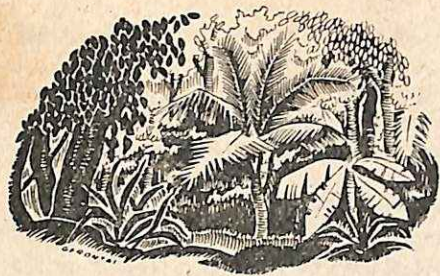
Σὲ ζωγράφους πὺν ζωγραφίζουν πὺς ζωγραφίζουν ὅ,τι βλέπουν.

Σὲ ζωγράφους πὺν νομίζουν πὺς ζωγραφίζουν ὅ,τι νομίζουν

πὺς βλέπουν.

Σὲ ζωγράφους πὺν νομίζουν πὺς ζωγραφίζουν.

DUBLIN OPINION

Τò μέτωπο τής Βιρμανίας

Του FRANK OWEN

(Ανατύπωση από το Listener)

ΓΙΑ ΣΠΙΤΙ ΣΟΥ έχεις μια καλύβα από μπαμπού με πάτωμα χωματένιο που σε φυλάει αρκετά από τη βροχή και τη ζέστη, όχι όμως κι' από τα έντομα. Αν δεν είσαι κει, μαζεύεις σαν το ζώο σε καμμία τρύπα και περιμένεις το σύνθημα για να επιτεθείς σε κάποια φωλιά πολυβόλων ενώ βρέχεσαι και σε χτυπάει το γιαπωνέζικο πυροβολικό. Αυτό είναι το μέτωπο τής Βιρμανίας. Διακόσιες πενήντα χιλιάδες Βρεταννοί στρατιώτες ζούν εκεί, πολεμάνε, προχωρούν και περιπολούν. Πολλοί απ' αυτούς υπηρετούν εκεί τρία χρόνια, φυλάγοντας το δρόμο για τις Ινδίες. Τώρα έχουν προχωρήσει βαθιά μέσα στη Βιρμανία και απωθούν τον έχθρο προς το δρόμο τής Μανταλέυ και το μακρινό δρόμο τής Σιγκαπούρης. Εκεί βρίσκονται στα χέρια των Γιαπωνέζων 60.000 αιχμάλωτοι περιμένοντας να τους λευτερώσουμε. Πίσω από το μέτωπο υπάρχει ένας δρόμος, —θαύμα τέχνης και τόλμης— που τον κατασκεύασε το μηχανικό μας: διασχίζει τη ζούγκλα, σκαρφαλώνει πάνω στους γκρεμούς και φτάνει τα σύννεφα ανεβαίνοντας με συνεχείς στροφές σε ύψος 8.000 πόδια. Κάποτε μάλιστα και πιό ψηλά.

Απ' αυτό το δρόμο κάθε μέρα θα περάσουν, πρέπει να περάσουν, τα τρόφιμα για το μεγάλο στρατό που βρίσκεται κει κάτω στη πρώτη γραμμή. Το στρατό που είναι η μεγαλύτερη στρατιωτική μονάδα στον κόσμο. Γιατί με τη 14η στρατιά πολεμούν εκτός απ' τους Βρεταννούς στρατιώτες και Ινδοί που τους ξεπερνάνε στον αριθμό, Γκούρκας, Νοτιοαφρικανοί, άντρες τής Ανατολικής Αφρικής, Κινέζοι, Βιρμανοί και οι πολεμικές φυλές τής Ζούγκλας, Chins, Kachins, Karens—συνολικά 600.000 άντρες. Και όλοι πρέπει να φάνε. Γι' αυτό κάθε 24 ώρες πρέπει να περάσουν 2.000 τόνοι από τρόφιμα απ' αυτή τη μοναδική γραμμή του οδοντωτού σιδηροδρόμου και από τους στρατιωτικούς δρόμους. Από κει θα τα μεταφέρουν στο μέτωπο φορητά αυτοκίνητα, τζήπ, βωδάμαξες, μουλάρια, γαϊδούρια και ελέφαντες. Μπορεί η γραμμή ή ο δρόμος να έχει φράξει από χώματα και μπορεί οι πλημμύρες να έχουν παρασύρει τις γέφυρες. Τα τρόφιμα ωστόσο θα φτάσουν στον προορισμό τους.

Ας έχουν την εχθρή του Θεού οι Βρεταννοί, Ινδοί ή Αμερικανοί σκαπανείς και όλοι οι άντρες που γεμίζουν τα χαντάκια και εφοδιάζουν τις αποθήκες του στρατού με πυρομαχικά. Σ' αυτό το μακρύ και άγριο πόλεμο ποτέ δεν τους παράτησαν. Γιατί η μεγαλύτερη τέχνη στο πόλεμο τής ζούγκλας είναι πρώτα να μπορέσεις να κρατήσεις αυτό το δρόμο ανοιχτό. Άλλοίωτικά μπορεί να πεθάνεις. Και ύστερα να κόψεις το δρόμο του έχθρου. Τότε θα πεθάνει αυτός οι Γιαπωνέζοι—οι «υπεράνθρωποι» τής ζούγκλας—έχασαν τον πρωταρχικό της νόμο. Οι άντρες όμως τής 14ης στρατιάς, παιδιά από πόλεις και χωριά τής Αγγλίας, τον έμαθαν τόσο καλά ώστε στις μάχες που έγιναν πέρυσι στο μέτωπο τής Βιρμανίας εξολόθρευσαν 70.000 Γιαπωνέζους.

Η 14η στρατιά και οι αεροπόροι τής αεροπορικής διοίκησης τής ανατολής νίκησαν τους Γιαπωνέζους και σε κάτι άλλο: Κατώρθωσαν να βρουν μια νέα γραμμή ανεφοδιασμού, για την περίπτωση που η παλιά θα κοβόταν. Γιατί σ' ένα μέτωπο σαν το δικό μας υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο να εισχωρήσουνε στη ζώνη μας μερικοί ριψοκίνδυνοι αεροπόροι και να διακόψουνε τη συγκοινωνία μας. Αν συμβεί αυτό σήμερα, ο στρατός μένει εκεί που βρίσκεται και τον τροφοδοτούν απ' τον αέρα τα αεροπλάνα μας, ρίχνοντας με αλεξίπτωτα τις καθημερινές μερίδες με τα τρόφιμα, πολεμοφόδια, όπλα, γιαιτρικά, τσιγάρα, ακόμα και εφημερίδες.

Στο Άρακάν μια δλόκληρη μεραρχία μας είχε αποκοπεί τελείως για 23 μέρες, ώσπου να ετοιμαστεί για να διασπάσει τον έχθρικό κλοιό. Στη μεγάλη πολιορκία του Imphal ένα δλόκληρο τμήμα στρατού περικυκλώθηκε και αποκόπηκε μ' αυτό κάθε επαφή. Η Αγγλική και Αμερικανική αεροπορία τους έριξε εφόδια πάνω απ' τη ζούγκλα, 76.000 τόννους από διάφορα πράγματα. Κουβάλησαν απ' τον αέρα γι' αυτή τη μάχη 2 1/2 μεραρχίες για ενίσχυση με όλα τους τα όπλα, όχηματά, τζήπ και μουλάρια. Μεταφέρονε ακόμα μηχανές και οδοστρωτήρες για να ετοιμάσουν πεδία για να προσγειώνονται 30.000 αεροπλάνα. Και το πιό θαυμαστό: μεταφέρονε με ασφάλεια 30.000 πληγωμένους στα μεγάλα νοσοκομεία των Ινδιών. Οι πιλότοι πέταξαν χωρίς να βλέπουν, ανάμεσα στις μαύρες ομίχλες που σηκώνουν οι Monsoun πάνω από τα φοβερά αυτά βουνά, χωρίς κανένα ατύχημα.

Οι στρατιώτες δε θα ξεχάσουν ποτέ αυτή τη δουλειά τής αεροπορίας. Μια πτήση τους έφτανε να τους λαφύρει από τα μισά τους βάσανα. Δεν είχαν όμως εύκολη επιχείρηση. Η αληθινή αξία των ανδρών, ήταν που κατώρθωσαν να υπερνικήσουν όλες τις δυσκολίες. Ίδρυσαν ένα μεγάλο στρατιωτικό κράτος μέσα στην καρδιά τής ζούγκλας που έχει για πληθυσμό του τους πολεμιστές τής 14ης

στρατιάς και τὸ γενναῖο τους ἀρχηγό, τὸ στρατηγὸ Bill Slim...
Εἶναι πρῶτ' καὶ βρισκόμαστε 2.000 πόδια ψηλὰ πάνω σ' ἓνα πυροβολεῖο στὸ Ἀρακάν. Οἱ πυροβολητὲς εἶναι γυμνοὶ ὡς τὴ μέση καὶ μαῦροι σχεδὸν σὰν τοὺς Ἰνδοὺς καὶ Ἀφρικανοὺς συμπολεμιστὲς τους. Οἱ ἀλογόμυιγες τοὺς τρῶνε τὸ φαί τους καὶ θὰ τοὺς φέρουν ἐλονοσία ἂν δὲν προσέξουν. Ὅταν πάλι ξαπλωθεῖ ἡ νύχτα πάνω στὴ πεδιάδα, τὸ κρῦο εἶναι πολὺ δυνατὸ, σὰν τὸ Δεκεμβριανὸ κρῦο τῆς Ἀγγλίας.

Εἶναι φλογερὸ μεσημέρι καὶ σὺ ἀνήκεις στὸ ἀδάμαστο πεζικὸ καὶ στοὺς ἀφανεῖς ἥρωες τῶν ἐπαρχιακῶν συνταγμάτων Dorsetshire, Devonshire, Durham, Lincoln, York καὶ Lancaster ἢ τῶν συνοριακῶν συνταγμάτων τῆς Σκωτίας καὶ Οὐαλίας. Περπατᾷς ἀκολουθώντας τὴν κοίτη ἑνὸς ποταμοῦ ἢ ἀνοίγεις βῆμα-βῆμα τὸ δρόμο σου, ἀνάμεσα σ' ἓνα δάσος ἀπὸ μπαμποῦ, τόσο πυκνὸ σὰν ἓνα φράχτη ἀπὸ ἀγκάθια, ἓνα στρέμμα βάθους. Στὴν πλάτη σου σηκώνεις τὸ σάκκο, στὸν ὦμο σου ἔχεις τὸ βαρὺ τουφέκι, τρόφιμα γιὰ πέντε μέρες, μερικὲς χειροβομβίδες καὶ κάθε λίγο ἔρχεται ἡ σειρὰ σου νὰ σηκώσεις τὸ ὅπλο πολυβόλο γιατί ὁ δρόμος εἶναι ἀνηφορικὸς καὶ οἱ ἄντρες κουράζονται εὐκολά.

Εἶναι νύχτα καὶ ἔχεις περιπολία. Γιὰ μιὰ βδομάδα γυρίζεις μέσα σ' ἓνα ἀνεξερεύνητο δάσος ποὺ τὰ δέντρα του ἔχουν ὕψος 100 ποδιῶν καὶ γύρω τους πυκνὲς περιπλοκάδες, μέσα σὲ μιὰ πράσινη σκοτεινιά γεμάτη ἀπὸ παράξενα ζῶα, πουλιὰ καὶ ἔντομα. Τὸ φεγγάρι πέφτει πάνω στὸ ἀδιαπέραστο τεῖχος τῶν δέντρων ζωγραφίζοντας παράξενες φωτοσκιάσεις. Μέσα στὴν ἄπνοια τῆς νύχτας ξαφνικὰ ἀκοὺς ἓνα φοβερὸ τριξίμο ψηλὰ στὰ κλαδιὰ τῶν μπαμποῦ. Τί νὰ εἶναι ἄρα γε; Νομίζεις πὼς ἀκοὺς ἀπαλὰ πατήματα· εἶναι τὰ φύλλα τῶν δέντρων ποὺ πέφτουν· ἀκοὺς πουλιὰ ποὺ φωνάζει τὸ ἓνα τὸ ἄλλο. Μπορεῖ νὰ εἶναι Γιαπωνέζοι ποὺ συνεννοοῦνται συνθηματικὰ· ἀκοὺς ξαφνικὰ ἓνα ἀστεῖο γέλιο. Εἶναι πρόκληση γιὰ νὰ γελάσεις. Πρέπει νὰ μείνεις ἀκίνητος καὶ σιωπηλὸς σὰν νεκρός. Ἀλλοιωτικά θὰ σοῦ ἐρθεῖ γρήγορα μέσα ἀπὸ τὰ δέντρα χείμαρρος ἀπὸ σφαῖρες. Σὰ μείνεις ἥσυχος ὁ Γιαπωνέζος θὰ ξαναφωνάξει καὶ θὰ προδώσει τὴ θέση του. Οἱ στρατιῶτες μας ξέρουνε καλὰ αὐτὰ τὰ κόλπα· μάλιστα ξέρουν καὶ ἄλλα καλύτερα. Στὴν ἀρχὴ ὁ Γιαπωνέζος ὅπως καὶ ἡ ζούγκλα σὲ τρομάζουν· ὅταν τοὺς γνωρίσεις τοὺς νικᾷς ἀμέσως. Ὁ Γιαπωνέζος μεταχειρίζεται διαρκῶς ὅλα τὰ παληὰ του τεχνάσματα, ἀκόμα καὶ ἀφοῦ τ' ἀνακαλύψουν καὶ τὰ ἐφαρμόσουν οἱ ἄντρες μας.

Καὶ ἡ ζούγκλα; ἔχει τὴν παράξενη ὁμορφιά της· βλαβερὴ ὁμορφιά ὡστόσο. Εἶναι μέρος ἀπατηλὸ καὶ γεμάτο κινδύνους γιὰ κείνον ποὺ δὲν τὴν ξέρε. Οἱ στρατιῶτες τῆς 14ης στρατιάς ἔπρεπε πρῶτα

νὰ νικήσουν τὴ ζούγκλα πρὶν νὰ νικήσουν τοὺς Γιαπωνέζους. Ἄραγε ἡ ζούγκλα εἶναι ὅπως λέει ἡ παράδοση ἓνας φοβερός, ἀδάμαστος καὶ ἄγριος ἐχθρός; Ὁχι, εἶναι μόνο ἓνας θυρόλος, ποὺ στηρίζεται στὸ φόβο ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὸ ἄγνωστο. Σήμερα τὰ στρατεύματα ποὺ παίρνουν μέρος στὸν πόλεμο τῆς ζούγκλας ἔχουν πρῶτα ἐξασκηθῇ ὥστε νὰ μποροῦν νὰ καταλαβαίνουν τίς ὁψεις καὶ τοὺς ἤχους τῆς ζούγκλας. Σ' αὐτὸ τὸ σκοτεινὸ πόλεμο οὔτε ὁ συνάδελφός σου μπορεῖ νὰ πάρει εἴδηση ἂν εἶσαι γενναῖος. Μπορεῖς νὰ πετάξεις τὸ ὅπλο σου καὶ νὰ φύγεις· ἴσως κανεὶς δὲν θὰ τὸ καταλάβει. Γι' αὐτὸ ὅλα κρέμονται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ στρατιῶτη, τὴν ἀφοσίωση ποὺ ἔχει στοὺς συναδέλφους του, στὸ σύνταγμα του καὶ τὸ στρατό. Ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ κεῖνο ποὺ νοιώθει κανεὶς μέσα του. Πάνω στὴ γῆ δὲ βρισκονται πιὸ τέλειοι, γενναῖοι, περήφανοι καὶ πιὸ ἀφοσιωμένοι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς στρατιῶτες. Ἡ 14η στρατιὰ θὰ ἐκτελέσει ὡς τὸ τέλος τὸ καθήκον της καὶ ὥσπου νὰ νικηθεῖ καὶ ὁ τελευταῖος ἐχθρός.

Σ

ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΚΕΣ ΠΥΞΙΔΕΣ

ΧΙΛΙΑΔΕΣ ἄντρες ἀπὸ τὰ πληρώματα τῆς RAF, ποὺ πέσανε μ' ἅλμα-ξίπτωτο στὴν Εὐρώπη καὶ γύρισαν πίσω στὴν Ἀγγλία γιὰ νὰ ξαναπετάξουν, χρωστᾶνε τὴ σωτηρία τους σ' ἓνα κοινὸ κουμπὶ κολλάρου, παντελονιοῦ ἢ τῆ θήκη ἑνὸς μολυβιοῦ. Σ' αὐτὰ τὰ καθημερινῆς χρήσης ἀντικείμενα εἶχανε προσαρμολεῖ μικροσκοπικὲς πυξίδες.

Ἐπίσης στὰ χιτῶνια τῶν ἀντρῶν εἶτανε ραμμένα μαγνητισμένα κουμπιά—ἐντελῶς κοινὰ κουμπιά—γιὰ νὰ μὲνουν ἀπαρτήρητα σὲ κάθε ἐρευνα. Μ' αὐτὰ ἐφοδιάζονταν οἱ ἄντρες τῶν πληρωμάτων γιὰ νὰ χουν κάποια βοήθεια ἂν τυχόν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς Γερμανικῆς Ἀστυνομίας ἀνακαλύπτανε τίς μικροσκοπικὲς πυξίδες. Ὅταν ἐβγαζες τὸ μαγνητισμένο αὐτὸ κουμπὶ ἀπὸ τὴ στολή καὶ τὸ ἀκούμπουσες πάνω σ' ἓνα ἄλλο (ποὺ χρησίμευε γιὰ ἄξονας) ἔστριβε κατὰ τὸ βορρᾶ.

Ὡστόσο κάθε ἄντρας εἶχε καὶ τὸν ἀγαπητὸ του κρυψώνα· ὁ πιλότος ἑνὸς ἀνιχνευτικοῦ ἀεροπλάνου ἔλεγε: «Ἐγὼ εἶχα κρυμμένη τὴν πυξίδα μου στὸν ἀναπτήρα μου· ἄλλοι συναδελφοὶ τίς κρύβανε μέσα στὶς πίπτες τους, στὰ μολύβια ἢ στοὺς στυλογράφους τους.» Μερικὲς μάλιστα ἐξαιρετικὰ μικροσκοπικὲς πυξίδες μπορούσαν νὰ κρυφτοῦν καὶ μέσα σ' αὐτὴ.

«The News Chronicle»

«Προσοχή στο σκύλο...»

Του RONALD DAHL

(Ανατύπωση από το Harper's Magazine)

ΚΑΤΩ χαμηλά βρισκόταν μια απέραντη κυματιστή άσπρη θάλασσα από σύννεφα και πάνω είχαν ο ήλιος, άσπρος κι' αυτός σαν τα σύννεφα· γιατί ο ήλιος δε δείχνει ποτέ κίτρινος όταν τον βλέπει κανείς από ψηλά, πετοπλάνο.

Ο αεροπόρος οδηγούσε άκόμα το Spitfire. Το δεξί του χέρι κρατούσε το τιμόνι και δούλευε τις ταχύτητες μονάχα με τ' αριστερό του πόδι. Δεν έβρισκε μεγάλη δυσκολία σ' αυτό. Τ' αεροπλάνο πετούσε κανονικά και κείνος ήξερε τί έκανε.

«Όλα πάνε καλά», σκέφτηκε. «Θα τα καταφέρω. Ξέρω το δρόμο του γυρισμού· θα είμαι κει σε μισή ώρα—θα προσγειωθώ, θα σβύσω τη μηχανή μου και θα τους πω, «Παιδιά με βοηθήστε να βγώ;» Θα τα πω με τόσο φυσικό και συνειδημένο τρόπο πού κανένας τους δεν θα καταλάβει τίποτα. Ύστερα θα τους πω: «Άς με βοηθήσει ένας σας να βγώ. Δεν μπορώ μόνος μου γιατί έχασα το ένα μου πόδι.» Θα γελάσουν όλοι νομίζοντας πώς άστετεύομαι. Έγώ όμως θα τους ξαναπώ: «Όρα!α αν δεν το πιστεύετε, έλάτε να ρίξετε μια ματιά, άπιστοι Θωμάδες». Τότε ο Yorky θα σκαρφάλλώσει πάνω στο φτερό και θα κοιτάξει μέσα και σίγουρα θα του ξρθει έμετός απ' τα αίματα και τις σάρκες πού θα δει· εγώ θα γελάσω και θα του πω, «Για όνομα του Θεού, βοηθή με να βγώ».

Έσκυψε και κοίταξε άλλη μια φορά το δεξί του πόδι. Το περυσσότερο έλειπε. Το βλήμα τον είχε βρει στο μηρό, ακριβώς πάνω από το γόνατο. Δεν φαινόταν τίποτ' άλλο από ένα σωρό αίμα και σάρκες. Δεν αισθανόταν πόνο. Κοιτάζοντάς το νόμιζε πώς έβλεπε κάτι πού δεν είχε καμιά σχέση μ' αυτόν. Είταν μια ένοχλητική παρουσία εκεί μπροστά στον πίνακα όργάνων του αεροπλάνου. Κάτι ξένο, μ' σύγχρονα παράξενα και ενδιαφέρον. Είταν σ' α να έβρισκε μια ψόφια γάτα πάνω στον καναπέ.

Αισθανότανε πολύ καλά και γι' αυτό είχαν σε υπερδιέγερση και χωρίς κανένα φόβο.

Για μια στιγμή γύρισε και είδε τον ήλιο πού έλαμπε πάνω στη κουκούλα της μηχανής του αεροπλάνου, είδε τις συγκολλήσεις των καρφιών πάνω στο μέταλλο κι' άμέσως θυμήθηκε πού βρισκόταν. Άρχισε να νοιώθει πώς δεν ήταν καλά· αισθανόταν ναυτία και ζαλάδα. Το κεφάλι του άρχισε να γέρνει στο στήθος του γιατί ο

λαιμός του δεν μπορούσε να το σηκώσει. Ένοιωσε όμως πώς οδηγούσε τ' αεροπλάνο και αισθανότανε το τιμόνι ανάμεσα στα δάχτυλα του δεξιού του χεριού.

«Θα λιγοθυμήσω», σκέφτηκε, «όπου και να είναι θα λιγοθυμήσω».

Κοίταξε το ύψόμετρο. Είκοσι δυο χιλιάδες πόδια. Για να δοκιμάσει τον έαυτό του προσπάθησε να διαβάσει και τις εκατοντάδες. Είκοσι δυο χιλιάδες και... Όπως κοίταξε τον πίνακα, όλα άρχισαν να χορεύουν, να σκοτεινιάζουν και δεν μπορούσε να δει ούτε το δείκτη. Άμέσως κατάλαβε πώς έπρεπε να πηδήξει και δεν έπρεπε να χάσει καιρό γιατί σε λίγο θα λιγοθυμούσε. Γρήγορα, φρενιασμένα προσπάθησε ν' άνοίξει τη κουκούλα μόνο με τ' αριστερό του χέρι μ' α δεν είχε δύναμη. Τράβηξε για λίγο το δεξί του χέρι από το τιμόνι και με τα δυο χέρια κατάφερε να την άνοίξει. Ο κρύος άέρας τον χτύπησε στο πρόσωπο και τον άναζωγόνησε. Για μια στιγμή το μυαλό του φωτίστηκε και οι κινήσεις του γίνθηκαν με τάξη και ακριβεία. Αυτό συμβαίνει σε όλους τους καλούς πιλότους. Πήρε μερικές γρήγορες άναπνοές απ' τη μάσκα του όξυγόνου και έβριξε μια ματιά έξω. Είδε μια απέραντη άσπρη θάλασσα από σύννεφα. Δεν ήξερε πού βρισκόταν.

«Θα είναι ή Μάγχη» σκέφτηκε. «Σίγουρα θα πέσω στο νερό».

Ξαναπήρε μια βαθειά άναπνοή, έβγαλε την κάσκα του, έβλεπε τα λουριά του και γύρισε το τιμόνι όσο μπορούσε προς τ' αριστερά. Άνοιξε τη πόρτα του αριστερού φτερού, το Spitfire έγειρε άπαλά στο πλάι. Και έπεσε.

Τη στιγμή πού έπεφτε άνοιξε τα μάτια του για να μη λιγοθυμήσει πριν τραβήξει το σχοινί πού άνοίγει το άλεξιπτώτο. Και είδε απ' το ένα μέρος τον ήλιο και από το άλλο τα σύννεφα. Όπως έπεφτε χοροπηδώντας μέσα στο κενό στην άρχή έβλεπε τα σύννεφα να κυνηγούν τον ήλιο και τον ήλιο πάλι να τρέχει πίσω από τα σύννεφα. Τρέχανε γρήγορα, όλο και πιο γρήγορα ώσπου στο τέλος τα σύννεφα φτάσανε τον ήλιο, ο ήλιος έφτασε τα σύννεφα, γίνθηκαν ένα και μια απέραντη άσπράδα άπλώθηκε στα μάτια του, όλος ο κόσμος ήταν άσπρος και κενός. Είταν τόσο άσπρος πού μερικές φορές μαύριζε και έπειτα από λίγο άσπριζε ξανά. Όσotόσο το πιο πολύ ήταν άσπρος. Παρατηρώντας αυτές τις έναλλαγές είδε πώς το άσπρο κράταγε πολύ ώρα και το μαύρο λίγο. Γι' αυτό την περίοδο πού ο κόσμος έδειχνε άσπρος κοιμόταν και ξυπνούσε ακριβώς την ώρα πού άρχιζε να μαυρίζει. Μ' α η μαυρίλα διαρκούσε λίγο, τόσο όσο χρειάζεται κανένας να ανάψει και να σβύσει το φως σαν άστραπή.

Κάποια ώρα πού ο κόσμος ήταν άσπρος, έβγαλε έξω το χέρι του και άγγιξε κάτι. Τό έπιασε ανάμεσα στα δάχτυλά του και το

ζάρωσε. Για λίγη ώρα έμεινε ήσυχος, αφήνοντας τὰ δάχτυλά του νὰ παίζουν μὲ τὸ αὐτὸ πού εἶχε ἀγγίξει. Μετὰ ἄνοιξε σιγὰ σιγὰ τὰ μάτια του καὶ κοίταξε τὸ χέρι του καὶ εἶδε πὼς κρατοῦσε κάτι ἄσπρο. Εἶταν ἡ ἄκρη ἑνὸς σεντονιοῦ. Κατάλαβε πὼς εἶταν σεντόνι γιατί εἶδε τὸ φάσιμο καὶ τὶς κεντιές στὸ στρίφωμα. Ἐκλεισε γιὰ μιὰ στιγμή τὰ μάτια του καὶ τὰ ξανάνοιξε γρήγορα — αὐτὴ τὴ φορά εἶδε τὸ δωμάτιο. Εἶδε τὸ κρεβάτι πού εἶταν ξαπλωμένος, τοὺς σταχτιοὺς τοίχους τὴν πόρτα καὶ τὶς πράσινες κουρτίνες στὰ παράθυρα. Στὸ τραπέζι πού βρισκόταν κοντὰ στὸ κρεβάτι του ὑπῆρχαν λίγα τριαντάφυλλα.

Μετὰ ξεχώρισε πάνω στὸ τραπέζι μιὰ λεκάνη. Μιὰ λεκάνη μικρὴ ἐμαγιέ καὶ κοντὰ τῆς ἓνα μικρὸ ποτήρι γιὰ γιατρικό.

«Ἐδῶ εἶναι νοσοκομεῖο» σκέφτηκε, «εἶμαι σὲ νοσοκομεῖο». Ὡστόσο δὲ θυμόταν τίποτα. Ἀκούμπησε στὸ μαξιλάρι του καὶ κοιτάζοντας τὸ ταβάνι προσπαθοῦσε νὰ καταλάβει τί εἶχε συμβεῖ. Στήριξε τὰ μάτια του στὸ ἀνοιχτὸ σταχτι χρῶμα τοῦ ταβανιοῦ καὶ ξαφνικὰ εἶδε κεῖ πάνω νὰ περπατᾷ μιὰ μυῖγα.

Ἡ θεὰ αὐτῆς τῆς μυῖγας, τὸ ξάφνιασμα πού ἔνοιωσε βλέποντας αὐτὴ τὴ μικρὴ μαύρη κηλίδα μέσα σὲ μιὰ σταχτιά θάλασσα, ξεκαθάρισε τὸ μυαλό του καὶ γρήγορα, σ' ἓνα δευτερόλεπτο, θυμήθηκε ὅλα ὅσα εἶχαν συμβεῖ. Θυμήθηκε τὸ Spitfire καὶ τὸ ὑψόμετρο πού ἔδειχνε 21.000 πόδια. Θυμήθηκε πὼς ἄνοιξε μὲ τὰ δύο του χέρια τὴν κουκούλα τοῦ ἀεροπλάνου. Θυμήθηκε τὸ πέσιμό του καὶ τὸ πόδι του.

Τὸ αἰσθανόταν καλὰ τώρα. Κοίταξε στὸ τέλος τοῦ κρεβατιοῦ, μὰ δὲν μπορούσε νὰ δεῖ τί γινόταν. Ἐχωσε τὸ χέρι του κάτω ἀπ' τὰ σκεπάσματα καὶ ἄγγιξε τὰ γόνατά του. Βοήκη μόνο τὸ ἓνα· στὴ θέση τοῦ ἄλλου ἄγγιξε κάτι μαλακό, σκεπασμένο μὲ ἐπιδέσμους.

Κεῖνη ἀκριβῶς τὴ στιγμή ἄνοιξε ἡ πόρτα καὶ μπῆκε μιὰ νοσοκόμα.

— «Ἐύπνησες ἐπὶ τέλους» τοῦ εἶπε.

Δὲν εἶταν ὁμορφὴ· ὥστόσο εἶταν μεγαλοκαμωμένη καὶ καθαρή, μεταξὺ 30 καὶ 40 χρονῶν καὶ εἶχε ξανθὰ μαλλιά. Δὲν πρόσεξε τίποτα ἄλλο.

— «Ποῦ βρισκομαι;»

— «Εἶσαι τυχερός. Προσγειώθηκες σ' ἓνα δάσος κοντὰ στὴν παρλιά. Βρίσκεσαι στὸ Μπράιτον. Σ' ἔφεραν πρὶν δυὸ μέρες χειρουργήθηκες ἀμέσως καὶ τώρα πηγαίνεις καλὰ».

— «Ἐχασα τὸ ἓνα μου πόδι», τῆς εἶπε.

— «Δὲν εἶναι σπουδαῖο. Θὰ σοῦ βάλουμε ἄλλο. Τώρα πρέπει νὰ κοιμηθεῖς. Ὁ γιατρός θὰ ἔρθει νὰ σὲ δεῖ σὲ καμμιά ὥρα.» Πῆρε τὴ λεκάνη καὶ τὸ ποτήρι τοῦ γιατρικοῦ καὶ ἔφυγε.

Ἐκεῖνος ὅμως δὲν κοιμήθηκε. Ἦθελε νὰ κρατήσει τὰ μάτια του ἀνοιχτά γιατί φοβόταν πὼς ἂν τὰ ἔκλεινε, θὰ τὰ ξανάχανε ὅλα ἀπὸ

μπροστὰ του. Κοίταξε τὸ ταβάνι. Ἡ μυῖγα βρισκόταν στὸ ἴδιο μέρος. Τὴν παρακολούθησε ἀκόμα ὅταν ἡ ἀδελφὴ ἄνοιξε τὴν πόρτα, καὶ στάθηκε παράμερα γιὰ νὰ μπεῖ ὁ γιατρός. Εἶταν στρατιωτικὸς γιατρός· εἶχε βαθμὶ ταγματάρχης καὶ στὸ στήθος του μερικὰ διάσημα τῶν παρασήμων τοῦ περασμένου πολέμου. Εἶταν κοντὸς καὶ φαλακρός, μὰ τὸ πρόσωπό του εἶταν εὐχάριστο καὶ τὰ μάτια του δείχνανε καλωσύνη.

— «Ὡστε λοιπὸν ἀποφάσισες νὰ ξυπνήσεις», εἶπε· «Πὼς αἰσθάνεσαι;»

— «Πολὺ καλὰ».

— «Μπράβο σου. Σὲ λίγο καιρὸ θὰ σηκωθείς».

Ὁ γιατρός ἔπιασε τὸ χέρι του γιὰ νὰ δεῖ τὸ σφυγμὸ του.

— «Ἐχασα νὰ σοῦ πῶ ὅτι μερικὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ σμήνος σου τηλεφώνησαν νὰ μάθουν πὼς εἶσαι. Θέλανε νὰ ἔρθουν νὰ σὲ δοῦν. Μὰ τοὺς εἶπα ν' ἀφήσουν νὰ περάσουν μιὰ δυὸ μέρες ἀκόμα. Τοὺς εἶπα πὼς εἶσαι ἐν τάξει καὶ πὼς μποροῦν νὰ ἔρθουν ἀργότερα. Τώρα ξάπλωσε καὶ κοιμήσου λιγάκι».

Ὅταν ὁ γιατρός ἔφυγε, ξάπλωσε καὶ ξανακοίταξε τὸ ταβάνι. Ἡ μυῖγα βρισκόταν ἀκόμα ἐκεῖ· κι' ὅπως τὴν παρατηροῦσε ξεχώρισε τὸ μακρυνὸ βόμβο ἑνὸς ἀεροπλάνου. Γιὰ πολὺ ὥρα πρόσεχε τὸν ἦχο τῆς μηχανῆς του, καθὼς ἀπομακρυνόταν. «Ἄραγε τί ἀεροπλάνο νὰ εἶναι;» σκέφτηκε. «Γιὰ νὰ δῶ θὰ μπορέσω νὰ τὸ ξεχωρίσω». Ξαφνικὰ τίναξε τὸ κεφάλι του μὲ δύναμη. Κάθηντας πού βομβαρδίστηκε μπορεῖ νὰ ξεχωρίσει τὸ βόμβο πού κάνει ἓνα Γιούγκερς 88. Οἱ μηχανὲς ἀκούγονταν σὰ νὰ τραγουδοῦσαν ἓνα ντουέτο. Μιὰ παλλόμενη φωνὴ μπάσθου καὶ μιὰ διαπεραστικὴ φωνὴ τενόρου. Εἶναι αὐτὸ τὸ τραγοῦδι τοῦ τενόρου πού δὲν σὲ γελά ποτὲ γιὰ τὸ βόμβο τοῦ Γιούγκερς 88.

Ἔμενε καὶ πρόσεχε τὸ θόρυβο, σχεδὸν βέβαιος πὼς δὲν ἔκανε λάθος. Μὰ γιατί δὲν χτυποῦνε οἱ σειρήνες; πού εἶναι τὸ ἀντιαεροπορικό; Σίγουρα ὁ Γερμανὸς πιλότος εἶχε πολὺ κουράγιο νὰ ἔρχεται στὸ Μπράιτον μέρα μεσημέρι.

Τὸ ἀεροπλάνο ἀπομακρυνόταν διαρκῶς καὶ σὲ λίγο ἔσβυσε ὁ βόμβος του. Ἀργότερα ἀκούστηκε ἄλλο. Τὰ σάστισε. Πάνω στὸ τραπέζι πού εἶταν κοντὰ στὸ κρεβάτι βρισκόταν ἓνα κουδοῦνι, ἄπλωσε τὸ χέρι του καὶ χτύπησε. Ἀκουσε βήματα στὸ διάδρομο καὶ σὲ λίγο μπῆκε ἡ νοσοκόμα.

— «Ἀδελφὴ τί εἶταν αὐτὰ τὰ ἀεροπλάνα;»

— «Σὲ βεβαιῶ πὼς δὲν ξέρω. Δὲν ἄκουσα. Πιθανὸ νὰ εἶταν μαχητικὰ ἢ βομβαρδιστικὰ. Νομίζω πὼς θὰ γύριζαν ἀπὸ τὴ Γαλλία. Μὰ γιατί ρωτᾷς, τί συμβαίνει;»

— «Εἶταν Γιούγκερς 88. Εἶμαι σίγουρος πὼς εἶταν Γιούγκερς

88. Γνωρίζω την ήχο της μηχανής τους. Είταν δυό. Τί γύρευαν εδώ πάνω;»

«Η νοσοκόμα πλησίασε στο κρεβάτι, διόρθωσε τα σεντόνια και τα πέρασε κάτω από το στρώμα.

— «Σε καλό σου, πράγματα που φαντάζεσαι. Δεν πρέπει να στενοχωριέσαι με τέτοιου είδους πράγματα. Θέλεις να σου φέρω τίποτα να διαβάσεις;»

— «Όχι, ευχαριστώ».

Του έφτιαξε το μαξιλάρι και σήκωσε από το μέτωπό του τα μαλλιά:

— «Δεν έρχονται πια τη μέρα. Αυτό το ξέρεις. Ίσως να είταν Λάνγκαστερ ή Ιπτάμενα φρούρια».

«Άλλη μία φορά κατά τ' απόγεμα άκουσε το βόμβο ενός άλλου αεροπλάνου» έρχόταν από πολύ μακριά' ώστόσο κατάλαβε πως είταν αεροπλάνο με ένα κινητήρα. Δεν μπορούσε να καθορίσει τον τύπο του γιατί έτρεχε πολύ. Δεν είταν όμως ούτε Σπίτφάϊρ ούτε Χαρρικαϊν. Και ο θόρυβος της μηχανής του δεν είταν αεροπλάνου 'Αμερικάνικου. Τα 'Αμερικάνικα αεροπλάνα κάνουν μεγαλύτερο θόρυβο. Δεν μπορούσε να καταλάβει τί ακριβώς είτανε' και αυτό τον άνησύχησε πολύ. «Μήπως είμαι πολύ άρρωστος;» σκέφτηκε. «Μήπως τα φαντάζομαι όλα αυτά; μήπως έχω πυρετό; ούτε γώ δεν ξέρω τί να σκεφτώ».

Το βράδυ η νοσοκόμα ήρθε με μια λεκάνη ζεστό νερό και άρχισε να τον πλένει.

— «Απόψε φαίνεσαι πολύ καλά», του είπε. «Σε έγχειρίσανε μόλις ήρθες. Έκαναν έκτακτη δουλειά. Θα γίνεις έντελώς καλά. Ξέρεις έχω και γώ ένα αδερφό στη RAF,» πρόσθεσε. «Στα βομβαρδιστικά».

— «Στο Μπράιτον πήγα για πρώτη φορά στο σχολείο» της είπε.

Σήκωσε τα μάτια της και τον κοίταξε. «Όραία», του είπε «σίγουρα θα γνωρίζεις μερικούς ανθρώπους σ' αυτή την πόλη».

«Ναι», είπε κείνος, «ξέρω κάτι λίγους».

Είχε τελειώσει το πλύσιμο του στήθους και τών χειρών του και τώρα σήκωσε τα σκεπάσματα του κρεβατιού αφήνοντας ξεσκέπαστο τ' άριστερό του πόδι. Έβαλε μια πετσέτα κάτω από το πόδι του και καθώς το έτριβε με τη φανέλλα του είπε «Αυτό το παληοσάπουνο δεν κάνει καθόλου άφρο. Φταίει το νερό. Είναι γλυφό.»

— «Κανένα σαπούνι δεν είναι καλό τώρα μα όταν είναι και γλυφό το νερό τόσο το χειρότερο» της είπε. Μόλις όμως τέλειωσε τη κουβέντα του, θυμήθηκε κάτι, τα μπάνια που έκανε στο σχολείο του Μπράιτον, μέσα στα πλακόστρωτα λουτρά που είχαν 4 μπάνια το καθένα. Θυμήθηκε πως το νερό είταν τόσο έλαφρύ που αναγκάζο-

σουν να κάνεις ένα ντους για να βγάλεις τον άφρο του σαπουνιού από το σώμα σου. Θυμήθηκε πως ο άφρος έπλεε πάνω στο νερό, τόσο πυκνός, που δεν μπορούσες να δεις από κάτω τα πόδια σου. Θυμήθηκε ακόμα πως πολλές φορές τους δίνανε να πιούν ταμπλέτες Calcium, γιατί ο γιατρός του σχολείου έλεγε πως το λαφρύ νερό κάνει κακό στα δόντια.

— «Μα στο Μπράιτον, άρχισε να λέει, το νερό δεν είναι...»

Δεν τέλειωσε τη φράση του. Κάτι του συνέβη. Κάτι τόσο άφανταστο και παράξενο που μια στιγμή θέλησε να το πει στη νοσοκόμα για να γελάσουν.

Τον κοίταξε λέγοντας. «Τί, το νερό δεν...;»

«Τίποτα», απάντησε. «Όνειρεύομουν.»

Τη νύχτα δεν μπόρεσε να κοιμηθεί' είχε τα μάτια του άνοιχτά και συλογιζόταν τα Γιούγκερς 88 και το γλυφό νερό. Τίποτα άλλο δεν μπορούσε να σκεφτεί. «Είταν Γιούγκερς 88. Το ξέρω καλά. Και όμως πάλι δεν είναι δυνατό, γιατί δεν θα πετούσαν τριγύρω μέσα μεσημέρι. Ξέρω πως πετούσαν' ώστόσο είναι αδύνατο. Ίσως να είμαι άρρωστος. Ίσως να είμαι τρελλός και δεν ξέρω ούτε τί κάνω, ούτε τί λέω. Ίσως να παραληρώ.»

Για πολύ ώρα έμεινε ξαπλωμένος και σκεφτόταν αυτά τα πράγματα' μια στιγμή όμως άνακάθησε στο κρεβάτι και είπε δυνατά: «Θα άποδειξω πως δεν λέω κουταμάρες. Θα μιλήσω για κάτι δύσκολο και διανοητικό. Π.χ. τί θα κάνουμε τη Γερμανία άφου τελειώσει ο πόλεμος.»

Πριν όμως κάνει άρχη κοιμήθηκε.

Ξύπνησε ακριβώς την ώρα που το φώς της μέρας άρχισε να μπαίνει άπ' τις κουρτίνες. Η κάμαρα είταν ακόμα σκοτεινή, μα έξω είχε άρχισει να φωτίζει. Κοιτάζοντας το σταχτί φώς που έμπαινε άπ' την κουρτίνα, θυμήθηκε τη μέρα που πέρασε. Θυμήθηκε τα Γιούγκερς 88 και τη γλυφάδα του νερού' θυμήθηκε τη μεγαλοκαμωμένη και ευχάριστη νοσοκόμα, τον καλό γιατρό και ο μικρός σπόρος της άμφιβολίας ρίχθηκε στο μυαλό του και άρχισε να μεγαλώνει.

Κοίταξε γύρω γύρω στο δωμάτιο. Η άδελφή είχε πάρει τα τριαντάφυλλα τη νύχτα και άπάνω στο τραπέζι είταν ένα πακέτο τσιγάρα, ένα κουτί σπρίτ και ένα τασάκι. Το δωμάτιο είταν γυμνό και δεν είταν πια ζεστό και φιλικό, ούτε άναπαυτικό. Είταν κρύο, άδειο και πολύ ήσυχο.

Σιγά-σιγά η άμφιβολία μεγάλωνε και μαζί της άρχισε να γεννιέται ένας φόβος μικρός, που μάλλον συμβούλευε παρά φόβιζε' ο φόβος που νοιώθει κανείς όχι γιατί φοβάται, μα επειδή νοιώθει πως κάτι δεν είναι έν τάξει. Γρήγορα η άμφιβολία μεγάλωσε τόσο

πὸν τὸν ἔκανε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ἡσυχάσει. Ἄγγιξε τὸ μέτωπό του καὶ εἶδε πὼς εἶταν βρεμένο μὲ ἰδρώτα. Ἐπρεπε κάτι νὰ κάνει· ἔπρεπε νὰ βρεῖ κάτι πὺν θὰ τοῦ ἔδειχνε πὼς εἶχε δίκιο ἢ ἄδικο· σήκωσε τὰ μάτια του καὶ εἶδε τὸ παράθυρο μὲ τὶς πράσινες κουρτίνες.

Ἀνασηκώθηκε, παραμέρισε τὰ σκεπάσματα καὶ πάτησε τ' ἀριστερό του πόδι. Σιγὰ καὶ προσεκτικὰ μετατοπίστηκε ὥσπου ἀκούμπησε καὶ τὰ δύο του χέρια στὸ πάτωμα καὶ γονάτισε πάνω στὸ χαλί. Κοίταξε τὸ κομμένο του πόδι· ὅ,τι εἶχε μείνει εἶταν κοντὸ καὶ χοντρὸ καὶ σκεπασμένο μὲ ἐπιδέσμους· ἄρχισε νὰ τὸν πονᾷ, τὸ αἰσθανόταν νὰ κτυπᾷ. Γιὰ μιὰ στιγμή τοῦ ἦρθε νὰ τὰ παρατήσῃ ὅλα, νὰ ξαπλώσῃ πάνω στὸ χαλί καὶ νὰ μὴν κουνηθεῖ· ἔπρεπε ὅμως νὰ προχωρήσῃ.

Μὲ τὰ δύο του χέρια καὶ τὸ ἓνα πόδι ἄρχισε νὰ σέρνεται πρὸς τὸ παράθυρο· ἄπλωνε τὰ χέρια του ὅσο μπορούσε· στηριζόταν στὸ ἓνα του πόδι καὶ πηδοῦσε. Κάθε φορὰ αἰσθανόταν τόσο πόνο πὺν τοῦ ἐρχόταν νὰ φωνάξῃ· ὡστόσο ἐξακολούθησε νὰ σέρνεται στὸ πάτωμα μὲ τὰ χέρια του καὶ τὸ ἓνα γόνατο· ὅταν ἔφτασε στὸ παράθυρο, ἀκούμπησε τὰ χέρια του στὸ παραθυρόφυλλο καὶ ἀνασηκώθηκε σιγὰ-σιγὰ πάνω στὸ ἀριστερό του πόδι, τράβηξε γρήγορα τὶς κουρτίνες καὶ κοίταξε ἔξω.

Εἶδε ἓνα μικρὸ σπήτι μὲ σταχτιά σκεπὴ νὰ στέκεται μόνο του κοντὰ σ' ἓνα στενὸ δρομάκι. Πίσω του ἀκριβῶς βρισκόταν ἓνα ὀργωμένο χωράφι. Τὸ σπητάκι εἶχε μπροστά του ἓνα μικρὸ ἀεριοποίητο κῆπο καὶ ἓνας πράσινος φράχτης χώριζε τὸν κῆπο ἀπὸ τὸ δρόμο. Κοίταξε τὸ φράχτη καὶ τότε εἶδε τὴν πινακίδα. Εἶταν ἓνα κομμάτι ξύλο καρφωμένο πάνω σὲ ἓνα κοντάρι. Καὶ ἐπειδὴ ὁ φράχτης δὲν εἶχε κλαδευτῇ ἀπὸ καιρό, τὰ κλαδιά του εἶχαν μεγαλώσῃ καὶ εἶχαν τριγυρίσει τὴν πινακίδα πὺν φαινόταν σάνα εἶταν τοποθετημένη στὴ μέση τοῦ φράχτη. Κάτι ὑπῆρχε γραμμένο μὲ ἄσπρη μπογιὰ πάνω στὸ σανίδι· κόλλησε τὸ πρόσωπό του στὸ τζάμι τοῦ παραθυριοῦ καὶ προσπάθησε νὰ διαβάσῃ. Τὸ πρῶτο γράμμα εἶταν G τὸ ἔβλεπε καθαρὰ τὸ δεύτερο A καὶ καὶ τὸ τρίτο R. Σιγὰ-σιγὰ ξεχώρισε τρεῖς λέξεις καὶ συλλάβησε δυνατὰ ἀπὸ μέσα του προσπαθώντας νὰ τὶς διαβάσῃ. G-A-R-D-E A-U C-H-I-E-N «Garde Au Chien» αὐτὸ ἔγραφε. «Προσοχὴ στὸ σκύλο...» Γιατί;

Στάθηκε καὶ ἐπειδὴ τὸ πόδι του ἔτρεμε κρατήθηκε ὅσο καλύτερα μπορούσε ἀπὸ τὰ παραθυρόφυλλα, κοιτάζοντας ἐντατικὰ τὴν πινακίδα καὶ τὰ ἄσπρα γράμματα. Γιὰ μιὰ στιγμή δὲν μπορούσε νὰ σκεφτεῖ τίποτα. Προσηλωμένος στὴ πινακίδα ξανάλεγε μέσα του διαρκῶς τὶς ἴδιες λέξεις καὶ σιγὰ-σιγὰ κατάλαβε τὴ σημασίαν τους.

Ἐρριξε πάλι μιὰ ματιὰ στὸ σπητάκι καὶ τὸ ὀργωμένο χωράφι,

τὸ μικρὸ κῆπο πὺν βρισκόταν σ' ἀριστερὰ τοῦ σπητιοῦ καὶ σ' ὅλο τὸ τοπίο πὺν ξετυλιγόταν μπροστά του. «Ὡστε ἐδῶ εἶναι Γαλλικὸ ἔδαφος», εἶπε. «Βρίσκομαι στὴ Γαλλία».

Τὸ χτύπημα πὺν τοῦ ἔκανε ἡ πληγὴ του εἶταν πολὺ μεγάλο. Αἰσθάνθηκε σάμπως νὰ τοῦ χτυποῦσε κάποιος τὸ τραῦμα του μ' ἓνα σφυρί, ὁ πόνος μεγάλωνε διαρκῶς, ἄρχισε νὰ ζαλίζεται καὶ νόμισε πὼς θὰ πέσει κάτω. Γρήγορα γονάτισε, σύρθηκε ὡς τὸ κρεβάτι του καὶ ἀνέβηκε μὲ δυσκολία. Τράβηξε πάνω του τὰ σκεπάσματα καὶ ἔπεσε στὸ μαξιλάρι ἀποκαμωμένος. Δὲν μπορούσε νὰ σκεφτεῖ τίποτα ἄλλο ἀπὸ τὴ μικρὴ πινακίδα πάνω στὸ φράχτη, τὸ ὀργωμένο χωράφι καὶ τὸν κῆπο. Δὲν μπορούσε νὰ ξεχάσῃ τὶς λέξεις πὺν εἶταν γραμμένες ἐπάνω τους.

Πέρασε ἀρκετὴ ὥρα ὥσπου ναρθεῖ ἡ νοσοκόμα. Ἦρθε κρατώντας μιὰ λεκάνη ζεστὸ νερὸ καὶ εἶπε: «Καλημέρα, πὼς εἶσαι σήμερα;»

— «Καλημέρα ἀδελφή.»

Ὁ πόνος πὺν αἰσθανόταν κάτω ἀπὸ τοὺς ἐπιδέσμους εἶταν μεγάλος. Ὡστόσο δὲν ἤθελε νὰ τῆς πεῖ τίποτα. Τὴν κοίταξε τὴν ὥρα πὺν ἐτοίμαζε τὰ πράγματα γιὰ τὸ πλύσιμο. Τὴν παρατήρησε μὲ προσοχή. Τὰ μαλλιά της εἶταν πολὺ ξανθὰ. Εἶταν ψηλὴ καὶ εἶχε μεγάλο σκελετὸ καὶ τὸ πρόσωπό της εἶταν εὐχάριστο. Στὰ μάτια της ὅμως καταλάβαινες μιὰ ἀνησυχία. Δὲν εἶταν ἥρεμη. Ποτὲ δὲν ἔβλεπε τίποτα, περισσότερο ἀπὸ μιὰ στιγμή· τὸ βλέμμα της διαρκῶς κινιότανε μὲ γρηγοράδα γύρω στὸ δωμάτιο. Καὶ οἱ κινήσεις της εἶχαν ἐπίσης κάτι τὸ παράξενο. Εἶταν νευρικές. Δὲν ταιριάζανε στὸν ἥρεμο τρόπο τῆς ὁμιλίας της.

Ἀκούμπησε τὴ λεκάνη στὸ τραπέζακι, ἔβγαλε τὸ σακκάκι τῆς πιτζάμας του καὶ ἄρχισε νὰ τὸν πλένει.

— «Νομίζω πὼς θάρθει νὰ σὲ δεῖ ἀφοῦ φᾶς τὸ πρωῒνό σου κάποιος ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Ἀεροπορίας» τοῦ εἶπε. «Θέλει νὰ τοῦ κάνεις μιὰ ἀναφορά πὼς σὲ ρίξαν κτλ. Μὴν ἀνησυχεῖς δὲν θὰ τὸν ἀφήσω νὰ καθήσῃ πολὺ».

Ἀργότερα τοῦ ἔφερε τὸ πρωῒνό του στὸ δίσκο, μὰ αὐτὸς δὲν θέλησε νὰ φάει. Ἐνοιαθε ἀδύναμος καὶ ἄρρωστος καὶ ἤθελε νὰ μένει ξαπλωμένος ἡσυχὰ καὶ νὰ σκέπτεται τί τοῦ εἶχε συμβεῖ. Μιὰ φράση περνοῦσε διαρκῶς ἀπ' τὸ μυαλό του. Τὰ λόγια πὺν ἔπανα-λάβαινε στοὺς πιλότους κάθε μέρα πρὶν ἀπογειωθῶν ὁ Τζόνυ, ὁ μυστικὸς ἀστυνόμος τοῦ σμήνους του. Σὰ νὰ ἔβλεπε τὸ Τζόνυ, τὴν ὥρα πὺν ἔσκυβε στὴ καμπίνα τοῦ πιλότου κρατώντας τὴν πίπα στὸ χέρι καὶ τοὺς ἔλεγε «Ἄν σᾶς πιάσουν, μὴν ξεχνᾶτε, δὲν θὰ πῆτε τίποτα ἄλλο παρὰ μόνο τ' ὄνομά σας, τὸ βαθμὸ, τὸν ἀριθμὸ σας. Τίποτα ἄλλο. Γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ προσέξτε, ἀπολύτως τίποτε ἄλλο.»

Μόλις είχε τελειώσει το φαί του όταν ξαναμπήκε η νοσοκόμα. «Είναι εδώ ο συνταγματάρχης Roberts» είπε. «Τον είδοποίησα πώς πρέπει να μείνει μόνο λίγα λεπτά».

«Έγνεψε με το χέρι της και μπήκε ο συνταγματάρχης Roberts. — «Πολύ λυπάμαι που σ' ας ενοχλώ» είπε.

Είταν ένας συνειθισμένος αξιωματικός της RAF, φορούσε μια στολή λίγο παλιά, τα φτερά του αεροπόρου και το D.F.C. Είταν πολύ ψηλός και αδύνατος και είχε πολλά μαύρα μαλλιά. Τα δόντια του, που ήταν ακανόνιστα και άραια, προεξέχανε από τα χείλια του όταν έκλεινε το στόμα του. Ένώ μιλούσε έβγαλε απ' την τσέπη του ένα τυπογραφημένο χαρτί και μολύβι, τράβηξε μια καρτέλα και κάθισε.

— «Πώς αισθάνεσαι;»

Καμιά απάντηση.

— «Πολύ λυπηρό που έχασες το πόδι σου. Κατάλαβαίω τί αισθάνεσαι, έμαθα πώς δούλεψες καλά πριν σ' χτυπήσουν».

«Ο άνθρωπος που είταν ξαπλωμένος στο κρεβάτι ακίνητος άτένιζε τόν αξιωματικό που καθόταν απέναντί του και έλεγε. «Άς τ' αφήσουμε αυτά. Φοβάμαι πώς θ' α σουράσω, μ' πρέπει να μ' απαντήσεις σ' όριστες ερωτήσεις για να μπορέσω να συμπληρώσω τή σχετική άναφορά. Λοιπόν σ' ποιό σμήνος ανήκεις;» Ο άνθρωπος στο κρεβάτι δέν κινήθηκε. Κοίταξε στο πρόσωπο τόν συνταγματάρχη και τού είπε: «Όνομάζομαι Peter Williamson, ο βαθμός μου είναι σμηναγός και ο αριθμός μου 972457».

26

ΕΝΑΣ μικρός απ' την έπαρχία πήγε για πρώτη φορά στη Νέα Υόρκη, και μπήκε σ' ένα άσαντ' για ν' ανέβει σ' ένα ούρανοξύστη. Όταν πέρασαν και τ' 30στ' πάτωμα με μεγάλη ταχύτητα, ο μικρός ρώτησε τόν πατέρα του: «Πατέρα, ξέρει ο Θεός πώς πάμε να τόν βρούμε»;

«THE ALABAMA CHRISTIAN ADVOCATE»

Τα ρούχα μας παραδίδουν τά όπλα

Του HAROLD NICOLSON

(Ανατύπωση από τ' «Spectator»)

ΤΟ ΤΕΛΟΣ τού πολέμου στην Εύρώπη μ' έδωσε δύναμη και με την ευκαιρία τών διακοπών τού Κοινοβουλίου, βρήκα τ' όθαρρος να έκτελέσω ένα καθήκον που από καιρό απόφευγα και άνέβαλα.

Αποφάσισα να κάνω μια επιθεώρηση στη ντουλάπα μου. Η επιθεώρηση αυτή μ' έκανε βέβαια να πονέσω μ' ο πόνος μου μετριάστηκε κάπως από τ' μεγάλο κοινωνικό και φυσικό ενδιαφέρον.

Θυμήθηκα πώς, στην αρχή αυτού τού πολέμου τόν πρώτο καιρό που είχαν καθιερωθή τ' δελτία ίματισμού, ένα μέλος τής Κυβέρνησης μ' είχε μιλήσει κάπως αισιόδοξα σχετικά με τήν άντοχή τών ρούχων μας. «Θ' άθυμάσαι», μ' είχε πει, «πώς σ' τον προηγούμενο πόλεμο μερικοί αξιόπιστοι άνθρωποι από ουδέτερα κράτη που επισκέφθηκαν τ' Βερολίνο μ' έλεγαν πώς εκείνο που τούς έκανε τή μεγαλύτερη εντύπωση είταν τ' έλλειδο ντύσιμο τών Γερμανών που δέ φορούσαν πιά στολή και που είταν υποχρεωμένοι όταν χαλούσαν τ' προπολεμικά ρούχα και τ' παπούτσια τους, να φορούν παπούτσια έρξ' ας και πανταλόνια καμωμένα από χοντρό χαρτί και νήμα από ίνες τσουκνίδας. Σήμερα δέ μ' φαίνεται πιθανό να πάθουμε τέτοια πράγματα γιατί στο κάτω-κάτω σχεδόν κάθε πολιτικός και κάθε δημόσιος υπάλληλος έχει τ' λιγώτερο 4 κοστούμια και όσο λίγο και αν τ' προσέξει πρέπει να κρατήσουν ακόμα και αν ο πόλεμος βαστάξει 10 χρόνια».

Εγώ δέν καθησύχασα απ' αυτές τις παρατηρήσεις, ξέροντας καλά, πόσο λίγο πάντα πρόσεχα και θ' προσέχω τ' ρούχα μου πάντα. Τού έξέφρασα τις άμφιβολίες μου. «Δέν ξέρω τί θ' α κάνεις εσύ· εγώ τουλάχιστον», μ' είχε πει με περηφάνεια, «είμαι βέβαιος πώς και ως τ' 1947 αν κρατήσει ο πόλεμος δέ θ' α με δείς ποτέ να φορώ παλιά ρούχα». Οι προβλέψεις του βγήκαν αληθινές· ως σήμερα τ' κοστούμια του είναι άτσαλάκωτα και τ' παπούτσια του γυαλισμένα όπως είταν τ' 1939.

Και γ' για πολλά χρόνια με διάφορες άλλαγές και στρατηγήματα κατόρθωσα να διασώσω τ' περισσότερα ρούχα μου. Μ' ά τώρα που ήρθε και πέρασε τ' τέλος τού πολέμου στην Εύρώπη, αναγκάζομαι να παραδεχτώ πώς νικήθηκα και τ' π' ό σπουδαίο είναι, πώς ή ήττα μου δέν όφείλεται έντελώς, στην έμφυτή μου άκατα-

στασία, αλλά σὲ μιὰ παράξενη σύμπτωση: τὰ ρούχα μου κατάρθεσαν ὅλα μαζί τὰ ὅπλα τὴν ἴδια ἐποχὴ.

Ἐξετάζοντας τὴ γκαρνταρόμπα μου βρῆκα πὼς στὸ σύνολό της ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα σωρὸ ὑπολείμματα πού γιὰ νὰ ἀκριβολογήσω, βρίσκονται σὲ διάλυση· αὐτὸ μοῦ φαίνεται παράξενο. Θὰ περίμενε κανεὶς τὸ κοστούμι πὺν παραπέταξα μετὰ τὸ Stresa θὰ εἶταν πιὸ παλὴ ἀπὸ κείνο πὺν ἔρριξα στὴν μπάντα τὶς μαῖρες μέρες τοῦ Μονάχου· καὶ πὼς τὰ περιβόητα κάου-μπόυ ποκόμισα πὺν ἀγόρασα στὸ Νέο Μεξικὸ τὸ 1929 θὰ δείχνανε πιὸ τριμμένα ἀπὸ τὰ καινούρια πὺν εἶχα ἀγοράσει τὸ 1938 στὴν Clifford Street. Μὰ τὰ πράγματα δὲν εἶταν ἔτσι. Ὅλα μου τὰ ρούχα, ἄσχετα πότε εἶχαν ἀγοραστῇ, διατηρήθηκαν σὲ καλὴ κατάσταση ὥς τὸν περασμένο Ἰούλιο. Ὑστερα, ξαφνικά, μὲ ἄγρια βιασύνῃ ἀποσυντεθήκανε ὅλα μαζί καὶ πέρα γιὰ πέρα, μέσα σὲ μιὰ βδομάδα.

Καθένα κομμάτι ἀπ' τὰ ρούχα μου ἄρχισε νὰ παρουσιάζει ξαφνικά περιέργες τάσεις. Ποκάμισα πὺν χωρὶς κανένα παράπονο ἀντέξανε τὰ προοίμια τοῦ πολέμου, τὴν καταστροφὴ τῆς Γαλλίας, τὴ μάχη τῆς Ἀγγλίας, τοὺς βομβαρδισμοὺς καὶ τὴν παράδοση τῆς Σιγκαπούρης, ἄρχισαν ἀπὸ τὴ μέρα τῆς εἰσβολῆς καὶ δῶ, νὰ σκίζονται ἀπὸ πάνω ὥς κάτω, ἀναστενάζοντας βαρεῖα ἀπὸ κόουραση. Κοστούμια πὺν γιὰ χρόνια τώρα τρίβονταν στὰ καθίσματα τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ εἶταν ὀλοκαίνουρια, τὸ περασμένο καλοκαίρι ἄρχισαν ν' ἀνοίγουν σ' ὅλες τους τὶς ραφές. Παπούτσια πὺν στὶς πιὸ δύσκαλες ὁρες μας διατηρήσανε, μὲ μικρὲς διαμαρτυρίες, ἀθικτὴ τὴ φόρμα τους, ἄρχισαν μὲ κάποιο κρυφὸ σύνθημα, νὰ σκάνε ἀπὸ πάνω μὲ στρατιωτικὴ πειθαρχία.

Τὸ πιὸ παράξενο ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ φαινόμενα τῆς διαγωγῆς τῶν ρούχων μου, εἶναι οἱ πιτζάμες μου στὸ πεντάχρονο διάστημα τοῦ πολέμου. Ξεχωρίζω στὴ διαγωγή τους, τρεῖς φάσεις: Ἡ πρώτη εἶταν ὅπως θὰ λέγαμε, ἡ φάση τῆς «ἀντικατάστασης». Σ' αὐτὴ τὴν περίοδο μποροῦσα γιὰ πολὺ διάστημα νὰ διατηρήσω ἑξωτερικὰ κάποια ἀξιοπρέπεια εἴτε μπαλῶνοντας αὐτὲς πὺν κρατοῦσαν ἀκόμα μὲ κομμάτια ἀπὸ ἄλλες καταστραμμένες, εἴτε ἐφαρμόζοντας τὴν ἀκόλουθὴ διασκεδαστικὴ μέθοδο: φοροῦσα τὸ παντελόνι τῆς μιᾶς μὲ τὸ σακκάκι τῆς ἄλλης· αὐτὴ ἡ εὐχάριστη, καὶ ὅπως φαίνεται τώρα γεμάτῃ πολυτέλεια περίοδος κράτησε κοντὰ 2 χρόνια. Τὴ διαδέχθηκε μιὰ δεύτερη φάση ἡ «δικτυωτή»· σ' αὐτὴν οἱ πιτζάμες μου πάψανε νὰ ἀποτελοῦνε ἓνα ἐνιαῖο σύνολο καὶ πήρανε τὴ μορφή πλεχτοῦ ἢ νταντέλλας. Καὶ γιὰ δυστυχία μου αὐτὴ τὴ φάση, ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς εἰσβολῆς καὶ δῶ, τὴν διαδέχθηκε μιὰ τρίτη φάση τῆς «κορδελλοποίησης». Σ' αὐτὴν οἱ πιτζάμες μου πάψανε νὰ μοιάζουν μὲ δίχτυα ἢ νταντέλλες καὶ

μοιάζανε σὰν κορδέλλες, ὅμοιες μ' αὐτὲς πὺν φοράει ἓνας γελωτοποιὺς σὲ κανένα ἡθοιογραφικὸ ἔργο.

Αὐτὴ ἡ φάση εἶναι δυσάρεστη καὶ ξέρω πὼς ὅταν ἔρθει φέτος ὁ χειμώνας, ἡ ἀνοιξὴ τοῦ 1946 θὰ μοῦ φανεῖ πολὺ μακρινή. Ἕνας ἀξιωματικὸς πὺν γύρισε τώρα τελευταῖα ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῆς Κεντρικῆς Μεσογείου συγκινήθηκε πραγματικὰ τόσο πολὺ ἀπὸ τὴν ἀμνηχανία μου, πὺν προθυμοποιήθηκε νὰ μοῦ προσφέρει ἓνα τόπι βαμβακερὸ ὕφασμα, ἀγορασμένο στὸ Lagos καὶ σταματισμένο μὲ κίτρι-νους ἀνανάδες πάνω σὲ μπλε φόντο. Αὐτὸ τὸ δροσερὸ καὶ φανταχτερὸ ὕφασμα θὰ εἶταν κατάλληλο γιὰ ἓνα κορίτσι τῆς Χρυσῆς Ἀκτῆς· μὰ ἓνας ἡλικιωμένος πολιτικὸς, ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ πάρει κάποια μέτρα γιὰ νὰ μὴ γίνεῖ καὶ γελοῖος. Γ' αὐτὸ τὸ λόγο γιὰ δυό, τρία ἢ καὶ περισσότερα χρόνια δὲν πρόκειται νὰ ἐγκαταλείψω τὰ κουρέλια μου.

Αὐτὸ πὺν βρίσκω ταπεινωτικὸ—τί λέω, ὑποβιβαστικὸ—σ' αὐτὴν τὴν αἰφνίδια διάλυση τῶν ρούχων μου εἶναι πὺν μοῦ ἐπιβάλλει κάθε εἶδους ὑπεκφυγὴ, προσποίηση καὶ ψευτιά, γιὰτὶ ἐνῶ μὲ μεγάλη δυσκολία μπορῶ νὰ διατηρήσω τὰ προσχήματα τῆς εὐπρέπειας στὴν ἑξωτερικὴ μου ἐμφάνιση, ἀπὸ κάτω κρύβονται κουρέλια, ἀληθινὰ γιὰ κλάμματα.

Θὰ ἔπρεπε νὰ νοιώθω πὼς τὸ χάλι τῶν ἐσωρρούχων μου εἶναι δεῖγμα τίμιας ἐγκατέστησης. Ξέρω πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ θεωρῶ σὰν ἀπόδειξη καὶ σύμβολο τῆς ἀπέχθειας πὺν εἶχα γιὰ τὴν οἰκονομία πὺν ἔκανα στὰ δελτία μου καὶ γιὰ κάθε πρᾶγμα πὺν θὰ βοηθοῦσε τὴ μαύρη ἀγορά. Θίπρεπε νὰ πῶ ψιθυριστὰ στὸν ἑαυτὸ μου αὐτὲς τὶς λέξεις. «Ταξίδευε περήφανο καρὰβι τὸ καταστραμμένο σου σκάφος· μαρτυρᾷ πὼς πολέμησες». Ἔτσι ἔπρεπε νὰ κάνω, ὥστόσο δὲν τὸ ἔκανα.

Τὸ πιὸ ἀξιοθρήνητο εἶναι, πὼς μ' ὅλο πὺν εἶμαι φτωχὸς δὲν ἔπαψα νὰ εἶμαι υπερήφανος. Ὅσο γινέσκονται ὅταν πῶ νὰ ἐπισκεφθῶ πλοῦσια καὶ μεγάλα σπίτια, ἢ ὅταν ἔχω ραντεβού μὲ τὸ γιατρό μου καὶ φορῶ τὰ ρούχα πὺν διάσωσα ἀπ' αὐτὴ τὴ μεγάλη φουρτούνα.

Ἐχω βέβαια ἀκόμα ἓνα δυὸ ρούχα πὺν τὰ χρησιμοποιοῦ σὰν κριτήριό τῆς παληᾶς μου ἀξιοπρέπειας· αὐτὰ τὰ φορῶ σὲ ὥρι-σμένες εὐκαιρίες, ὅταν τὸ καλοῦνε οἱ περιστάσεις, γιὰ νὰ κούψω τὴ φρίκη τῶν ἐσωρρούχων μου.

Πόσοι ἄραγε ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μου ζοῦνε αὐτὴ τὴ διπλὴ ζωή; Ἴσως μόνο ἐγὼ ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἔχω μικρὴ οἰκονομικὴ εὐχέρεια καὶ ἀπ' τὸ ἄλλο εἶμαι ἀπὸ φύσιν ἀπόροσχος καὶ ἀνυπόμονος, καὶ καταστρέφω τὰ ρούχα μου περισσότερὸ ἀπὸ τοὺς ἄλλους πολῖτες, χωρὶς νὰ ἐπιμένω νὰ τὰ διατηρῶ καὶ νὰ τὰ ἀντικα-

θιστῶ; Δὲν ξέρω. Αὐτὸ πὺν ξέρω εἶναι πὺς ὅταν γνύνομαι αὐτὸ τὸν καιρὸ, ἡ εἰκόνα πὺν παρουσιάζω δὲ μαρτυράει οὔτε Bond Street οὔτε Savile Row, ἀλλὰ τὰ σπήτια τῆς Bruges, ὅπου γρηῃς κυρίες με μαξιλαράκια καὶ σαίτες ὑφαίνουνε διάφορα σχέδια με κορδέλλες καὶ νήματα.

2

ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ μνημεῖο εἶναι καλύτερο γιὰ ἓνα νεκρὸ ἥρωα; Ἐνα πρακτικό, χρήσιμο σπίτι ἢ ἓνα πέτρινο καλλιτεχνικὸ ἥρωο; Μὲ ποῖο τρόπο πρέπει οἱ λαοὶ νὰ τιμήσουν αὐτοὺς πὺν ἀγωνίστηκαν καὶ ἔπεσαν; Καὶ νὰ μιὰ ἀπάντηση: ἓνα σπίτι γιὰ τὴ χήρα καὶ τὰ παιδιά ἑνὸς τέτοιου ἀνθρώπου. Σὲ μιὰ μικρὴ ἀμερικανικὴ πόλη τοῦ Arkansas, οἱ συμπολίτες τοῦ στρατιώτη J. C. Privett πὺν πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο εἶταν μηχανικὸς αὐτοκινήτων καὶ σκοτώθηκε στὴ σκληρὴ μάχη τοῦ Λουξεμβούργου, βρῆκαν μιὰ λύση πὺν τὴ θεωροῦνε ιδεώδη. Μαζέψαν με ἔρανο σχεδὸν 9.000 δολλάρια καὶ μ' αὐτὰ ἔκτισαν ἓνα ἀπλὸ καὶ ταπεινὸ μνημεῖο γιὰ τὸν ἥρωά τους, ἓνα σπίτι γιὰ τὴ χήρα καὶ τὰ ὀκτὼ παιδιά του. Εἶναι ἓνα ὁμορφο σπίτι μέσα σὲ κῆπο καὶ ἐξασφαλίζει στὴν οἰκογένεια στέγη καὶ ἄνεση. Στὸν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ ἐγκατάστησαν ὑπαίθρια παιχνίδια γιὰ τὰ παιδιά καὶ τὸ δῶρο συμπληρώθηκε με κότες, γιὰ νὰ γίνει ἀκόμα πὺς πρακτικό. Πολλοὶ θὰ τὸ θεωρήσουν «πολὺ» πρακτικό. Θὰ σκεφτοῦν ἴσως πὺς ἓνα πολεμικὸ ἥρωο θὰ πρέπει νὰ εἶναι κάτι συμβολικὸ πὺν θὰ κρατήσει γιὰ αἰῶνες. Οἱ συμπολίτες ὁμως τοῦ Privett ξέρον τι νὰ ἀπαντήσουν. Ἐνα σπίτι συμβολίζει ὅλα, καθετὶ γιὰ τὸ ὁποῖο τόσο πολλοὶ ἄνθρωποι πολέμησαν καὶ σκοτώθηκαν. Ἡ κ. Privett εἶναι εὐχαριστημένη ἀπὸ τὸ δῶρο γιὰτὶ ξέρε πὺς ὁ ἄνδρας τῆς θὰ τὸ ἐπιδοκίμαζε μ' ὅλη του τὴν καρδιά.

«ILLUSTRATED»

Ἡ ἐπιστήμη τῶν ἡλεκτρονίων

Τοῦ E. S. GREW

(Ἀπὸ τὸ «Illustrated London News»)

Ἡ «ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ» εἶναι ἡ ἐπιστήμη πὺν ἐλευθερώνει τὰ ἡλεκτρόνια ἀπὸ τὰ ἄτομα καὶ τὰ χρησιμοποιεῖ γιὰ πρακτικὸς σκοπούς. Στὴν ἀστραπή αὐτὸ γίνεται, χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ τὸ ἐλέγξουμε. Ὁ ἀερόκενος σωλήνας με τὸν ὁποῖο ὁ σερ William Crookes ἀπόδειξε γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ὑπαρξὴ τῶν ἡλεκτρονίων καὶ ἐξήγησε τὸ ρόλο πὺν παίζουν, μπορούμε νὰ πούμε πὺς εἶταν μιὰ ἀστραπή «στὸ μπουνάλι». Στὴν ἀτμόσφαιρα ἡλεκτρόνια πὺν εἴτε ἐλευθερώνονται με τὸ ἡλιακὸ φῶς ἀπὸ ἄτομα, εἴτε προέρχονται ἀπὸ ραδιενεργὰ στοιχεῖα ἢ κοσμικὲς ἀκτίνες, κινεῖται πάντα γύρω ἀπὸ μόρια τοῦ ἀέρα. Σὲ ὁρισμένες περιπτώσεις ἡ κίνησή τους εἶναι τόσο γρήγορη, πὺν ἀποσποῦν ἄλλα ἡλεκτρόνια ἀπὸ τὰ μόρια τῶν αερίων σὲ τέτοιες ποσότητες, ὥστε νὰ σχηματίζονται μεγάλα ρεύματα ἡλεκτρονίων ἀνάμεσα στὴ γῆ καὶ στὸ σύννεφο. Ἐτσι ὕστερα προκαλεῖται ἡ ηλεκτρικὴ ἐκκένωση τοῦ κεραυνοῦ.

Οἱ καθοδικοὶ σωλήνες μᾶς δίνουν ἓνα παράδειγμα αὐτῆς τῆς κίνησης, μὰ σὲ μορφή πὺν μπορούμε νὰ κατευθύνουμε. Μετάλλινες πλάκες παίρνουν τὴ θέση τῆς γῆς καὶ τῶν σύννεφων. Ἡ μιὰ εἶναι φορτισμένη με ἀρνητικὸ ηλεκτρικὸ φορτίο καὶ λέγεται κάθοδος. Ἡ ἀπέναντι ἔχει θετικὸ ηλεκτρικὸ φορτίο καὶ λέγεται ἀνοδος. Οἱ σύγχρονοι καθοδικοὶ σωλήνες — καὶ ὑπάρχουν χίλια εἴδη τους — συγκεντρώνουν, κατευθύνουν καὶ ρυθμίζουν τὰ ἡλεκτρόνια ἱκανοποιώντας ἔτσι ἅπειρες ἀνθρώπινες ἀνάγκες. Ἀποτελοῦνε τὴ βάση γιὰ κάθε εἶδους ραδιοφωνικὴ ἐπικοινωνία. Μᾶς ἔφεραν τὴν τηλεόραση καὶ τὸ ραντάρ. Ρυθμίζουν τὴ βιομηχανικὴ χρησιμοποίησιν τῆς ηλεκτρικῆς ἐνέργειας. Ἐπηρεάζουν τὴ βιομηχανία πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις ἀπὸ τὴν ηλεκτροσυγκόλλησιν ὡς τὴ χρωμοτυπογραφία.

Χωρὶς τοὺς σωλήνες αὐτοὺς δὲ θὰ εἶχαμε τὶς ἀκτίνες Ραϊντγκεν. Τὰ ἡλεκτρόνια πὺν κινεῖται με μεγάλη ταχύτητα προσβάλλουν τὴν πλάκα τῆς ἀνόδου καὶ ἐλευθερώνουν ἄλλα ἡλεκτρόνια ἀπὸ τὰ ἄτομα πὺν προσβάλλουν. Καὶ τὰ ἡλεκτρόνια αὐτὰ ἀποτελοῦν τὶς ἀόρατες διεισδυτικὲς ἀκτίνες Ραϊντγκεν. Στους σύγχρονους σωλήνες, πὺν τὸ κενὸ εἶναι πολὺ μεγαλύτερο, τὰ ἡλεκτρόνια δὲ βρῖσκουν κανένα ἐμπόδιο καὶ ἔτσι κινεῖται με τεράστιες ταχύτητες. Ὅσο αὐξάνει ἡ ταχύτητά τους, τόσο βαθύτερα μπορούν νὰ εἰσδύσουν στὰ στερεὰ σώματα. Σήμερα με τὰ σύγχρονα μηχανήματα ἀκτίνων, μπορούμε νὰ διαπεράσουμε ἀτσάλι πάχους πολλῶν ἑκατοστῶν.

Μὰ πολλὰ χρόνια πρὶν οἱ ἀκτίνες Ραϊντγκεν νὰ φωτίσουν τὰ σκοτάδια τῶν στερεῶν σωμάτων, ὅλος ὁ κόσμος χρησιμοποιοῦσε ἓνα ἄλλο εἶδος ἀερόκενων σωλήνων, χωρὶς νὰ ὑποπτεύεται τότε ἀκόμα τὸ μέλλον τους. Ἡ κοινὴ φωτιστικὴ λυχνία ποὺ εἶχαν κατασκευάσει ὁ Swan καὶ ὁ Edison εἶχε μιὰ δική της κάθοδος: τὸ ἴδιο νῆμα ποὺ πυρῶνοντας ἔδινε τὸ φῶς, φωτίζει σήμερα σὲ ἄλλες λυχνίες καὶ μὲ ἄλλα ὑλικά, ἑκατομμύρια σπίτια σ' ὅλο τὸν κόσμος. Ἀπὸ τὴν κάθοδο αὐτὴ ἐκπέμπονται ἐπίσης ἠλεκτρόνια καὶ ἀξίζει νὰ σημειώσουμε πῶς τὸ πρῶτο βῆμα γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ αὐτὸ τὸ φαινόμενο, εἶταν νὰ καταμετρηθοῦν τὰ ἠλεκτρόνια αὐτά. Διαπιστώθηκε πῶς ἡ ἐκπομπὴ τῶν ἠλεκτρονίων μεγάλωνε μὲ τὴ θερμοκρασίᾳ τοῦ νήματος. Καὶ μιὰ τυχαία παρατήρηση τοῦ Edison ὁδήγησε τὸν σὲρ Ambrose Fleming στὴν τελειοποίησιν, ποὺ τοῦ ἔδινε τὴ δυνατότητα νὰ ἐλέγχει καὶ νὰ κατευθύνει τὸ ρεῦμα τῶν ἠλεκτρονίων. Ἡ λυχνία αὐτὴ ἔγινε γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα λυχνία Fleming. Τὸ ἐπόμενο βῆμα τὸ ἔκανε ὁ Lee de Forest, ποὺ παρουσίασε γιὰ πρώτη φορὰ καὶ τρίτο ἠλεκτρόδιο, τὸ πλέγμα. Αὐτὸ εἶναι τὸ δικτυωτὸ πλέγμα ἀπὸ σύρματα, ποὺ εἶναι τοποθετημένο ἀνάμεσα στὸ νῆμα τῆς καθόδου καὶ στὴν πλάκα τῆς ἀνόδου. Ἐπιταχύνει τὴ ροὴ τῶν ἠλεκτρονίων, ἀφίνοντάς τα συγχρόνως νὰ περνοῦν ἀπὸ τὰ κενὰ του. Τοποθετημένο στρατηγικὰ πρὸς τὸ νῆμα τῆς καθόδου προκαλεῖ ἓνα ρεῦμα ἠλεκτρονίων σὰν αὐτὸ ποὺ ἐκπέμπεται ἀπὸ τὴν κάθοδο, ἀλλὰ πολὺ ἐνισχυμένο. Μὲ ἄλλα λόγια, ἐνεργεῖ σὰν ἐνισχυτής. Αὐτὸ φαίνεται σὲ κάθε ραδιοφωνικὸ δέκτη ποὺ ἔχει λυχνία τῶν ἠλεκτροδίων. Πρόσθετα ἠλεκτρόδια συμπληρώνουν ὕστερα τὸ ἔργο τοῦτο. Καὶ οἱ ἐνισχυτὲς αὗτοι μὲ τὶς διάφορες τελειοποιήσεις τους ἐπιτελοῦν σημαντικώτατὴ ἐργασία. Τὸ πρῶτον ἐντυπωσιακὸ εἶναι πῶς μποροῦμε ἔτσι χωρὶς σύρμα νὰ στείλουμε σημεῖα σὲ ἀποστάσεις 5000 μίλ. πάνω ἀπὸ γῆ ἢ θάλασσα καὶ μὲ ταχύτητα 500 λέξεις στὸ λεπτό. Μὲ ἐνδιάμεσους ἐνισχυτικὸς σταθμοὺς μπορεῖ νὰ ἀκουστεῖ μιὰ λέξη ἀπὸ τὸν ἓνα Πόλο ὡς τὸν ἄλλον. Σὲ τέτοια μηχανήματα ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται καὶ ἐκεῖνο ποὺ πραγματικὰ ὑπάρχει, εἶναι μιὰ ἀκριβὴς ἀντιστοιχία ἀνάμεσα σὲ αἶτιο καὶ ἀποτέλεσμα, ἓνα ρεῦμα δηλαδὴ ποὺ νὰ ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς στὴ λέξη ἢ στὴν εἰκόνα ποὺ ἐκπέμπει ὁ ραδιοφωνικὸς ἢ τηλεοπτικὸς πομπός. Μὰ ἂν δὲν χρειάζομαστε τέτοια ἀκρίβεια, ἀλλὰ μόνον ἓνα γρήγορο καὶ δυνατό ρεῦμα, τότε θὰ χρησιμοποιήσουμε ἄλλες λυχνίες ποὺ θὰ προκαλοῦν μιὰ μικροσκοπικὴ «ἀστραπὴ» γιὰ νὰ θέσουν σὲ κίνηση ἓνα ἄλλο ἑξωτερικὸ ρεῦμα. Μ' αὐτὲς τὶς συσκευὲς θὰ ἀνοίγουν πόρτες αὐτόματα, θὰ λειτουργοῦν ἀνεγκυστήρες, θὰ λειτουργοῦν χρονόμετρα, θὰ χτυπάει συναγερμός. Θὰ διαπιστώνεται ὁ καπνὸς ἢ ἡ φωτιά. Τὸ ἠλεκτρικὸ μάτι θὰ ἀναλύει, θὰ ξεχωρίζει, θὰ ἐπιβλέπει, θὰ μετρᾷ. Θὰ

ξεχωρίζει χρώματα, θὰ μετράει τὸ πάχος ὑλικῶν ὡς 1/100.000 τῆς ἴντσας, ἀκόμα τὸ χρόνο μὲ ἀκρίβεια ἑκατομμυριοστοῦ τοῦ δευτερολέπτου. Θὰ ἀνακαλύπτονται σώματα ἀόρατα στὸ μάτι, καὶ ἀέρια ποὺ ἡ ὄσφρησή μας δὲν ὑποψιάζεται. Θὰ ἀκούει, θὰ βλέπει, θὰ μυρίζει, θὰ αἰσθάνεται ἀντὶ γιὰ μᾶς, καὶ θὰ ὑπολογίζει τὴν δξύτητα ἢ τὴν ἀλκαλικότητα τῶν διαλύσεων ὅπως π.χ. ἡ συσκευὴ Μαρκόνι.

Αὐτὰ ὅλα ἀναφέρονται στὸ πεδίο τῆς βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς τῆς νέας ἐπιστήμης, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ φωτισμὸ μὲ «Νέον» καὶ καταλήγει στὶς λυχνίες ποὺ ἐλέγχουν καὶ καθοδηγοῦν ρεύματα ἰσχυρότατα χιλιάδων ἀμπέρ καὶ μὲ τεράστιο βολτάζ. Στὶς μικρὲς λυχνίες τὸ νῆμα ἀποτελεῖ τὴν πυρακτωμένην κάθοδο. Στὶς μεγάλες λυχνίες ὅπως π.χ. στὸ λεγόμενο «ὕδραργυρικὸ ἀνορθωτὴ» τῆς Ἑταιρείας ἠλεκτρικῶν Κατασκευῶν τοῦ Wolverhampton γιὰ κάθοδος χρησιμοποιεῖται μιὰ ποσότητα ὕδραργυρου. Ὅταν τὸ ἐναλλασσόμενο ρεῦμα τῶν ἀνόδων ἀρχίσει νὰ προκαλεῖ τὴν ἐκπομπὴ τῶν ἠλεκτρονίων, ὁ ὕδραργυρος τῆς καθόδου ἀρχίζει νὰ πυρακτώνεται. Παρ' ὅλες τὶς τεχνικὲς δυσκολίες τῆς κατασκευῆς τῶν λυχνιῶν καὶ τῆς συναρμολόγησής τῶν μερῶν τους, ἡ Ἑταιρεία Chance Brothers τοῦ Birmingham, ἐξακολούθησε νὰ παράγει γιὰ διάφορους σκοποὺς 7000 λυχνίες περίπου τὴ βδομάδα στὸ διάστημα τοῦ πολέμου. Ἡ συμβολὴ τῆς ἠλεκτρονικῆς λυχνίας καὶ τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ρεύματος γενικὰ στὴν τηλεόραση, στὰ ράνταρ, στὸ ἠλεκτρονικὸ μικροσκοπίο καὶ στὴν ἠλεκτρονικὴ πυξίδα ἐξηγήθηκε παραπάνω.

Τὰ αὐτοκίνητα στὸ δρόμο δὲ θὰ χρειάζονται βέβαια συσκευὲς ράγταρ, ἀλλὰ θὰ ἔχουν δέκτες καὶ πομποὺς ἀσύρματου, ὥστε θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ραδιοφωνικὴ ἐπικοινωνία ἀνάμεσα σὲ δυὸ αὐτοκίνητα ἢ ἀνάμεσα σ' ἓνα αὐτοκίνητο καὶ τὸ τηλεφωνικὸ δίκτυο. Τέλος, θὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ συνδεθεῖ ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητό του μὲ τὸ τηλεφωνικὸ κέντρο καὶ ἀπὸ κεῖ μὲ τὴν Πετρούπολη, τὸ Χόγκ-Κόγκ ἢ τὴν Ἰάβα. Μιὰ ἄλλη σημαντικὴ ὑπηρεσία ποὺ θὰ μᾶς προσφέρει ἡ ἠλεκτρονικὴ λυχνία, θὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀσφάλεια στοὺς δρόμους, γιὰτὶ εἰδικὲς συσκευὲς θὰ ἐλέγχουν ἀδιάκοπα τὴν ταχύτητα τῶν αὐτοκινήτων σὲ κατοικημένους περιοχάς.

Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐπιστήμη μᾶς ἔχει δώσει πολλὰς ὑποσχέσεις γιὰ τὸ μέλλον καὶ περιμένουμε νὰ τὶς δοῦμε πραγματοποιημένες.

Ἡ θεραπεία τῆς κατάθλιψης

Τοῦ EDWARD H. SPIRE

(Ἀπὸ τὸ «Sunday Dispatch»)

ΔΥΟ ΒΡΕΤΑΝΝΟΙ γιατροὶ ἐκτελέσανε μὲ ἐπιτυχία μιὰ ἐγχείρηση πού δείχνει ὅτι τελικὰ ἡ ἐπιστήμη θὰ μπορέσει νὰ ἀπαλλάξει τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴ διαρκὴ ἀπειλὴ τῆς κατάθλιψης καὶ τοῦ φόβου.

Οἱ Βρεταννοὶ γιατροὶ ἐπιβεβαίωσαν μιὰ προηγουμένη θεωρία σχετικὰ μὲ τὴ θέση πού βρίσκεται τὸ κέντρο τῆς κατάθλιψης στὸν ἐγκέφαλο, ἀποχωρίζοντας αὐτὸ τὸ τμήμα ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο ἐγκέφαλο. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο μεταμορφώσανε τὸν ἄρρωστό τους ἀπὸ ἓνα νευρικό, δειλὸ ἄνθρωπο πού φοβόταν τὸν κόσμον, σὲ ἓνα εὐτυχισμένο καὶ δραστήριο ἄτομον.

Ἡ ἱατρικὴ δοκίμασε νὰ ἐφαρμόσει τὴν ψυχο-θεραπευτικὴ στὶς πιὸ ἐπικίνδυνες περιπτώσεις. Ἄν δὲν γινόταν αὐτὸ οἱ ἄρρωστοι θὰ κατάληγαν σὲ ψυχιατρεῖα, ὑποφέροντας ἀπὸ μελαγχολία ἢ παραισθήσεις. Ὅλα αὐτὰ τὰ προκαλεῖ ἡ κατάθλιψη πού μεταλλάσσοντας ὁλοένα ἐπισκιάζει τὸ διανοητικὸ τους ὄριζοντα. Ὡστόσο πολλὲς φορὲς οἱ γιατροὶ ἀποτύχανε.

Ὁ πρῶτος πού ἔκαμε διαφωτιστικὰς ἐρευνες σχετικὰ μὲ τὸ κέντρο πού βρίσκεται ἡ κατάθλιψη ἀκολουθώντας μιὰ καινούρια μέθοδο, εἶταν ὁ διάσημος Πορτογάλος χειρουργὸς καθηγητῆς Moniz. Θέλησε νὰ θεραπεύσει τοὺς βαρεῖα ἄρρωστους, ὅχι σὰν ψυχολόγος ἀλλὰ σὰν ἀνατόμος καὶ χειρουργός. Προσπάθησε νὰ ἐξαλείψει τὴν πηγὴ πού προκαλοῦσε τὴν κατάθλιψη καὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ ἔκανε μὲ τὸ χειρουργικὸ νυστέρι.

Ἐργάστηκε μὲ βάση τὴ θεωρίαν πὼς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ ἐγκεφάλου ὁ «φλοιὸς τοῦ μετωπικοῦ λοβοῦ», δημιουργεῖ τοὺς διανοητικοὺς συνειρμούς πού διευθύνουν τὶς ψυχικὰ καὶ ἔθιστικὰς λειτουργίες, ὅπως ἀκριβῶς ἄλλα τμήματα τοῦ ἐγκεφάλου διευθύνουν τὶς λειτουργίες τῶν αἰσθήσεων τῆς ὄρασης, τῆς ἀκοῆς, τῶν κινήσεων καὶ ἄλλων.

Ἐρεῦνησε διάφορες περιπτώσεις προσώπων πού εἶχανε πάθει κάποια βράβη στὴ μετωπιαία χώρα, ἀπὸ τυχαῖο δυστύχημα εἴτε ἀπὸ πολεμικὸ τραῦμα. Σχεδὸν σὲ κάθε περίπτωσιν βρῆκε πὼς ἡ βλάβη πού εἶχε γίνῃ σὲ ὁρισμένα νεῦρα τῆς μετωπιαίας χώρας τοῦ ἐγκεφάλου προκαλοῦσε στὸν ἄνθρωπον μιὰ καταπληκτικὴ ἀλλαγὴ τοῦ χαρακτήρα του. Καὶ στὶς περισσότερες πε-

ριπτώσεις ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ ἔπαιρνε τὴ μορφή μιᾶς εὐχάριστης μεταβολῆς. Ἔτσι ὁ καθηγητῆς Moniz σχημάτισε τὴ γνώμη πὼς μὲ μιὰ «σκόπιμη» καταστροφὴ τῶν νεύρων πού συνδέουν τὴ μετωπικὴ χώρα μὲ τὸ θάλαμον—τὸ κατώτερον δηλαδὴ κέντρο τοῦ ἐγκεφάλου, πού ὅπως πιστεύουν οἱ εἰδικοί διευθύνει ὁρισμένες συναισθηματικὰς καὶ ἐνστικτώδεις ἐνέργειες—θὰ μπορούσε νὰ καταπολεμηθεῖ ἀποτελεσματικὰ ἡ πραγματικὴ πηγὴ τῆς κατάθλιψης.

Πρῶτοι δύο γιατροὶ ἀπὸ τὸ Bristol ἐφαρμόσανε αὐτὴ τὴ θεωρίαν στὴν Ἀγγλίαν καὶ ἡ ἐγχείρηση ἔδωσε νέα καὶ φυσιολογικὴ ζωὴ σ' ἓναν ἄνθρωπον πού γιὰ χρόνια ὑπόφερε ἀπ' τὴν πιὸ σοβαρὴν μορφήν κατάθλιψης.

Αὐτοὶ εἶταν ὁ Dr. Robert Edward Hemphill, διευθυντῆς τοῦ Ψυχιατρικοῦ τοῦ Bristol καὶ ὁ εἰδικὸς γιὰ τὶς ἐγκεφαλικὰς ἀσθένειες Λονδρέζος καθηγητῆς Wilfred Willway πού πέθανε τώρα τελευταῖα. Στὸ ἔργο αὐτὸ τοὺς βοήθησε ἓνας τρίτος γιατρός, ὁ ξεχωριστὸς Τσέχος ἐνδοκρινολόγος δρ. Max Reiss, ἓνας πρόσφυγας πού ἐργάζεται στὸ Νευρολογικὸ Ἰνστιτοῦτο Burden στὸ Bristol.

Ὁ ἄρρωστος πού ἐγχειρίστηκε ζοῦσε στὸ Bristol καὶ ὥς τὰ 22 χρόνια του εἶταν ἓνας ἐντελὼς φυσιολογικὸς ἄνθρωπος. Ψηλὸς πάνω ἀπὸ 6 πόδια, καλοφτιαγμένος καὶ μὲ κανονικὸ βάρος, εἶχε τὴν ὕψην ἑνὸς γεροῦ, εὐτυχισμένου νέου. Ἐνδιαφερόταν γιὰ πολλὰ πράγματα. Τοῦ ἄρεσε τὸ ποδόσφαιρον, καὶ εἶταν καλὸς παίκτης. Εἶταν ἓνας κοινωνικὸς καὶ ἐργατικὸς ἄνθρωπος.

Αὐτὴ ἡ περιγραφὴ ὅμως τοῦ ταίριαζε πρὶν 16 χρόνια. Γιατὶ οἱ δυσκολίες τῆς ζωῆς ὅταν ἔγινε 30 χρονῶν, καὶ ἔχασε τὴ δουλειά του, ἄρχισαν νὰ τὸν καταβάλουν. Ἐμεινε χωρὶς δουλειά γιὰ κάμποσο καιρό· αὐτὸ τὸν ἔκανε νὰ ἀνησυχεῖ ὅχι μόνο γιὰ τὰ ἄμεσα καὶ πραγματικὰ προβλήματα πού τοῦ παρουσιαζόνταν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ πιὸ τιποτένια πράγματα. Καὶ ἀφοῦ ξαναβρῆκε δουλειά δὲν τὰ κατάφερε νὰ τὴν κρατήσῃ. Φοβόταν πὼς θὰ τοῦ εἶταν ἀδύνατον νὰ κανονίσῃ τὴ ζωὴν του σύμφωνα μὲ τὴ δουλειά του.

Ὑστερὰ ἄρχισε νὰ φοβάται πὼς ὁ οργανισμὸς του γενικὰ δὲν εἶταν ἐν τάξει· πὼς ἡ καρδιά του καὶ τὸ στομάχι του δὲν βρισκόνταν στὴν κανονικὴν τοὺς θέση. Δὲν ἔτρωγε ἀρκετὰ καὶ ἄρχισε γρήγορα νὰ χάνει βάρος, ὥσπου στὸ τέλος ἔγινε σωστὸς σκελετός. Τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὸ ἀντίθετον φύλον ἐξαλείφθηκε ἐντελῶς ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα του ἐνδιαφέροντα. Εἶχε παράξενες ἔμμονες ιδέες· π.χ. νὰ κόβει τὰ μαλλιά του κάθε δυὸ τρεῖς μέρες.

Ἡ ψυχοθεραπευτικὴ δὲν ἔφερε κανένα ἀποτέλεσμα στὴν περίπτωση τοῦ. Ὁ ἄρρωστος δὲν ἔπαυε νὰ βασανίζεται. Τελικὰ ὁ Dr. Hemphill σχημάτισε τὴ γνώμη πὼς ἡ μόνη του σωτηρία—γιατὶ ἡ κατάστασή του εἶχε φτάσῃ στὸ ἀπροχώρητον—εἶταν νὰ ὑποστεί μιὰ

πολύ λεπτή ἐγγείρηση στὸν ἐγκέφαλο ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ εἶχε γίνεαι γνωστὴ ἀπὸ τὴ θεωρία ποὺ εἰσήγαγε ὁ Πορτογάλος καθηγητής. Ἡ ζωὴ γι' αὐτὸν εἶχε τόση λίγη ἀξία, ποὺ μὲ εὐχαρίστηση δέχτηκε νὰ ἐγγειριστεῖ.

Καὶ ἡ ἐγγείρηση ἔγινε. Μιὰ ἴντσα πάνω ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ κόγχη τοῦ δεξιοῦ ματιοῦ τοῦ ἀρρώστου, ἀφοῦ παραμέρισαν τὸ δερμα καὶ τοὺ ἰστούς ἀνοίξανε μιὰ μικρὴ τρύπα στὸ κόκκαλο τοῦ κρανίου. Μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴ μικρὴ τρύπα πέρασαν ἓνα εἰδικὸ νυστέρι—ἀριστούργημα ἀκρίβειας—γιὰ νὰ κόψουν τὴ δέσμη τῶν νεύρων ποὺ μεταβιβάζανε τὰ ἀνήσυχτα μυνήματα καὶ τὸ φόβο τοῦ δυστυχισμένου ἀνθρώπου ἀπὸ τὴ προμετωπιαία ἐγκεφαλικὴ χώρα, στὸ θάλαμο. Ἐῴτανε σὰ μιὰ δεσμίδα ἀπὸ σύρματα ποὺ ἐνώνει ἓνα τηλεγραφικὸ πομπὸ μ' ἓνα δέκτη.

Ἡ ἴδια ἡ ἐγγείρηση δὲν εἶναι δύσκολη. Ὡστόσο ὑπάρχει μεγάλος κίνδυνος νὰ καταστραφοῦν ἄλλα νεῦρα ποὺ ἔχουν ζωτικὴ σημασία γιὰ τὴν ἀντίληψη τοῦ ἀρρώστου, ἂν τὸ νυστέρι πάει λίγο βαθύτερα. Ὑπάρχει ἀκόμα κίνδυνος νὰ κοπεῖ κανένα αἱμοφόρο ἀγγεῖο, πρᾶγμα ποὺ θὰ προκαλέσει ἐγκεφαλικὴ αἱμορραγία. Ὡστόσο ἡ ἐγγείρηση πέτυχε ἀπὸ κάθε ἄποψη. Μέσα σὲ 4 μῆνες ὁ ἀρρώστος ξανάγινε ἓνας ἀνθρώπος γεμάτος ὑγεία καὶ ἐντελῶς φυσιολογικός. Ὅλα τὰ ἔχνη τῆς κατάθλιψης καὶ οἱ διάφορες ἔμμονες ἰδέες ἐξαφανίστηκαν. Τὴν πρώτη κιόλας μέρα ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐγγείρηση ἄρχισε νὰ ἔχει μιὰ διαβολεμένη ὄρεξη καὶ ξαναπῆρε γρήγορα τὸ φυσιολογικὸ του βάρος.

Ὁ Dr. Hemphill περιγράφοντας ἀργότερα τὸν πρώην ἀρρώστο του, ποὺ κάποτε εἶταν ἓνα διανοητικὸ ναυάγιο ἀχρηστο γιὰ κάθε δουλειά, τὸν χαρακτήρισε σὰν ἓνα «εὐχάριστο σύντροφο μὲ καλοπροαίρετη διάθεση, ἴσως λίγο τεμπέλη, ἓναν ἀνθρώπο μὲ λίγα λόγια ποὺ δὲν ξέρει τί σημαίνει κατάθλιψη.»

Σήμερα εἶναι ὑπάλληλος σὲ ἓνα κεντρικὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ μιᾶς μεγάλης πόλης. Ἡ θέση του εἶναι ὑπεύθυνη καὶ ἐκτελεῖ τὴ δουλειά του μὲ πολλὴ ἐπιδεξιότητα. Ἐχει μιὰ βεβαιότητα καὶ μιὰ πεποίθηση γιὰ τὴ ζωὴ ποὺ σπάνια φανερώναται ἀνάμεσα σὲ φυσιολογικοὺς ἀνθρώπους. Πρὶν λίγο καιρὸ ἀρραβωνιάστηκε, σὲ λίγο θὰ παντρευτεῖ· ἔχει ξαναβοῇ βέβαια ὅλη τὴν παληὰ του κοινωνικότητα. Καὶ τὸ ποῖο καταπληκτικὸ ἴσως εἶναι, ποὺ φαίνεται νὰ ἔχει ξεχάσει ἐντελῶς ὅλα τὰ βάσανα καὶ τὶς στενοχώριες ποὺ πέρασε γιὰ 15 χρόνια. Ὅλη αὐτὴ τὴ περίοδο τῆς κατάθλιψης, τοῦ φόβου καὶ τῆς δυστυχίας φαίνεται σὰ νὰ τὴν ἔκοψε ἀπὸ τὴ ζωὴ του τὸ χειρουργικὸ νυστέρι ποὺ ἔκοψε τὰ νεῦρα ποὺ τὴν προκαλέσαν. Καὶ παρ' ὅλο ποὺ εἶναι στὰ 38, μοιάζει σὰν ἓνας νέος 20 χρονῶ.

Εἶναι σημαντικὸ νὰ καταλάβουμε πῶς αὐτὴ ἡ μέθοδος θερα-

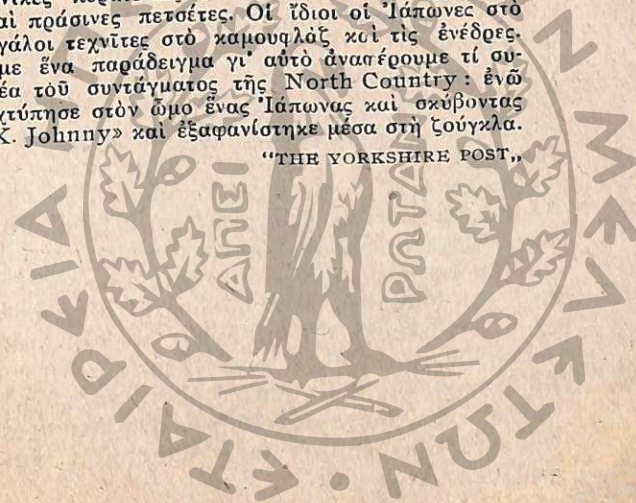
πείας τῶν διανοητικῶν ἀνωμαλιῶν χρησιμοποιεῖται καὶ τώρα μόνο σὲ πολὺ ἐπικίνδυνες περιπτώσεις καὶ συνήθως σὲ ἀνθρώπους ποὺ ἀπειλοῦνται ἀπὸ τέλεια παραφροσύνη. Δὲν πρέπει κανεὶς νὰ σηματοῖσει τὴν ἐντύπωση πὼς θὰ μπορούσαμε νὰ τὴ χρησιμοποιήσουμε γιὰ κάθε ἀνθρώπο ποὺ τυχὸν θὰ ὑπόφερε ἀπὸ μιὰ ἀπλὴ μορφὴ κατάθλιψης.

Μερικοὶ γιατροὶ ὑποστηρίζουν τὴν ἄποψη πὼς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου εἶναι ἀκόμα ἀμφίβολα καὶ ἔχουν τὴ γνώμη πὼς μ' αὐτὴν ὁ ἀρρώστος χάνει κάτι ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ χαρακτήρα του. Ὡστόσο ἡ ἐπιτυχία ποὺ εἶχε σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις, δίνει τὴν ἐλπίδα γιὰ μιὰ σημαντικὴ πρόοδο στὸ μέλλον.

76

Ἡ «ΠΡΑΣΙΝΗ ΖΟΥΓΚΛΑ», εἶναι μιὰ φορεσιὰ ποὺ μηχανεύτηκαν οἱ Ἑγγιέζοι μὲ τὸ σκοπὸ νὰ κάνουν ἀθέατους στὸν ἐχθρὸ τοὺς Βρεταννοὺς τρατιπῶτες μέσα στὰ τροπικὰ δάση. Φορώντας τὴν μποροῦν νὰ χωθοῦν κρυφὰ ἀνάμεσα στὶς διάφορες τοπιδεσιές καὶ νὰ αἰφνιδιάσουν τὶς Ἰαπωνικὲς περιπολίες. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ χρησιμοποιοῦσαν ἐπίσης καὶ πράσινες πετσέτες. Οἱ ἴδιοι οἱ Ἰάπωνες στὸ παρελθὸν εἶταν μεγάλοι τεχνίτες στὸ καμουφλάζ καὶ τὶς ἐνέδρες. Καὶ γιὰ νὰ δώσουμε ἓνα παράδειγμα γι' αὐτὸ ἀναφέρουμε τί συνέβη σ' ἓνα δεκανεὰ τοῦ συντάγματος τῆς North Country: ἐνῶ περιπολοῦσε, τὸν χτύπησε στὸν ὦμο ἓνας Ἰάπωνας καὶ σκότωντας τοῦ ψιθύρισε «Ο. Κ. Johnny» καὶ ἐξαφανίστηκε μέσα στὴ ζούγκλα.

“THE YORKSHIRE POST.”

Ὕμνος στὴ Λευτεριά

(Ἀπὸ τὸ «London Calling»)

Ἡ ΠΡΩΤΗ ἐκτέλεση τοῦ μουσικοῦ ἔργου «Figure Humaine» ἔγινε τελευταία ἀπὸ τὸ B.B.C. Εἶναι μιὰ cantata γιὰ διπλὴ χορωδία, τονισμένη ἀπὸ τὸν Francis Poulenc. Γράφτηκε στὴν κατεχόμενη Γαλλία καὶ εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγώνα. Τὰ λόγια τῆς τῆς ἔγραψε ὁ γνωστὸς ποιητὴς Paul Eluard καὶ εἶναι ἀφιερωμένη στὸν Picasso, τὸ μεγάλο Ἰσπανὸ ἀπὸ καταγωγή ζωγράφο, ποὺ ζεῖ στὸ Παρίσι.

Εἶναι ἓνα ἔργο ποὺ ἐκφράζει πραγματικὰ τὸν ἀγώνα ποὺ ἔκαμε γιὰ τὴ Λευτεριά ὁ καταπιεζόμενος Γαλλικὸς λαός.

Τὰ ὀκτὼ ποιήματα, ποὺ πάνω τους βασίζεται ἡ cantata, εἶναι παρμένα ἀπὸ μιὰ συλλογὴ τοῦ Paul Eluard. Αὐτὸ τὸ μικρὸ ἔργο, «Ποίηση καὶ Ἀλήθεια», εἶταν μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ποιητικὲς ἐκδηλώσεις τῆς Ἀντίστασης. Ἡ «Λευτεριά», τὸ πρῶτο ποίημα μέσα στὸ βιβλίον (καὶ τὸ τελευταῖο στὴν cantata), μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὴ Μασσαλιώτιδα τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης. Μεταφράστηκε καὶ κυκλοφόρησε σὲ πολλὰς χώρες, καὶ ἀντίγραφά του ρίχτηκαν σὲ ὅλη τὴ Γαλλία ἀπὸ τὴ RAF.

Ὅπως εἶπε ὁ συνθέτης, τὰ ἀντίγραφα αὐτὰ πέσανε ἀπὸ τὰ ἀεροπλάνα — μιὰ βροχὴ ἀπὸ ἀστέρια — σὰν ἓνα ὀδηγητικὸ φῶς γιὰ ὅλους τοὺς Γάλλους maquis.

Τὸ «Figure Humaine» γράφτηκε ἀπὸ τὸν Poulenc τὸ καλοκαίρι τοῦ 1943. Οἱ πρῶτες του γραμμὲς, «Ἀπ' ὅσες ἀνόιξες εἶδε ὁ κόσμος καμιά δὲν εἶταν τόσο φοιχή», μιᾶνε γιὰ τὸ πῶς αἰσθανόταν ὁ Γαλλικὸς λαὸς στὰ 1940 καὶ γιὰ τὴν ἀκατανίκητὴ ἐλπίδα του. Τὸ δεύτερο ποίημα μιλεῖ γιὰ τὸ θάρος τῶν γυναικῶν ποὺ κράτησαν τὴ γλύκα καὶ τὴ χάρη τους μ' ὅλους τοὺς τρόπους ποῦφερνε ὁ πόλεμος. Τὸ τρίτο θρηνεῖ ἓνα θῦμα μιᾶς ἐμπρηστικῆς ομάδας. Στὸ τέταρτο μεγαλώνει ἡ ἐλπίδα, καὶ ὁ ποιητὴς μιλεῖ γιὰ μιὰν ἀλύγιστὴ ὑπομονὴ καὶ ἓνα ἀδυσώπητο αἶσθημα γιὰ ἐκδίκηση. Στὸ πέμπτο κοροῖδεύει τοὺς γέροντες ποὺ δὲ σκέφτονται παρὰ μήπως καὶ σκοτωθεῖ τὸ παιδί τους ἢ τὸ ἐγγόνι τους. Στὸ ἕκτο παρομοιάζει τὸν εἰσβολέα μὲ λύκο ποὺ τὰ πατήματά του λασπώνουνε τὸ ἄσπρο χιόνι τοῦ χειμῶνα. Στὸ ἐπόμενο ὁ ποιητὴς ἀρχίζει μὲ μιὰ διάθεση φόβου, μὰ ξαφνικὰ ὁ φόβος σπάει, λεφτερώνεται καὶ τραγουδάει τὴν εἰρήνῃ ποὺ βρῆκε ξανά, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐνωθήκανε. Ἐδῶ ὑπάρχει μιὰ ἀνάπαυση καὶ ὕστερα ἀκολουθεῖ τὸ τραγούδι τῆς Λευτεριάς.

Τὰ τελευταῖα βιβλία στὶς προθήκες τοῦ Λονδίνου

Ο ΟΡΑΤΙΟΣ ΚΑΙ Η ΛΥΡΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΣΗ

Τοῦ L. P. Wilkinson

(Ἐκδ. Cambridge)

ΜΕ ΤΟ βιβλίον τοῦ δ κ. Wilkinson μᾶς δίνει τὴν καλύτερη εἰσαγωγὴ ποὺ ἔχει γίνε γιὰ τὸν Ὁράτιο σὲ Ἀγγλικὴ γλῶσσα. Στὴν ἀρχὴ ἀναφέρει περιληπτικὰ ὅ,τι εἶναι γνωστὸ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ χαρακτήρα τοῦ ποιητῆ. Ὑστερὰ ἀφιερώνει μερικὰ κεφάλαια στὶς ἀντιλήψεις τοῦ Ὁράτιου γιὰ τὴν ποίηση, τὶς Ὁδὲς του, τὶς μεταφραστικὲς δυσκολίες ποὺ παρουσιάζει ὁ Ὁράτιος καὶ τὴν ἐπιβίωση τῶν ἔργων του. Τὸ λιγώτερο ἐνδιαφέρον συγκεντρώνει τὸ κεφάλαιο ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴ θέση τοῦ Ὁράτιου στὴν ποίηση· σ' αὐτὸ ὁμῶς δὲ φταίει ὁ κ. Wilkinson, μὰ ὁ Ὁράτιος γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν ὑπάρχει πρωτότυπη φιλολογικὴ κριτικὴ καὶ τὰ ἀρχετύπα τῆς εἶναι δεύτερης ποιότητος. Στὸ ὑπόλοιπο βιβλίον ὁ συγγραφέας συγκεντρώνει ὅλη του τὴν προσοχὴ στὶς Ὁδὲς καὶ Ἐπωδὲς καὶ μᾶς δείχνει πῶς ὑπάρχει ἀνάγκη ἔντονης ἀναπροσαρμογῆς τῆς κρίσεως μᾶς γι' αὐτές, σύμφωνα μὲ τὸ πρῶτο τῆς κριτικῆς ποὺ μεταπηδᾷ ἀπὸ τὶς τυπικὲς συνθέσεις τοῦ Ὁράτιου σὰν ἐπίσημου ποιητῆ, στὰ πρὸ ἀσήμαντα μὰ ὅσοπο πρὸ διαλεχτὰ προσωπικά του λυρικά ποιήματα.

Ὁ κ. Wilkinson πραγματεύεται ἰδιαίτερα ὠραῖα τὸ θέμα τὸ σχετικὸ μὲ τὶς Ὁδὲς τοῦ Ὁράτιου. ἔχει πλήρη συνείδηση τῆς τέχνης τῆς στιχουργίας τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν στροφῶν του. Αὐτὸ τὸ κεφάλαιο θὰ μπορούσε νὰ εἶναι μεγαλύτερο, παρέχοντας μιὰ ἀνάλυση τῶν ποιημάτων ποὺ σώζονται ἀκέραια, στὶς γραμμὲς τῶν τελευταίων του σελίδων. Ἀναφορικὰ μὲ τὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ μεταφραστής, θὰ πρέπει νὰ δεχτοῦμε πῶς ἡ σημαντικώτερη προσέρχεται ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ πειθαρχία τοῦ μέτρου τοῦ Ὁράτιου. Ἡ αὐστηρὴ πειθαρχία τοῦ μέτρου τοῦ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν πλαστικότητα τοῦ Λατινικοῦ λόγου, δίνει στὰ ποιήματά του ἐκείνη τὴ γλαφυρότητα ποὺ ἀποκαρδίσσε τοὺς Λατίνους μιμητὲς καὶ φέρνει σὲ δυσκολία τοὺς Ἀγγλοὺς μεταφραστὲς.

Εἶναι δύσκολο νὰ παρακολουθήσουμε τὸ κ. Wilkinson στὶς

αυξάνεται εξακολουθητικά· είναι λυπηρό λοιπόν πού κανένας ίκανός ιστορικός δὲ μελέτησε τὴ σταδιοδρομία του. Γιὰ νὰ χειριστεῖ καλὰ κανεῖς αὐτὸ τὸ θέμα χρειάζεται κάτι περισσότερο ἀπὸ ἀπλή συμπάθεια γιὰ τὴν Κίνα.

JOHN T. PRATT (*The Spectator*)

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΟΖΩΑ

Τοῦ Kenneth Mellanby

(Ἔκδ. Collanez)

Οἱ «ἄνθρωποι πειραματόζωα» γιὰ τοὺς ὁποίους γράφει ὁ ταγματάρχης Mellanby, εἶναι τὰ ἄτομα πού προσφέρθηκαν οἰκειοθελῶς γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ πειράματα πού ἔγιναν στὰ χρόνια τοῦ πολέμου σχετικὰ μὲ τὴν ψώρα. Ἡ ἀρρώστεια αὕτη παρουσιάζεται στὸν ἄνθρωπο καὶ γιὰ νὰ πετύχουμε περισσότερες γνώσεις γιὰ τὸν τρόπο τῆς μετάδοσής της, ἔπρεπε τὰ πειράματα νὰ γίνουν πάνω σὲ ἄνθρώπους. Μιὰ ομάδα ἀπὸ ἐθελοντὲς μᾶς ἔδωσε αὕτη τὴν εὐκαιρία. Αὐτὰ τὰ ἄτομα ὑποβλήθηκαν σὲ πολλὰ καὶ σημαντικὰ δοκιμαστικά πειράματα καὶ ἀναγκάστηκαν ν' ἀκολουθήσουν γιὰ καιρὸ μιὰ πολὺ αὐστηρὴ δίαιτα.

Ὁ δόκτωρ Mellanby μᾶς δίνει τὸν ἀπολογισμό τῶν πειραμάτων πού ἔκανε ὁ ἴδιος γιὰ τὴν ψώρα καὶ ἀναφέρεται ἀκόμα στοὺς «ἄνθρώπους πειραματόζωα», στὶς σχέσεις ἐπιστήμης καὶ τύπου, στὴ δυνατότητα τῆς χρησιμοποίησης ἐθελοντῶν γιὰ τὴν λύση καὶ ἄλλων ἱατρικῶν προβλημάτων. Περιγράφει πῶς τὰ πειράματά του ἤρθαν στὴ δημοσιότητα ἀπὸ μιὰ ἀτυχή σύμπτωση, καὶ τοὺς δόθηκε περισσότερη σπουδαιότητα ἀπ' ὅ,τι ἀξίζανε πραγματικά· περισσότερη μάλιστα ἀπ' ὅση ἀποδόθηκε σὲ ἄλλες σημαντικώτερες ἔρευνες. Ἡ στενοχώρια τοῦ αὐτῆ ἐξηγεῖται εὐκόλα. Ὁ ταγματάρχης Mellanby εἶναι ἐπιστήμονας καὶ ἡ τάξη τῶν ἐπιστημόνων ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὴ δημοσιότητα. Ἐκεῖνο πού ἐκπλήσσει τὸν κριτικὸ εἶναι πῶς ὁ ταγματάρχης Mellanby διατρέχει τὸν κίνδυνο νὰ ἐπικριθεῖ ἀπὸ τοὺς συναδέλφους του· γιατί τώρα μόνο παίρνει γιὰ θέμα τοῦ βιβλίου του τὰ πειράματά του, πού ὥστόσο σὰν ἰδέα καὶ σὰν ἐκτέλεση εἶταν ἀξιόθαιμαστα. Στὰ χρόνια τοῦ πολέμου ἔγιναν τόσο λαμπρὲς ἐρευνητικὲς ἐργασίες ἀπὸ ἄνθρώπους, πού τὰ ὀνόματά τους ἔμειναν ἄγνωστα, ὥστε θὰ εἶναι ἁμαρτία ἂν δὲ δοθεῖ ἡ προσοχὴ πού ταιριάζει καὶ σ' αὐτὰ τὰ πειράματα γιὰ τὴν ψώρα.

THE LISTENER

Διαβάσετε τὴν

ΑΓΓΛΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΕΧΝΗ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ

A.G.I.S

ΤΙΜΗ: 60 ΔΡΧ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΓΓΛΟ - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ